

DI'LL WEN DAN' BZOJ SAN LUCAS

Da ni bzoj San Lucas ke Teófilo

¹ Be'nn zan ba gokra'll ake' willia ake' yich dan' gok radjto' ni, le naken to da li, ² na' llonen bien wayojen kon kan' bzejnie' be'nn ka', bre'e da nellte kan' goken. Leake'n gok rallna'a ake' wzejnie' akre'n be'nne. ³ Nada' leska' ba bnnabyolla' kwasro, akren' gok ka bxhen da nellte. Ke len na', nna' llzoja'n ko'o rwe', Teófilo, llapa' rwe' bara'nne, ⁴ nench wayoll nnezro' ka nak da lin' ba nnézkzero'n.

To angl bdixjwe're' garj Juan be'nnen' bchoa be'nn nis

⁵ Kan' llnebia' be'nnen' golle Herodes gan' nzi'i Judea, bzo to bxoz re Zacarías. Zacaríasen' nake' txhen bxoz ka' nzi'i Abías. Na' no'r ke Zacaríasen' re Elisabet, na' nake' xhi'nn dialla ke da Aarón, be'nnen' gok bxoz nelle. ⁶ Llon ake' doxhen kan' ne ley ke Diosen', na' be'nn wen kwis nak ake', to nono bi ne ke ake'. ⁷ Nono xhi'nn ake' ni'te, le Elisabeten' nake' be'nn will, na' ba nak ake' be'nn gore.

⁸ Kate bllin lla baya'l Zacaríasen' ren be'nn llwellje' ka', cho' ake' yoda'on. ⁹ Na' kan' llonkze bxoz ka', llbej twej twej ake' nench lloe' lljazeye' yar rao bkoy yoda'on. Na' baya'lkze Zacaríasen' gone'n. ¹⁰ Chak lley yaren' rao bkoy yoda'on, be'nn zan lla'a lia're llalwill ake' Dios. ¹¹ Bixha bllinkze to angl ke Xanllo Dios gan' ze Zacaríasen',

na' jasé anglen' kwit bkoy gan' llzeye' yaren'. ¹² Ka bre'e Zacaríasen' anglen', to gokllejla'llze', le llebrazen' bllbe'. ¹³ Na'll anglen' golle' le'e:

—Bi llebo' Zacarías, Diosen' ba bzenaye' ke dan' llnnabo'n, na' nna' no'r ko'o Elisabeten' so to xhi'nne', na' wsi'obe' Juan. ¹⁴ Na' so'o nbaraz, yewero', na' be'nn zan yewerén akre' re' katen' ba gorjbe'n. ¹⁵ Bida'on gakbe' bi za'k rao Dios, bi ye'jbe' xis uva, na' billre da llsolle be'nne, na' sorén Spíritu ke Diosen' lebe' ka za garjterbe'. ¹⁶ Na' gonbe' nench be'nn zan be'nn Israel ka', wayechj ake' we'rao ake' Dios. ¹⁷ Na' kwiaaraobe' rao Xanllon', na' Diosen' we'ebe' Spíritu ke'en, na' gonbe' kan' ben Elías, be'nnen' be'e xti'll Diosen' kana'. Be'nn dilrén xhi'nne', gonbe' wani't ake' wen; be'nn bi llzenay, gonbe' nench wzenaye'. Na' gonbe' nench be'nn ka' nni't ake' xhnid, we'rao ake' Xanllon' katen' yede'n.

¹⁸ Na'll Zacaríasen' lle'e anglen':

—¿Akxha gak nnezra' cha' da li gak kan' ba bne'o nga? Le ba naka' be'nn gore, leska' no'r kia'n ba ngore'.

¹⁹ Na'll lle anglen' le'e:

—Nada'n naka' angl Gabriel, na' llona' xchin Dios, Le'en bse'le' nada' nench zadtixjwe'ra' rwe' di'll wen nga. ²⁰ Na' nna' ga'nno' bllaje, bi gak nne'o llinte katen' garj xhi'nno'n, le bi byejle'o kan' bnian, le da li da gaktan.

²¹ Be'nn zan ka' lla'a lia're, llbexh ake' Zacaríasen', na' llabán akre' dan' bi llallojze' lo yoda'on. ²² Bixha kate balloje'n, kere gokll nne'e, na' llone' zre senze, na' bayakbe'e be'nn ka', bre'da'ore'n.

²³ Ka bayoll xhman ke'en na' zayeje' rille'. ²⁴ Bde na', bia'a xhi'nn Elisabet no'r ke Zacaríasen'. Ga'y be'o bzoze' yo' ke'e, bi bllojkze', na'll loe'rén kwine' di'll ne'e: ²⁵ “Nna'll ba ben Diosen' wen kia', ba bake'e yel zdo' kia'n, nollno nne kia' nna naklla' be'nn will.”

Anglen' leska' bdixjwe're' garj Criston'

²⁶ Ba gok xop be'o noa' Elisabeten' bda'o ke'en, kate bse'l Diosen' anglen' re Gabriel to yell da nzi'i Nazaret gan' nbane Galilea. ²⁷ Bse'le' le'e ga zo to no'r da'o, re María, ba naken si'i to be'nn re José le'e, na' Josén' nake' xhi'nn dialla rey David. ²⁸ Ka byo' anglen' lo yo' gan' zo Marían', lle'e le'e:

—¡Padiox, Dios zorene' rwe', nna' gone' wen ko'o, gonla'ye' rwe' wdetere ka no'r ka' yela'!

²⁹ Marían' bllbebe' kwis, na' llakre' bixchen lleze anglen' le'e ka'. ³⁰ Na' anglen' lle'e le'e:

—María, bi llebo', Diosen' ba breje' rwe', na' gone' wen ko'o. ³¹ Go'o bda'o, so to xhi'nno', na' wsi'obe' Jesús. ³² Na' Jesúsén' gake' to be'nn brao, wsi'i ake' Le'e Xhi'nn Dios be'nn zo yebá. Na' Xanllo Diosen' gone' nench nnebie' kan' bnebia' David xozxta'we'n. ³³ Nnebie' gan' nzi'i Israel ke chnare, na' bi te yel lnebia' ke'en.

³⁴ Na'll lle Marían' anglen':

—¿Akxha gakrizen le bi nna wchayna'a?

³⁵ Na'll goll anglen' le'e:

—Yed Spíritu ke Diosen' cho'n yichjra'llda'on, na' yel wak ke Dios be'nn zo yebá son kwe'jen rwe', ke len na' bida'on garjen' gakbe' bi ke Dios, na' wsi'i akebe' Xhi'nn Dios. ³⁶ Leska' no'r biro', Elisabeten', no'ren' nak no'r will batna', ba gok

xop be'o nna', noe' bda'o la'kze ba nake' be'nn gore. ³⁷ Le bibi de da nak bni', da bi gak gon Diosen'.

³⁸ Na'll lle Marían' anglen':

—Ni zoa' naka' be'nn wen llin ke'e, wakse gon Diosen' kia' kan' ba bne'o nga.

Ka' gok, na' baza'a anglen' zayeje'.

María jara'nne' Elisabet

³⁹ Bde chop chonn lla, le byejte Marían' to yell da lia rao ya' gan' nbane Judea. ⁴⁰ Na' blline' rill Zacaríasen', na' byoe' bwape' Elisabeten' lliox.

⁴¹ Bixha kate bene Elisabeten' balwill Marían' le'e, le bxhi'tte bda'o ke'en lo le'en, na' Spiritu ke Diosen' byo'n yichjra'llda'we'. ⁴² Na' bawere' kwis bnne'e zillj, lle'e Marían':

—Dios ba benla'ye' rwe' rao yeololte no're, leska' bda'o ko'on nak la'ybe'. ⁴³ Xhna' Xanllo ba nako', ker bi za'kanda'. ¿Bixchen zadra'nnzo' nada'?

⁴⁴ Kate bnne'on, le bxhi'tte bda'o kia'n lo lia'n bawebe'. ⁴⁵ Nbaraz ko'o rwe' ba byeje'o, da li gonte Diosen' kan' ba golle' rwe'n.

⁴⁶ Na'll bne Marían' lloe'rawe' Dios: Lloe'rawa' Diosen' do yichj do ra'lla'.

⁴⁷ Na' lo yichjra'llda'wa' llawera', le Diosen' nake' wasrá kia'.

⁴⁸ La'kze naka' ka to be'nn wen llin, bibi za'ka', Diosen' baya'chra'lle' nada'.

Na' be'nn zan be'nn lla'a nna', na' be'nn za cha'a yellrio ni, nne ake' kia':

“Nbaraz ke no'ren'.”

⁴⁹ Diosen' nake' be'nn wen, nape' yel wak xhen, ba bene' da wen kwis kia'.

¡Le'e nak la'ye kwis!

50 Noteze be'nn llape Diosen' bara'nne,
leska' Diosen' waya'chra'lle' leake'.

51 Na'll ba broe're' yel wak xhen ke'en,
na' bachinnje' xhbab ke be'nn ya'ra'll ka'.

52 Be'nn llnebia', be'nn llon ka be'nn brao, ba
blli'ye' be'nn ka' ka'le,
na' blepe' be'nn ya'ch, be'nn nexjra'll ka'.

53 Be'nn ya'che, be'nn don, ba be'e leake' ka yerj
akre',
zan be'nn wnia' ka', la'kze bze ta'k ake', bibi be'e
leake'.

54 Ba gokrene' Israelen', le yell ke'en,
le jadinra'lle' waya'chra'lle' leake'.

55 Ka di'll be'rene' xozxta'ollo Abraham, bne'e
gonla'ye' yeolol xhi'nne' za cha'a.

56 Chonn be'o bzorén Marían' Elisabeten', na'll
baze'e zayej rille'.

Ka gok gorj Juan be'nnen' bchoa nis

57 Bixha kate bllin lla garj bda'o ke Elisabeten',
bzo to bida'o byio. 58 Ka gokbe'e bi'ch lwellje' ka',
na' be'nn wrill ke ake', kan' ba gokrén Diosen' Elis-
abeten', ren ake' bawerén akre' le'e. 59 Gok xo'n lla
na', jwe'ebe' bzobe' sen dan' nzi'i circuncisión. Na'
gokra'll ake' wsi'i akebe' kan' re xabe'n, Zacarías.

60 Na' xhna'be'n bne'e:

—Ka'a, bi si'be' ka', Juan, si'be'.

61 Na' lle ake' le'e:

—¿Bixchen? Nono bi'ch lwelljre llra' be'nn re ka'.

62 Na'll ben ake' sen rao xabe'n, llnnab akre' le'e
akre lle'nre' si'i bda'on. 63 Na' bnnabe' to bray
da'o, na' bzoje'n bllie'n: “Juan, si'be'.” Yeolol be'nn
ka' llabán akre'. 64 Na' le gokte banné Zacaríasen',
le bzoraote lloerawe' Dios. 65 Yeolol be'nn wrill

ke ake' ka', blleb ake' kwis, na' yeolol yell ka' zjalli' radjya' ka', doxhen ya'n gan' nbane Judean', goslas di'll kan' goken. ⁶⁶ Na' yeolol be'nn ka' llene di'llen', da xhen llayón ake' xhbab lo yichjra'llda'o ake', ne ake':

—¿Notek gak bida'on?

Le nakbie'tekze llonla'y Diosen' lebe' tlla tlla.

Di'll da be'e Zacarías

⁶⁷ Spíritu ke Diosen' byo'n yichjra'llda'o Zacaríasen', na' benen nench be'e di'll ki:

⁶⁸ Nak la'y kwis Xanllo Diosen' ke lli'o be'nn Israel, le ba bre'e nench yesre'e lli'o nakllo yell ke'e.

⁶⁹ Rao dialla David be'nn ben xchin Dios batna', ba blise' to be'nn nap yel wak nench yesre'e lli'o.

⁷⁰ Ka di'llen' be'rén Diosen' be'nn ka', be'e xti'llen' kana',

le leake'n bzejnie' akre' be'nn xti'llen'.

⁷¹ Bchebe' yesre'e lli'o rao na'a be'nn ka', bi zorén lli'o wen,

na' rao na'a be'nn ka', llwie lli'o.

⁷² Na' bchebe' waya'chra'lle' xozxta'ollo ka', na' bi kwej yichje' ka di'llen' be'rene' leake'n.

⁷³ Leska' golle' xozxta'ollo Abraham na',

⁷⁴ wllin lla kate yesre'e lli'o rao na'a be'nn ka' llwie lli'on,

nench gak we'raolloe', billbi nxholl sollo cha' gonllo xchine'n.

⁷⁵ Na'llen' gonllo da wen,

gakllo rallne'e ke chnare.

⁷⁶ Na' rwe', xhi'nna', be'nn lloe' xti'll Dios be'nn zo yebá, nne ake' ko'o,

rwe' kwiarao rao Xanllon', goncha'o gono' xhnid gan' tie'n.

77 Rwe' wzejnie'ro' be'nn Israel ka',
 kan' lle'ne Diosen' yezi'xhene' da xhinnj ke ake'n,
 na' kan' lle'nre' yesre'e leake'.

78 Dios kellon', yel llaya'chra'll ke'en ba bene',
 nna' re'llo beni'n za'a yebá.

79 Be'nn lla'a xhole, ka ga de yel got, re'e akre'
 beni' ke'en,
 na'llen' re'llo garen' ka'llo,
 na' chejnie'llo ka gonllo nench cha'llo wen.

80 Bixha bida'on zjaze ll-lli'obe', llejnie'tebe'
 doxhen kan' lle'ne Diosen', na' bzoteze bzobe'
 yi'xe ga nak latj dach, bllinte lla broe'raobe' be'nn
 Israel ka'.

2

Ka gok gorj Jesúsen' *(Mt. 1:18-25)*

1 Gok kan' llnebia' be'nnen' re Augusto César
 gan' nzi'i Roma, bdixjwe're' llaya'l kwia yich,
 yeolol be'nn ka' lla'a doxhen gan' nbanre'n. 2 Na'
 naken da nell kwia be'nn yiche. Le kana' be'nnen'
 re Cirenio, llnebie' gan' nzi'i Siria. 3 Na' bene'n
 bien yeolol be'nn bayej rall ake', jallia ake' yiche.

4 Na' Josén' bze'e Nazaret ga nbane Galilea, na'
 bayeje' Belén ga nbane Judea yell ke David, le
 xhi'nn dialla David na' le'e. 5 Zanche'te' Marían'
 nench kwia ake' yiche, ba naken si'i lwellj ake'.
 Na' ba noa' Marían' bda'o. 6 Na' zo akte' Belén na',
 bllin lla sane'. 7 Na' gorj bda'o ke'en, gokbe' bida'o
 byio, bi nelle, na' bra'llebe' to ra'lle, na' jaxoe'be'
 gan' ll-lla'a ake' da llao bayi'xe, le bibi latj bllel
 akre' ga we'e ake' wazi'ra'll ake'.

To angl bdixjwe're' gop xhi'r ka' ba gorj Criston'

⁸ Rao yer na', awllo Belén na', lla'a bal be'nn llanna' ake' yer, llap xhi'r ke ake'. ⁹ Kate to angl ke Xanllon' blline' gan' lla'a ake'n, to yi' xhen bseni'n gan' lla'a ake'n, na' blleb ake' kwis. ¹⁰ Na' anglen' golle' leake':

—Bi llebre, na' llyixjwe'ra' re' to da wen, da wayo'ra'll yeolol be'nne. ¹¹ Nna' gorj to wasrá, gorje' rao yell ke David, na' re'e Cristo be'nn nak Xanllo. ¹² Cha' chejre, ki nak nench yellélere bda'on: lleb'e to ra'll, na' xhoabe' ga ll-lla'a ake' da llao bayi'x ake.

¹³ Nna nete anglen' ka', kate bllinkze angl zanll gan' ze anglen' to, na' angl zan ka', lloe'rao ake' Dios ne ake':

¹⁴ ¡Dowe'rao Dios be'nn zo yebá!

¡Na' be'nn ka' lla'a rao yellrion', cha'a akchgue' xhbab wen, na' ka' bibi wdil kwe'!

¹⁵ Ka baza'a angl ka' zayej ake' yebá, gop xhi'r ka' lle lwellj ake':

—Chejkello Belén na', lljawiallo bixhan' gokse, ka dan' bdixjwe' Xanllon' lli'o.

¹⁶ Na' bro'do ake' nez, ka bllin ake'n, na' jadi' akre' Marían' ren José'n ren bda'on, xhoabe' gan' ll-lla'a ake' da llao bayi'x ka'. ¹⁷ Ka bre'e gop xhi'r ka' bda'on, bzorao lloe' ake' di'll doxhen kan' goll anglen' leake' ke bda'on. ¹⁸ Yeolol be'nn ka' bene di'llen' lloe' ake'n, llabán akre' kwis. ¹⁹ Marían' bro' yichje' kan' bne be'nn ka', na' llone' xhbab lo ra'llda'we'. ²⁰ Bde na', zayej gop xhi'r ka', lloe'rao ake' Dios kon ba jawiá ake', na' ba ben aktere' kan' goll anglen' leake'.

Ka jwa'a ake' Jesúsen' yoda'o

21 Ka gok xo'n lla na', bzoe' bda'on sen dan' nzi'i circuncisión, na' bsi'i akebe' Jesús, kan' goll anglen' leake' ka za garjterbe'.

22 Bde ba bayak Marían' ren bda'on yall kon kan' ne ley dan' bzoj da Moisésen', na' jwe'ebe' yoda'o Jerusalén na', ga gakbe' rallna'a Dios. 23 Le kan' ne ley ke Xanllo Diosen': "Noteze bida'o byio garj bi nelle, da bien na' gakbe' rallna'a Dios." 24 Na' byej ake' be'rao ake' Dios, ben ake' kan' ne ley ke'en, gan' nen ki: "Llaya'l gotre chop plom xtir o cha' chop plom yi'x da'o."

25 Na' Jerusalén na', zo to be'nn re Simeón, na' nake' to be'nn wen, na' nxenralle' Dios, bzoteze bzoe' brexhe' katen' llin lla gakerén Diosen' be'nn Israel ka', na' zorén Spíritu ke Diosen' le'e. 26 Spíritu ke Diosen' bdixjwe'n le'e ke za gattere', dekz de re're' Cristo be'nnen' wse'l Diosen'. 27 Leska' Spíritu na', benen nench byeje' yoda'o braon'. Yoda'o na' zoe' kate bllin xaxhna' Jesúsén' gon ake' kan' ne ley ke Diosen'. 28 Simeón na' bnnabe' bida'on bde'lebe', na' be'rawe' Diosen' bne'e:

29 Ba gokse nna' Dios kia',

bazi'chga nada' wen, naka' be'nn wen llin ko'o, kon ka di'llen' be'reno' nada'.

30 Rawa' ki nna' llre'ren be'nnen' yesrá neto'n.

31 Na' ba beno' to da re'te be'nn zan.

32 Bida'on gakbe' beni', nench chejnie' be'nn bi nak be'nn Israel,

na' Lebe' gon nench si'i yell ko'o Israelen' yel bara'nn xhen.

33 Na'll xaxhna' Jesúsén' llabán akre', ka llen akre' di'llen' lloe' Simeón na' ke bda'on. 34 Simeón

na', bnnabe' rao Dios gonla'ye' leake'. Na'll lle'e Marían':

—Ni ke bida'on be'nn zan be'nn Israel ka' kweyi' ake', na' be'nn zan yerá ake'. Lebe' gakbe' to da wroe'n dan' bse'l Diosen' Lebe', na' be'nn zan bi cho'ra'll ake' dan' ben Diosen' ka'. ³⁵ Leska' gonbe' nench ga'tbia' nore be'nn lla'a xhbab wen, na' nore lla'a xhbab da bi nak wen. Na' rwe', ka'kze to da látit chaz lo ra'llda'on, katek wallayrao' ke bida'on.

³⁶ Leska' bzo to no'r re Ana, Jerusalén na'. Na' Anan' lloe' xti'll Dios, nake' xhi'nn Fanuel, be'nn nak xhi'nn dialla be'nnen' re Aser. Na' ba nake' be'nn gor, gall iz bzorén xhyiwe'n le'e. ³⁷ Na' bga'nne' wazeb got xhyiwe'n, ba gok tapralj tap (84) iz. Na' yeo lla bzoteze bzoe' yoda'o braon', lloe'rawe' Dios, llalwille' Dios do lla do yere, na' llone' was. ³⁸ Na' goken jabi'ye' gan' ze Josén' ren Marían', na' lloe' yel llioxken ke Dios, na' bzorao lloe' xti'll bida'on rao yeolol be'nn ka' lla'a, lloe'rene' di'llen' yeololte be'nn llbexh, baten' wse'l Diosen' be'nnen' gakrén leake'n.

³⁹ Ka bayoll ben Marían' ren Josén' yeolol kan' ne ley ke Diosen', na' zayej ake' Nazaret gan' nbane Galilea. ⁴⁰ Na' Jesúsén' zejze ll-lli'we', na' zejzell llejnie're' tlla tlla, na' ka' llakrente Diosen' Le'e.

Da ben Jesúsén' ka byeje' yoda'o brao Jerusalén na'

⁴¹ Na' gan' nzi'i Jerusalén na' llon be'nn Israel ka' Inni dan' ne paskw, na' xaxhna' Jesúsén' yeo iz lljake' Innin'. ⁴² Ka goke Jesúsén' chllinn (12) iz, bche'e ake' Le'e Inni Jerusalén na', kan' llon akse'.

⁴³ Ka bde Innin' baza'a ake', na' bi gokbe'e Josén'

ren Marían', baga'nn Jesúsén' Jerusalén na'ze.
⁴⁴ Llak akre' cha' zaza'rene' be'nn ka' yela'. Ba
 gokte tlla bago' ake' nezen' ka gokbe'e akre', na'
 bzorao llayirj ake' Le'e radj bi'ch lwellj ake' ka', na'
 be'nn nombia' akre'. ⁴⁵ Na' bi lllallel akre' Le'e, na'
 babi' ake' Jerusalén na', da yobre llayirj ake' Le'e.

⁴⁶ Bixha bayónn lla kate ballel akre' Le'e lo
 yoda'o braon', na' llie' radj be'nn si'n ka', llroe'
 xti'll Diosen', llzenaye' xti'll ake'n, na' llnnaby-
 ollre' leake'. ⁴⁷ Be'nn ka' lla'a llzenayen', llabán
 akre' katken' llejnie're'n, na' kan' llallie' xti'll
 be'nn si'n ka'. ⁴⁸ Bixha ka bre'e xaxhne'e ka' Le'en,
 llabán akre', na' goll xhne'en Le'e:

—Xhi'nna', ¿bixchen ba benzro' neto' ka'? Xa'on
 na' ren nada', le ba bdató' bayirjto' rwe'.

⁴⁹ Na'll Jesúsén' lle'e leake':

—¿Bixchen llayirjzre nada'? ¿Bi nnézere xchin Xa'
 na'n llaya'l gona'?

⁵⁰ Bixha xaxhne'e ka', bi byejnie' akre' bixchen
 golle' leake' ka'.

⁵¹ Na' ka', zayej ake' Nazareten' zanche'e akte'
 Jesúsén', na' bzenayteze bzenaye' ke ake'. Na'
 Marían' kon llone' xhbab lo yichjra'llda'we' kan'
 llaken. ⁵² Na' ka', blli'o Jesúsén' llejnie're', Diosen'
 na' ren be'nn ak, llayo'ra'll ake' kan' llone'n.

3

*Juan be'nnen' bchoa nis bdixjwe're' Di'll Wen ke
 Diosen'*

(Mt. 3:1-12; Mr. 1:1-8; Jn. 1:19-28)

¹ Kan' ba gok chi'no (15) iz llia be'nnen' re
 Tiberio César, be'nnen' nak zerao wnebia' gan'
 nbane Roma, Poncio Pilaton' leska' llnebie' gan'

nzi'i Judea, na' Herodesen' llnebie' gan' nzi'i Galilea, na' bi'ch Herodes be'nnen' re Felipe nake' be'nnen' llnebia' gan' nzi'i Iturea, na' gan' nzi'i Traconite, na' be'nnen' re Lisantias nake' be'nnen' llnebia' gan' nzi'i Abilinia. ² Na'll Anás na', na' Caifás na', nak ake' bxoz brao ke be'nn Israel ka'. Iz na', be'rén Diosen' Juan xhi'nn Zacaríasen' di'lle gan' zoe' yi'xen', gan' nak latj dachen'. ³ Na'll byeje' toto yell ka' lli' to lloa' yeo Jordán na', lly-ixjwe're' be'nne llaya'l wayat akre' ke da xhinnj non ake', na' choa ake' nis nench wazi'xhen Diosen' ke ake'. ⁴ Llak kan' bzoj Isaías be'nn be'e xti'll Diosen' kana', bne'e ke Juan na':

To be'nn llosia' lyi'xen' ne'e:

“Legón xhnid, legoncha'o nez gan' te Xanllon', lewsarj yichjra'llda'ore ka llon to be'nn llsarj to nez li.

⁵ Ga nak lotj, llaya'l walla'n yo, ga de nez da llep llaze, llaya'l waya'ten li. Ga bi nak lixheje, waya't lin', na' nez da ni't yej, llaya'l wayej lben.

⁶ Yeolol be'nn lla'a yellrio ni, re'e akre' kan' yesrá Diosen' be'nne.”

⁷ Be'nn zan jake' rao Juan na', nench wchoe' leake' nis, na'll benre' leake' znia bne'e:

—¡Re' nakre be'nn zban be'nn wxhiye'e, llonre ka bele! ¿No bzejnie' re', wak warare rao dan' wse'l Diosen' katen' gone' yel koxchis ke be'nnachen'? ⁸ Cha' rennere ba bayátere ke da xhinnjen' nonre na', llaya'l gonre da wen nench gakbe'e be'nne ba balla'a yichjra'llda'ore. Bi gonzre xhbab nnere: “Xhi'nn dia lla Abraham neto'.” Yej ka' ni't nga, wakte gon Diosen'

wayaken xhi'nn dialla Abraham. ⁹ Leska' ba no'xte' banchen' xhnid, yeolol yay da bi llbia daxhix wen, wchoye' do roe, gaken waye da wzeye'.

¹⁰ Na'll be'nn ka' lla'a na', lle ake' le'e:

—¿Aqxha llaya'l gonto' nna' cha'?

¹¹ Na'll Juan na', lle'e leake':

—Cha' de chop xherk kere, lewe'e to xherk ke be'nn bibi de ke'e. Na' be'nn de da llawe', leska' we'e ke be'nn bi de da gawe'.

¹² Na' be'nn ka' nak wachixhj, jabi'y ake' lle'n akre' choa ake' nis, na' lle ake' le'e:

—Maestro, ¿Bixha gon neto'?

¹³ Na'll lle Juan na' leake':

—Bi llaya'l wchixhjre da xhenll.

¹⁴ Leska' be'nn waka'a ya ka' bnnab ake', lle ake' Le'e:

—¿Bi llaya'l gon neto'?

Na' lle'e leake':

—Bi wxoare ko'll be'nne da wxhiye'e, na' bi wka're bi da de ke be'nne. Legón banez ka to da llonre gan.

¹⁵ Na' be'nn zan be'nn Israel ka', ba lla'a ake' dá nne, llon ake' xhbab cha' Juan na' nak Criston'.

¹⁶ Na'll Juan na', lle'e be'nn zan ka' lla'n:

—Da li nada' llchoa' be'nn nis, na' za yed to be'nn naplle yel wak ka nada', bi za'ka' nada' ka Le'e, ni gaz da wadia' xhere' bi za'ka'. Le'e wchoe' be'nn nis kon ren Spíritu ke Diosen', da gon ka llon yi'.

¹⁷ Katen' yede'n, gone' ka llon be'nn kate llsoe' trigo, llazie' trigon', na' llzeye' yixh bebe ken. Le'e nape' to yi' da bi wayorkze.

¹⁸ Na' ka', di'll zan da be'e Juan na', llyixjwe're' Di'll Wen ke Xanllon'. ¹⁹ Juan na', leska' lle'e

Herodes be'nnen' llnebia' Judean', ka da xhinnj xhen na' none', zorene' Herodías no'r ke bi'che'n re Felipe. Leska' llete' le'e ka nak billre da xhinnj llone'. ²⁰ Na' Herodes na', basyolle' bene' ye to da xhinnj xhen, broe' Juan na' rill ya.

Jesúsen' blloe' nis

(Mt. 3:13-17; Mr. 1:9-11)

²¹ Bixha chak nna llchoa Juan na' be'nn ka' nis, leska' bllin Jesúsen', na' bchoa Juan na' Le'e nis. Bixha chak llalwill Jesúsen' Dios na'n, byarj yebán', ²² na' Spíritu ke Diosen' betjen bzorenen Le'e, na' nak Spíritun' ka to plom da'o, na' ben akre' be xhonne ke Diosen' bne'e:

—Rwe' nako' xhi'nna' nllie'ra', llawera' llazra'lla' kwis.

Xozxta'o Jesucriston'

(Mt. 1:1-17)

²³ Chilloa (30) ize Jesúsen', kan' bzorawe' llone' xchine' dan' zadyene' rao yellrion', kon kan' bne ake', goke' xhi'nn José, na' José'n' goke' xhi'nn Elí,

²⁴ Elí na' goke' xhi'nn Matat,

Matat na' goke' xhi'nn Leví,

Levín' na' goke' xhi'nn Melqui, na' Melqui na' goke' xhi'nn Jana,

Jana na' goke' xhi'nn José.

²⁵ José na' goke' xhi'nn Matatías, na' Matatías na' goke' xhi'nn Amós,

Amós na' goke' xhi'nn Nahum,

Nahum na' goke' xhi'nn Esli, na' Esli na' goke' xhi'nn Nagai,

²⁶ Nagai na' goke' xhi'nn Maat, na' Maat na' goke' xhi'nn Matatías,

Matatías na' goke' xhi'nn Semei,
Semei na' goke' xhi'nn José, na' José na' goke'
xhi'nn Judá.

27 Judá na' goke' xhi'nn Joana,
Joana na' goke' xhi'nn Resa, na' Resa na' goke'
xhi'nn Zorobabel,
Zorobabel na' goke' xhi'nn Salatiel,
Salatiel na' goke' xhi'nn Neri.

28 Na' Neri na' goke' xhi'nn Melqui,
Melqui na' goke' xhi'nn Adi,
Adi na' goke' xhi'nn Cosam, na' Cosam na' goke'
xhi'nn Elmodam,
Elmodam na' goke' xhi'nn Er.

29 Er na' goke' xhi'nn Josué, na' Josué na' goke'
xhi'nn Eliezer,
Eliezer na' goke' xhi'nn Jorim,
Jorim na' goke' xhi'nn Matat.

30 Na' Matat na' goke' xhi'nn Leví,
Leví na' goke' xhi'nn Simeón,
Simeón na' goke' xhi'nn Judá, na' Judá na' goke'
xhi'nn José,
José na' goke' xhi'nn Jonán,
Jonán na' goke' xhi'nn Eliaquim.

31 Na' Eliaquim na' goke' xhi'nn Melea,
Melea na' goke' xhi'nn Mainán,
Mainán na' goke' xhi'nn Matata, na' Matata na'
goke' xhi'nn Natán.

32 Natán na' goke' xhi'nn David,
David na' goke' xhi'nn Isaí, na' Isaí na' goke' xhi'nn
Obed,
Obed na' goke' xhi'nn Booz,
Booz na' goke' xhi'nn Salmón, na' Salmón na' goke'
xhi'nn Naasón.

33 Naasón na' goke' xhi'nn Aminadab,
Aminadab nan' goke' xhi'nn Aram, na' Aram na'
goke' xhi'nn Esrom,

Esrom na' goke' xhi'nn Fares,
Fares na' goke' xhi'nn Judá.

34 Na' Judá na' goke' xhi'nn Jacob,
Jacob na' goke' xhi'nn Isaac,
Isaac na' goke' xhi'nn Abraham, na' Abraham na'
goke' xhi'nn Taré,

Taré na' goke' xhi'nn Nacor.

35 Nacor na' goke' xhi'nn Serug, na' Serug na' goke'
xhi'nn Ragau,

Ragau na' goke' xhi'nn Peleg,
Peleg na' goke' xhi'nn Heber, na' Heber na' goke'
xhi'nn Sala.

36 Sala na' goke' xhi'nn Cainán,
Cainán na' goke' xhi'nn Arfaxad, na' Arfaxad na'
goke' xhi'nn Sem,

Sem na' goke' xhi'nn Noé,
Noé na' goke' xhi'nn Lamec.

37 Na' Lamec na' goke' xhi'nn Matusalén,
Matusalén na' goke' xhi'nn Enoc,
Enoc na' goke' xhi'nn Jared, na' Jared na' goke'
xhi'nn Mahalaleel,

Mahalaleel na' goke' xhi'nn Cainán.

38 Cainán na' goke' xhi'nn Enós, na' Enós na' goke'
xhi'nn Set,

Set na' goke' xhi'nn Adán, na' Adán na' goke'
xhi'nn Dios.

4

Gokra'll daxi'on wko'yelen Jesúsen' gone' da xhinnj

(Mt. 4:1-11; Mr. 1:12-13)

¹ Na' Jesúsen' kon ren Spíritu ke Diosen' llnebia'tezen yichjra'llda'we'n, baze'e yeo Jordán na', na' Spíritun' benen nench byej Jesúsen' latj dachen'. ² Choa (40) lla bzoe' na', na' rao choa lla na', daxi'on bko'yelen Le'e gone' da xhinnj. Na' bene' was, bi bdaokze' da choa lla na', bde na' bdone'. ³ Na' jabi'y daxi'on llen Le'e:

—Cha' da li nako' Xhi'nn Dios, bayonchk yej ki yet xtir.

⁴ Na'll balli'i Jesúsen' xti'll daxi'on, lle'en:

—Ki nyoj xti'll Diosen': “Kere toze yet xtir dan' gaollo na'n, llonn yel nban ke lli'o be'nnach, renkze di'll dan' ll-lloj lloa' Diosen' nbanrenllo.”

⁵ Na'll bche'e daxi'on Le'e to rao ya' sibe, na' broe'n Le'e yeolol yell zjalli' rao yellrion'. ⁶ Na' llen Le'e:

—Doxhen yel banez yel llnebia' ke yell ki, gonna' rwe', le kia'n naken, na' kon no llazra'lla' wa'an. ⁷ Cha' rwe' wche'k xhibo' we'rao' nada', doxhenen gonna' rwe'.

⁸ Na'll lle Jesúsen' daxi'on:

—Byej ka'le daxi'o, ki nyoj xti'll Diosen': “Llaya'l gonlira'llo' Diosen', na' toze Le'en we'ra'o.”

⁹ Na' bche'n Le'e yichjo yoda'o brao Jerusalén na', jasé akte' ga zerao nak sib, na' llen Le'e:

—Cha' da li nako' Xhi'nn Dios, bxhi'tchke ganni lljasote'o lle'le, ¹⁰ le ki nyoj xti'll Diosen': Diosen' wse'le' be'nn ka' nak angl ke'e, gakrén ake' rwe'.

11 Na' go'x ake' rwe',
nench ke lljache'o yej.

12 Na'll goll Jesúsen' len:

—Leska' nyojen: “Bi llaya'l nnabro' Diosen' cha' rennre' kan' ne'en.”

13 Bayoll kate billbi ballele daxi'on, akre ka wko'yelen Le'e, na' bll'e'yi'llen to chi'i.

Jesúsen' bzorawe' llyixjwe're' xti'll Diosen'
(Mt. 4:12-17; Mr. 1:14-15)

14 Na' ka llnebia'teze Spíritu ke Diosen' yichjra'llda'o Jesúsen', bayeje' gan' nbane Galilean', yeolol yell ka' zjalli' do na', bze ke Jesúsen'. 15 Na' llzejnie're' be'nn toto yell ga zo yoda'o ga lladop be'nn Israel ka', na' yeolol be'nn ka' lloe'rao ake' Le'e.

Jesúsen' balline' Nazaret
(Mt. 13:53-58; Mr. 6:1-6)

16 Na' balline' Nazaret gan' blli'we'. To lla llap be'nn Israel ka' bara'nne, byeje' yoda'o gan' lladop be'nn Israel ka' kan' llonkze', na' bzolle'e bele' yichen'. 17 Na' bgo'x ake' Le'e dan' bzoj da Isaías be'nn be'e xti'll Dios kana', na' bsarje'n, na' jadi're' gan' nen ki:

18 Spíritu ke Xanllon' zorenen nada',
breje' nada' nench chixjwe'ra' Di'll Wen ke'en
be'nn ya'ch;

bse'le' nada' nench wayona' be'nn bi zo wen, na'
be'nn zo ya'che.

Chixjwe'ra' be'nn ka' nzap daxi'on, Diosen'
yesre'e leake',

waxa' rao be'nn lchole,
wasra' be'nn llsa'kzi' da xhinnjen' leake'.

19 Chixjwe'ra' ba bllin lla gakerén Diosen' be'nnachen'.

20 Na' batobe' yichen', na' bayoe'n be'nnen' nak rallna'a len na', na' jallie'. Yeolol be'nn ka' lla'a lo yoda'on, llwiachich ake' Le'e. 21 Na'll lle'e leake':

—Nna' llak kan' llia le' yichen'.

22 Be'nn ka' bene xti'lle'n, llabán akre' katek nbaraz nak xti'lle'n, na' bnne ake' wen ke'e. Na' lle lwellj ake':

—¿Kere be'nn nin' xhi'nn José?

23 Na'll lle Jesúsén' leake':

—Cheke nna' yere nada' di'llen' ne ki: “Wen rmell rwe', bayonchk rmell kwino'”. Na' leska' yere nada': “Da ka' ba bético' beno' Capernaum na', gonchko'n rallo' ni nna'.”

24 Na'll bne'e da yobre:

—Da li llia', ni to be'nn lloe' xti'll Diosen', bi cho'ra'll ake' le'e ralle'. 25 Da li llia', zan no'r wazeb lla'a Israelen', kan' bzo Elías be'nnen' be'e xti'll Diosen' kana'. Kana'n chonn iz xop be'o bi gok yej, na' gok win rao yellrion', 26 na' Diosen' bi bse'le' Elíasen' gan' zjazó no'r wazeb Israel ka', zan bse'le' le'e to yell da nzi'i Sarepta ga nbane Sidón, ganna'te bzo to no'r wazeb gokrene'. 27 Leska' be'nn zan be'nn llen yillwe' dan' ne lepra, blla'a Israelen' kan' bzo Eliseo, ni toe' bi bayak, toze be'nnen' re Naamán be'nn Siria, leze' bayak.

28 Ka ben akre' di'll ki, yeolol be'nn ka' lla'a lo yoda'on, goklla'a ake' kwis. 29 Na' bzolla'do ake', na' brej ake' Le'e yell, bche'e ake' Le'e to rao ya' awllo gan' lli' yellen', gokra'll ake' wllix ake' Le'e.

30 Na' bi gok, llwia akte' badie' radj ake'n zayeje'.

Jesúsen' bayone' to be'nn yo' daxi'o yichjra'llda'we'

(Mr. 1:21-28)

³¹ Na' jasoe' yell dan' re Capernaum ga nbane Galilea, na' toto lla llap be'nn Ísrael ka' bara'nne, llzejnie're' be'nn ka'. ³² Na' llabán akre' kan' llzejnie're'n, le nakbie'ze nnezre' kwasro, na' nse'e yel llnebia' ke Diosen' ka nak lloe' di'llen'.

³³ Bixha lo yoda'o gan' lladop ake' na', lli' to be'nn yo' daxi'o yichjra'llda'we', na' bzorao llosie', ³⁴ bne'e:

—Byej ka'le, ¿bixchen zadchixko' ren neto', Jesús be'nn Nazaret? ¿Za'o zadlleyi'o neto'n? Nnézkzera' no rwe', rwe'n Be'nn Nak La'y bse'l Dios.

³⁵ Na' benre' daxi'on znia, golle'n:

—¡Llakia llono'! ¡Lla balloj yichjra'llda'o be'nnen'!

Na'll bllixtolen be'nnen', na' ballojen, na' bibi goke be'nnen'. ³⁶ Yeolol be'nn ka' lla'n, llabán akre', lle llwellj ake':

—¿Bitk di'llen' ne be'nnen'? Nape' yel llnebia', na' yel wak, na'llen' lle'e daxi'o ka' yelloj aken, na' llalloj akten.

³⁷ Yeolol yell ka' zjalli' do na', bze ke Jesúsén'.

Jesúsen' bayone' xhna' no'r ke Simón Pedro
(Mt. 8:14-15; Mr. 1:29-31)

³⁸ Jesúsén' bazolle'e zayeje', na' byeje' rill to be'nn re Simón. Na' xhna' no'r ke Simón na', yoe' da la, na' goll ake' Jesúsén' wayone' no'ren'. ³⁹ Na' Jesúsén' jabi'ye' gan' xhoa be'nn we'en, na' blle'ke', na' balwille' da lan'. Na' le bayakte no'ren', le bayaste' llsinie' da gao ake'.

Jesúsen' bayone' be'nn zan
(Mt. 8:16-17; Mr. 1:32-34)

⁴⁰ Ka ba llen willen', jwa'a ake' be'nn zan llak biteze yillwe' rao Jesúsen', na' bxoá ta'ke'n yichj toto ake', na' bayone' leake'. ⁴¹ Leska' balloj daxi'o ka' lo yichjra'llda'o be'nn zan ak, llosia' aken, nen: —jRwe' nako' Xhi'nn Dios!

Na' benre' daxi'o ka' znia, bi be'e latj nne aken, le nnez akren Le'en Criston'.

Jesúsen' bde'e doxhen Galilea llyixjwe're' xti'll Diosen'
(Mr. 1:35-39)

⁴² Bateyó ka byeni', blloje' byeje' to latj dach. Na' be'nn ka' llayirj ake' Le'e, ka ballel akre' Le'en, bza'y ake' Le'e, bi gokra'll ake' cheje' ga yobre. ⁴³ Na'll golle' leake':

—Llonen bien cha'a yell ka' yela', lljatixjwe'ra' Di'll Wen ke Diosen', le ke len na' bse'le' nada'.

⁴⁴ Na' ka' toto ga zo yoda'o gan' lladop be'nn Israel ka' doxhen gan' nbane Galilean', lleje' llze-jnie're' leake'.

5

Dan' ben Jesúsen' lo nesda'o
(Mt. 4:18-22; Mr. 1:16-20)

¹ Gok ka ze Jesúsen' lloa' nesda'o da nzi'i Gene-saret, na' be'nn zan kwis lla'a, to llchi'd ake' Le'e, lle'n akre' wzenay ake' xti'll Diosen'. ² Na' bre're' awlloze lloa' nisen', lli' chop barco, na' wxhen belya' ka', ba balloj ake' loen', llayib yixj bel ke ake'n. ³ Na' byoe' to lo barco ke Simón na', na' golle' le'e, wlli'ye'n ra't ka'le lo nisen'. Na' blлие'

bzejnie're' be'nn ka' lla'n. ⁴ Ka bayoll broe're' be'nn ka', lle'e Simón na':

—Blli'y barcon' lo nis gan' nak zitj na', na' lewza'l yixj bel kerén' nench senre bel.

⁵ Na'll goll Simón na' Le'e:

—Maestro, do yer ba bento' llin, ni to gaz bel bi bdo'leto', nna' kone xti'llo' ni wza'lchekto'n.

⁶ Na' bza'l yixj bel ke ake'n lo nisen', ba zan belya' ka' bzapen, to lle'ne yixjen' che'zen. ⁷ Na'll goxh ake' be'nn lwellj ake' ka', lla'a lo barcon' ye to nench lljakrén ake' leake', na' byej ake', na' baslla'chochj akte' barco ka', to llon aken da yi'ch aken lo nisen'. ⁸ Ka bre'e Simón Pedron' kan' goken, bche'k xhibe'n rao Jesúsén' lle'e Le'e:

—¡Blle'yi'll ka'le Xana', be'nn wen da xhinnjze nada'!

⁹ Bne Simón na' ka', le bblebe' kwis ren be'nn ka' yela', ke nak dan' bxhen ake' belya' zan ka'.

¹⁰ Leska' Jacobo, na' Juan xhi'nn be'nnen' re Zebedeo, llabán akre' kwis, le nak ake' txhen toz ka llin llon ake' ren Simón na'. Na'll goll Jesúsén' Simón na':

—Bi llebo', nna' sorao' we'o xti'lla'n; kan' llono' da'o wxhen belen', ka' gono' ta'o wtopo' be'nne.

¹¹ Ka jalek ake' barco ka' yo billen', na' bsanra'll xchinraz ake'n, na' bnao ake' Le'e.

Jesúsén' bayone' to be'nn llen yillwe' dan' ne lepra (Mt. 8:1-4; Mr. 1:40-45)

¹² Bixha gok ka dá Jesúsén' to rao yell, byej to be'nn llen yillwe' dan' ne lepra rawe'n. Ka bre'e be'nnen' Jesúsén', bche'k xhibe', bllle'ktekze' rao yon', go'tyoere' Le'e, lle'e Le'e:

—Xana', cha' lle'nro', wakse waka'o yillwe' kia' ni.

¹³ Na'll Jesúsen' bli ne'en, na' bdane' le'e, na' bne'e:

—Lle'nkzra', bayak.

Sete le baga'te yillwe' ke be'nnen'. ¹⁴ Jesúsen' go'tyoere' le'e, ni to be'nn bi we'rene' di'll kan' bayone' le'en, lle'e le'e:

—Byej rao bxozen', na' be'e dan' nllia da Moisésen' bia'a, nench yeyako' yall rao leyen'. Ka' ben nench yeolol be'nne nnez akre' ba bayako'.

¹⁵ Yeolol yell ka', yezikre bze ke Jesúsen'. Na' be'nn zan kwis lldop llzenay ake' xti'lle'n, na' lljake' nench wake'e biteze yillwe' llak ake'. ¹⁶ Na' Le'en ka llonkze', llbe'yi'lle' be'nn zan ka', lleje' to latj dach, na' lloe'rene' Diosen' di'lle.

Jesúsen' bayone' to be'nn bi dá nia'ne'e

(Mt. 9:1-8; Mr. 2:1-12)

¹⁷ Gok to lla ka llzejnie' Jesúsen' be'nne, na' lli' be'nn ka' nzi'i fariseo, na' ren be'nn ka' llroe' ley dan' bzoj da Moisésen', be'nn za'k doxhen yell ka' gan' nbane Galilea, na' Judea, na' be'nn za'k Jerusalén. Na' yel wak ke Xanllo Dios zorenen Le'e nench llayone' be'nn llak yillwe'. ¹⁸ Bixha ka bllinkze txhonnj be'nn, noa' ake' to be'nn bi dá nia'ne'e, nxoa ake' le'e to rao bray. Lle'n akre' cho' ake' lo yo'n, lljwa'a ake' be'nn we'en rao Jesúsen'. ¹⁹ Na' zi'tere be'nn zan lla'a, kere llak cho' ake', na' byep ake' yichjore, bka'a ake' dex ka', na' bletj ake' be'nn we'en do ka' nake', na' bdixj ake' le'e rao Jesúsen'. ²⁰ Ka bre'e Jesúsen' kan' ben ake'n, gokbe're' nxenra'll ake' Le'e, na'll lle'e be'nn we'en:

—Be'nne, ni llazi'xhena' da xhinnj ko'on.

²¹ Na'll be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésen', na' be'nn fariseo ka', ka ben akre' kan' bne Jesúsén', ben ake' xhbab, bne ake': “¿No be'nnen' neze' ka'? Llkadie' ke Diosen', ne'e ka'. Nollno gak yezi'xhen da xhinnj ke be'nne, le zeraoze Dios.”

²² Na' Jesúsén' gokbe're' kan' llake lo yichjra'llda'o ake'n, na'll lle'e leake':

—¿Bixchen llake lo yichjra'llda'oren' ka'?

²³ Llákere cha' bi za'k xti'lla' dan' llepa' be'nnen': “Ni llazi'xhena' da xhinnj ko'o na'n.” ¿Akxha gonre xhbab cha' yepe': “Bayas na' bayej”? ²⁴ Zan ni wroe'ra' re', nada' Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach, napa' yel wak nench wayona' be'nne, na' leska' naptia' yel llnebia' nench yezi'xhena' da xhinnj ke be'nne.

Na'll goll Jesúsén' be'nn xhinnjen':

—Ni llepa' rwe', bayas, bazi'i gan' bxhoa'on, na' bayej rillo'.

²⁵ Le bayaste be'nn xhinnjen', llwiate be'nn ka' bazie' gan' bxhoe'n, na' zayeje' rille' lloe'rawe' Dios. ²⁶ Yeolol be'nn ka' llabán akre' kwis, na' lloe'rao ake' Dios, do llebtit ake' ne ake':

—Nna' lla bre'llo to da yel wan kwis.

Ka gok brej Jesúsén' Leví

(Mt. 9:9-13; Mr. 2:13-17)

²⁷ Bde na', blloj Jesúsén', na' bre're' to be'nn wachixhj be'nn re Leví. Llie' gan' llchixhje'n, na' goll Jesúsén' le'e:

—Da nnao nada'.

²⁸ Na' le bzolla'te' bsanra'lle' yeolol xchinraze', na' bnawe' Jesúsén'.

29 Na'll ben Levín' to lnni xhen, na' jak be'nn zan be'nn wachixhje, na' ren yezikre be'nnne. Na' blle' ake' llao ake'. 30 Na' be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésen', na' fariseo ka', lla'dyi' ake' be'nn ka' non Le'e txhen na', lle ake' leake':

—¿Bixchen llaorenre be'nn wachixhj, na' ren yezikre be'nn wen da xhinnj ka' txhen?

31 Na'll goll Jesúsén' leake':

—Be'nn bibi yillwe' llake, bi yalljre' be'nn wen rmell, zan be'nnen' llak yillwe'n, le'en yalljre' be'nn wen rmellen'. 32 Kere za'a zadyexha' be'nn wen aken', zan za'a zadwia' be'nn wayatre ke da xhinnj ba ben ake'.

Jesúsén' bzejnie're' bixchen bi llon be'nn ka' non Le'en txhen na' was

(Mt. 9:14-17; Mr. 2:18-22)

33 Na'll bal be'nn goll ake' Jesúsén':

—¿Bixchen be'nn ka' nao Juan be'nnen' bchoa be'nn nis, na' be'nn ka' nao be'nn fariseo ka', llonteze llon ake' was, na' llalwill ake' Dios, na' be'nn ka' nao rwe'n lle'j llao akse' kwasro?

34 Na'll lle'e leake':

—¿Bixha wak gon be'nn ka' was, be'nn ka' llon ake' yexh ga llak yel wachayna'a chak lli'rén wachayna'n leake'? 35 Zan wllin lla kate waga'a be'nn byion', kana'llen' gon ake' was.

36 Na' be'rene' leake' to di'll, bne'e:

—Ni to be'nnne, kate wade'e to ra'll xha da gor, wxhoxhje' to ra'll kob wade'en. Cha' ka' gone', wllayi' ra'll ra'n koben'. Na' leska' bi watilen to ra'll kob ren to ra'll gore. 37 Ni to be'nn leska' bi ka'cha'oze' xis uva koben' to lo blloy yid gore. Cha' ka' gone', wche'z xis uva koben' blloy yid goren',

na' ka' larj xis uva ke'en, na' kweyi'te blloy yiden'.
³⁸ Zan xis uva koben' ka' cha'we'n lo blloy yid kobe,
 na'llen' bibi gaken. ³⁹ Na' be'nnen' bayo'rawe'
 lle'je' xis uva goren', bill ye'nre' ye'je' xis uva
 koben', na' nne'e: "Nakll xis uva goren' sia."

6

*Be'nn ka' nao Jesúsén' blechj ake' dao ke trigo to
 lla nba'nne*

(Mt. 12:1-8; Mr. 2:23-28)

¹ Gok to lla nba'nne ke be'nn Israel ka', ka yo'
 ake' nez, bde ake' ga naz ake' trigo, na' be'nn ka'
 non Jesúsén' txhen na', bzorao ll-lechj ake' dao ke
 trigon', na' bxho'b ake'n, na' bdao ake'n. ² Na'
 bre'e be'nn fariseo ka' kan' llon ake'n, na'll lle ake'
 leake':

—¿Bixchen llonre ka'? Llonre da bi llaya'l gonllo
 lla nba'nne.

³ Na'll lle Jesúsén' be'nn fariseo ka':

—¿Bixha bi nna golre gan' llian, ka ben da Davi-
 den' ren be'nn lwellje' ka' ka bdon ake'? ⁴ Kan'
 byoe' lo yoda'on, na' bxhie' yet xtir da ba nak la'y,
 da bi de latj gao noteze be'nne, toze bxoz ka' gak
 gao len, na' Daviden' bdawe'n, na' leska' bdaorén
 be'nn ka' zejrén le'e txhen na' len.

⁵ Na' leska' golle' leake':

—Nada', Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach, leska'
 naka' xan llan' llapre bara'nne.

Jesúsén' bayone' to be'nn nxho'n chla' ne'e

(Mt. 12:9-14; Mr. 3:1-6)

⁶ Gok ye to lla nba'nne, ka byo' Jesúsén' to lo
 yoda'o ke be'nn Israel ka', na' llzejnie're' leake'.
 Na' lli' to be'nn nxho'n ne'e cha'we. ⁷ Na' be'nn

fariseo ka', na' be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésen', lli' ake' lli'nao ake' cha' wayone' be'nnen' rao lla llap ake' bara'nne, na' ka' ga't da ll-jatao ake' xhia nench wlliayi'll ake' Le'e. ⁸ Jesús en' llakbe'tere' kan' llon ake' xhbaben', na'll golle' be'nnen' nat chla' ta'ke'n:

—Bazolla'a, na' jasé kllole na'.

Na' bzolla'a be'nnen'. ⁹ Na'll goll Jesús en' be'nn ka':

—Ni wnnabkera' re': ¿Bi llaya'l gonllo lla nba'nnen', gonllo da wen o cha' gonllo da xhinnj? ¿Wak yesrallo be'nn o cha' we'llo latj kwiayie'?

¹⁰ Llwiateze yeolol be'nn ka', golle' be'nnen':

—Bli na'on.

Na' bli na'a be'nnen', le bayakte ne'en.

¹¹ Goklla'a be'nn ka' kwis, na' lloe'rén lwellj ake' di'll akre gon ake' ke Jesús en'.

Jesús en' breje' postl ka' ben Le'e txhen

(Mt. 10:1-4; Mr. 3:13-19)

¹² To lla byej Jesús en' to rao ya' jalwille' Diosen', na' do yer be'rene' Le'e di'lle. ¹³ Kate byeni' na', batope' be'nn ka' non Le'e txhen na', na' breje' chllinn (12) be'nn nne lo raze', na' bsie' leake' postl. ¹⁴ Ki re be'nn chllinn ka': Simón be'nnen' bsie' Pedron', na' bi'che'n re Andrés, Jacobo, na' Juan, Felipe, na' Bartolomé, ¹⁵ Mateo, Tomás, Jacobo xhi'nn be'nnen' re Alfeo, Simón be'nnen' ben txhen be'nn ka' nzi'i Zelote, ¹⁶ Judas bi'ch Jacobo, na'll Judas Iscariote be'nnen', kan' bllin lla, bene' Jesús en' rallna'a be'nn ka' llwie Le'en.

Jesús en' broe' bsedre' be'nn zan

(Mt. 4:23-25)

17 Ka llayetjrene' leake' le' ya'n, na' ballín ake' gan' nak ra'che, na' bze Jesúsén' ren be'nn ka' non Le'en txhen na', le ba lla'a be'nn zan za'k doxhen ga nbane Judea, na' Jerusalén, na' yell ka' re Tiro, na' Sidón dan' lli' lloa' nisdá'o. Lla'a ake' wzenay ake' xti'lle'n, leska' wayone' yillwe' llak ake'. 18 Ren be'nn yo' ake' daxi'o, bayone' leake'. 19 Yeolol be'nn ka', lle'n akre' lljatan ake' Le'e, le ne ka lljatan ake' Le'en, ll-lloj yel wak ke'en, na' llayak akte' biteze yillwe' llak ake'.

*Be'nn ka' so nbaraz, na' be'nn ka' za'kzi'
(Mt. 5:1-12)*

20 Jesúsén' blis rawe'n bwie' be'nn ka' non Le'e txhen, na'll golle' leake':

—Nbaraz ke re' be'nn ya'che, re' gonre Diosen' txhen katen' nnebie'n.

21 'Nbaraz ke re' nna' bil donre, re' gon Diosen' ka yérjere kwasro.

'Nbaraz ke re' nna' bellre, wllin lla kate yewere.

22 'Nbaraz ke re' kate be'nn llwie akre' re', na' wara'a ake' re', na' zi'chi'll ake' re', na' llre'e akre' re' ka be'nn wen da xhinnj, ni ke dan' naore nada' Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach. 23 Katen' gon akre' re' ka', leyewé, yel banez xhen de keré kate wallinre gan' zo Diosen'. Ka'kzen' ben akre' be'nn ka' be'e xti'll Diosen' blla'a kana'.

24 'Zan nya'chraz naken ke re', be'nn wnia', le nna'zen' zi're banez.

25 'Nya'chraz naken ke re', nna' nérjere kwasro, za llin lla tonren'.

'Nya'chraz naken ke re', llawere nna', za wal-layraoren', za llin lla gosia're.

²⁶ 'Nya'chraz naken ke re', cha' llon be'nn ka' re' xhen, leska' ben xozxta'o ake' ka', ben ake' xhen be'nn ka' bxhiye'e batna', be'nn ka' bne lloe' ake' xti'll Diosen'.

Llie'llo be'nn llwie lli'o
(Mt. 5:38-48; 7:12)

²⁷ 'Na' re' lzenay, ni llnia' re': Lellie' be'nn ll-liayi'll re', legón wen ke be'nn llwie re'.

²⁸ Lewnnab gak wen ke be'nn yichjbie' keré, na' lewnnab gakrén Diosen' be'nn llxoa da xhinnj ko'llre. ²⁹ Be'nn kape chla' xa'yo'n, bze dan' ye chla' na' kape'n. Cha' be'nn ye'nzre' wke'e xherk ko'on, be'e latj wka'a rente xha'on. ³⁰ Cha' be'nn bi da nnabre re', lewe'n, na' cha' be'nn wke'e bi da de keré, bi yennabren. ³¹ Kon yeolol da wen da lle'nere gon be'nn ka' ke re', ka'kze legón ke ake'.

³² 'Cha' re' nllie're be'nn nllie'zre re', ¿bixha za'ken na' ka'? Leska' llon be'nn wen da xhinnj ka', nllie' akre' be'nn nllie're leake'. ³³ Cha' llonre wen ke be'nn llone re' wen, ¿bixha za'ken na' ka'? Leska' llon be'nn wen da xhinnj ka'. ³⁴ Re' kate bi da llbejre, na' kat bi lloe're be'ne, nnézere wayonne'n, na'llen' lloe'ren, ¿bixha za'ken na' ka'? Leska' llon be'nn wen da xhinnj ka', llakrén ake' be'nn wago' wzon ke ake'. ³⁵ Lellie' be'nn ka' llwie re', legón da wen, lewe'e be'ne bi da de keré, bi kwexhzre wayónn ake'n, na'llen' gakre xhi'nn Dios be'nnen' zo yebá, Le'e gonne' re' yel bara'nn xhen kate wallinre gan' zoe'n. Le'e llone' wen ke yeolol be'ne, la'kze nak ake' be'nn wen da xhinnj. ³⁶ Lewaya'chra'll, kan' llon Xallo Diosen' llaya'chra'lle' noteze be'nn.

Bi llaya'l wchoybia'llo ke be'nne

(Mt. 7:1-5)

³⁷ 'Bi wlliyi'llre be'nne nench ke wlliyi'll Diosen' re', na' bi wchoybia're ke be'nne nench ke wchoybia' Diosen' ke re'. Lewazi'xhen ke be'nne, na' ka' wazi'xhen Diosen' keré. ³⁸ Lewe'e, cha' bi we're be'nne, ker da nnitrao ka'zen', da wayonnte Xanllo Diosen', wa lla'chochjte wayonne', kon ka we'llo, kon ka zánello we'llo, leska'n wayónn Diosen' lli'o.

³⁹ Na'll be'rene' leake' to di'll, bne'e:

—¿Wak to be'nn lchol wse'e ye to be'nn lchol yobre? Cha' ka' gone', llop ake' lljabix. ⁴⁰ Ka to bida'o llsede, kere za'kll lebe' kerke be'nnen' llsede lebe'n, zan cha' lebe' we'la'llbe' wsedbe', gonkzbe' ka be'nnen' llsede lebe'n.

⁴¹ ¿Bixchen llwiazó' beb da'on yo' lo rao be'nn bi'cho'n, na' bi llwia'o beb xhen na', yo' lo rao rwe'? ⁴² ¿Bixchen yezo' bibi'cho'n: “Anchk wabejkerá' beb da'on yo' lo rao'n?” ¿Bixha dan' yo' lo rao rwe', be'nn chop rao? Zga'tek babej beb xhen na', yo' lo rao rwe', na'llen' yere'ro' kwasro, na' gak wabejo' yixh beben' yo' lo rao be'nn bi'cho'n.

Dan' llon be'nn ka' gakbe'llo kan' nak ake'n

(Mt. 7:17-20; 12:34-35)

⁴³ 'Gaga zo yay wen da llbia daxhix da bi nak wen, leska' yay da bi nak wen, bi llbian daxhix wen. ⁴⁴ Kon da xhixen' llbia yay na'n, nnézello ka nak yayen'. Bi llbia higo rao yay ye'che, leska' bi llbia yay ye'che uvas. ⁴⁵ Be'nnen' nak be'nn wen, yichjra'llda'we'n naken ka to ga lla'a da cha'o, na'n llchache' da wen ka' llone'n. Na' be'nnen' nak be'nn wen da xhinnj, lo yichjra'llda'we' na'n,

llchache' da ke nxhia ka' llone'n. Kon ke dan' lla'a yichjra'llda'ollo na'n, len na'n ll-llach lloa'llon' kate nnello.

Ka nak ke chop ran yo'
(Mt. 7:24-27)

⁴⁶ ¿Bixchen llezre nada': "Xanto'" na' bi llonre kan' nia'n? ⁴⁷ Ni wzejnie'kera' re', ka llon be'nnen' llzenayxti'lla'n, na' llone' ka'n nia'n. ⁴⁸ Wsa'krebe' ka be'nn llon rille', na' brekwe' ranen to rao yej war. Na' gok yejsi'o, babia nis, blloj yeo wa'a byechjen gan' zo yo'n, na' bibi goke yo'n, le llian rao yej war. ⁴⁹ Na' be'nnen' kon llenre', na' bi llone' kan' nia'n, wsa'krebe' ka be'nnen' ben rille' rao yo cholj, na' bi bche'nne' ranen zitj, na' ke blloj yeo wa'a xhen na', bzalen yo'n ka'le, na' blleyi'n.

7

Jesúsen' bayone' to be'nn wen llin ke to xan waka'a ya ka'
(Mt. 8:5-13)

¹ Bayoll be'rén Jesúsen' be'nn ka' di'll ki, na' bayoe' yell Capernaum na'. ² Rao yell na' zo to be'nn nak xan be'nn ka', nak waka'a ya, na' zo to be'nn wen llin ke'e be'nn nllie're' kwis, na' llak be'nnen' yillwe', ba llontekzen zi goten le'e. ³ Na' xane'n benre' ke Jesúsen', na' bse'le' chop chonn be'nn gor brao ke be'nn Israel ka', nench lljalwill ake' Jesúsen', cheje' wayone' be'nnen' llak yillwe'n. ⁴ Ka bllin be'nn ka' rao Jesúsen', go'tyoe akre' Le'e nench cheje' wayone' be'nn we'en, lle ake' Le'e:

—Be'nnen' bse'l neto' nake' to be'nn wen, na' llaya'l gakenoe', ⁵ le nllie're' yell kellon', na' kone xhmelle' bene' to yoda'o keto'.

⁶ Jesúsén' byejrene' leake', ba zejte' awlloze, kate bse'l be'nnen' nak xan waka'a yan', be'nn yobre be'nn nake' txhen, na' jatil ake' Jesúsén', lle ake' Le'e:

—Xanto', ne be'nnen': “Bi we'la'lltko', le bi za'ka' cho'o lo yo' rilla'n. ⁷ Ke len na' bi bayaxhjera' yed kwina' yedtila' rwe'. To bneze di'llen', na' wayakte be'nn wen llin kia'n. ⁸ Nada' zo be'nn llnebia' nada', na' lekze ni't be'nn waka'a ya kia' llnebia' ake'. Kate llepa' toe': Byej, na' llejte', na' kate llepa' ye toe': Da, na' le lledte', na' kate llepa' be'nn wen llin kia'n: Da ni gono', na' le llonte'n.”

⁹ Ka bene Jesúsén' di'll ki, llabanre' kwis ke be'nnen', na' bayechje', lle'e be'nn ka' nao Le'en:

—Chak da'a radj be'nn Israel ki, gatga nna lljadi'ra' to be'nn wxenra'lle katken' nxenra'll be'nnen'.

¹⁰ Na' zayej be'nn ka', ka ballín ake' yo'n, ba bayakte be'nn wen llin ke be'nnen'.

Jesúsén' basbane' xhi'nn to no'r wazeb

¹¹ Bde na', byej Jesúsén' to yell da nzi'i Naín ren be'nn ka' non Le'e txhen na', ren be'nn zan be'nn yobre. ¹² Ka le cho'te' yellén', kate za'k be'nn zan be'nn bllach yellén', nlen ake' to be'nn wat, be'nn waten' nakbe' bi ti'ch rao xhna'be', na' xhna'be' na' nake' no'r wazeb. Be'nn zan be'nn rao yellén', non ake' le'e txhen zjake' zjakwa'ch akebe'. ¹³ Ka bre'e Xanllon' no'ren', baya'chra'lle' le'e, na' golle' le'e:

—Bi kwello'.

14 Na'll jabi'y Jesúsén' jatane' yi'nn ke bi waten', na' be'nn ka' nlen yi'nnen' brexh ake'. Na' bne'e:

—Be'nn we'o, bayas.

15 Na' bi waten' bayasbe', blle'be', na' bzo-rao llannebe', na' Jesúsén' bayoe'be' be'nnen' nak xhna'be'n. 16 Yeolol be'nn ka' blleb ake' kwis, na' lloe'rao ake' Dios ne ake':

—Ba bra' to be'nn brao xhen, be'nn lloe' xti'll Diosén' rao rall-llon', nna'll ba jadinra'll Diosén' lli'o, na' ba zadra'nne' yell ke'en.

17 Doxhen gan' nbane Judean' ben akre' kan' bene'n, na' yeolol yell ka' lli' do na', bze ke Jesúsén'.

Juan be'nnen' bchoa nis bse'le' be'nn ka' nak le'e txhen gan' zo Jesúsén'

(Mt. 11:2-19)

18 Be'nn ka' nao Juan na', jazén akre' le'e yeolol ke da ka' llon Jesúsén'. Na' goxh Juan na', chop be'nn ka' non le'e txhen na'. 19 Na' lle'e leake':

—Lechej gan' zo Jesúsén', na' yere': “¿Rwe'n be'nnen' ne Diosén' wse'le' o cha' kwexhto' be'nn yobre?”

20 Kate bllin ake' gan' zo Jesúsén', lle ake' Le'e:

—Juan be'nnen' llchoa' nis, bse'le' neto', le lle'nre' nnezre' cha' rwe'n be'nnen' wse'l Diosén' o cha' kwexhto' be'nn yobre.

21 Rao lla na', bayón Jesúsén' be'nn zan be'nn llak biteze yillwe'. Bayone' be'nn yo' daxi'o, na' leska' be'nn lchol bayone'. 22 Na'll balli'i Jesúsén' xti'll be'nn ka' bse'l Juan na', lle'e leake':

—Lewayej, na' lelljayell Juan na', yeolol da ka' ba bènere, na' ba bre're ganni: be'nn lchol llare'e akre', be'nn xhinnj lladá ake', be'nn llen yillwe' dan' ne lepra llayak ake', be'nn bi llene ba llayén

akre', be'nn wat llabán ake', na' be'nn ya'ch llzenay ake' Di'll Wen ke Diosen'. ²³ ¡Nbaraz ke be'nnen' bi llakganre', na' yezikre llejle' kia'!

²⁴ Ka ba zayej be'nn ka' bse'l Juan na', Jesúsen' bzorao lloe' xti'll Juan na', ren be'nn ka' zjalla'n, lle'e leake':

—¿No be'nnen' jawiare latj dachen'? ¿To be'nn nak ka yia da zo lle' da le lta be'? ²⁵ ¿Bixha jawiakzre? ¿To be'nn nake' ra'll cha'o? Ka'a, be'nn nake' ra'll cha'on, yo' wen zo ake', na' rill be'nn llnebia' zjalla'a ake' lle'j llao ake' kwasro. ²⁶ ¿Bixha jawiakzre cha'? ¿To be'nn lloe' xti'll Dios? Awa', ni llepa're', wdetera ka be'nn lloe' xti'll Diosen'. ²⁷ Ke be'nn nin' nyoj xti'll Diosen' gan' nen:

Wse'la' to be'nn kwiarawe' rao'n, we'e xti'llon, nench yewe' xhneze gan' te'on.

²⁸ Ni llnia', gatga nna so to be'nn nak be'nn braoll, ka Juan be'nnen' bchoa nisen'. Na' nna' noteze be'nn llzenay ke Dios, nench nnebia' Diosen' yichjra'llda'we'n, la'kze nake' be'nne le zeraoze be'nne bibi za'ke, gaklle' be'nn braoll ka Juan na'.

²⁹ Be'nn zan be'nn yell, na' ren wachixhj ka', ka ben akre' xti'll Juan na', blloa ake' nis le byejnie' akre' nak ake' be'nn wen da xhinnj rao Dios. ³⁰ Zan be'nn fariseo ka', na' be'nn ka' llsed llroe' ley dan' bzoj da Moisésen', bi gokra'll ake' wchoa Juan na' leake' nis, bi be'e ake' latj gon Diosen' da wen na' llwie' gone' ke ake'. ³¹ Na' bne Jesúsen' da yobre:

—¿Akre ka wsa'kreba' be'nn ki lla'a nna'? ¿Akre nak ake'? ³² Ka bida'o kate yitj akbe' do lao ya'a, na' lle lwellj akbe': “Ba bkwelto' bllej, na' bi bya're, na' ba belto' da llon nya'chraz, na' ni ke bllellzre.” ³³ Ka nak ba bed Juan na',

bi we'e bdaocha'we', na' bnere ke'e: "Daxi'on yo' be'nnen'." ³⁴ Na' nada' Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach, ba beda' rao yellrion', na' lle'j llawa' kwasro, na' nere kia': "Le lle'j llaoxen be'nnen', na' llone' txhen be'nn wachixhj ka', ren yezikre be'nn wen da xhinnj ka'." ³⁵ Zan zjalla'a akse be'nn llzenay ke Diosen'. Leake' llroe' akre' kan' nak yel si'n ke Diosen'.

Jesúsen' byeje' rill to be'nn fariseon'

³⁶ To be'nn fariseo re Simón, bene' Jesúsen' yexh nench cheje' rille'n lljatawe', na' ka bllin Jesúsen' rill be'nn fariseon', bllie' gan' gao ake'n. ³⁷ Na' rao yell na', zo to no'r wen da xhinnj, na' bnnezre' ka bllin Jesúsen' rill be'nnen'. Ka ba lli' Jesúsen' ren be'nn ka' yela' llao ake', jabi'y no'ren' no'xe' to lmet da yoll nis da la' xhix. ³⁸ Na' blle'k no'ren' xhnia' Jesúsen', bzorao belle' kwis, na' kone nis rawe'n, llasbise' nia' Jesúsen', na' llachechte'n ren yich yichje', na' llno'pe' nie'n, na'll llopte'n nis dan' la xhixen'. ³⁹ Ka bre'e Simón na', be'nnen' ben Jesúsen' yexhen', bene' xhbab: "Chenak be'nn ni nake' be'nn lloe' xti'll Dios, wayakbe're' no'r wen da xhinnjze, no'ren' llone le'e ka'." ⁴⁰ Na'll goll Jesúsen' le'e:

—Simón, de to da lle'nra' nnia' rwe'.

Na'll bne Simón na':

—Bne, maestro.

⁴¹ Na'll lle Jesúsen' le'e:

—To be'nne llbej mell, bzo chop be'nn llba'y xhmelle'. To be'nnen' llba'ye' ga'y gayoa (500) mell da nzi'i denario, na' be'nnen' ye to llba'ye' chiyon (50) denario. ⁴² Llopte be'nn ka' bibi de ke

ake' wayixhj ake' xhian', na' be'nnen' brej leake' mellen', bñitrawe'n ka'ze. Bnechk nada', ¿nore be'nn ki chop bllie'llre' xan mellen'?

⁴³ Na' bne Simón na':

—Cheke be'nnen' bazi'xhene' ke da xhenll.

Na'll bne Jesúsén':

—Da li kwis kan' bne'on.

⁴⁴ Na'll bayechje' bwie' no'ren', na' lle'e Simón na':

—¿Llre'ro' no'ren'? Byoa' rillo'n, bi benno' nis chib nia', na' no'ren', kone nis rawe' na', ba bdibe' nia'n, na' llachechte'n ren yich yichje'.

⁴⁵ Bi bno'po' nada', na' no'ren', ka bra'tia' llno'pe' nia'n.

⁴⁶ Bi btopo' nada' ceit, zan no'ren' ba btope' nia'n to nis da la' xhix. ⁴⁷ Ni llnia' rwe', la'kze nake' no'r wen da xhinnj, de yel llazi'xhen ke'e, le da xhen na' nllie're'. Be'nn llba'ye' ra'tze, ra'tze de wazi'xhenllo ke'e, ka' ra'tze nllie're'.

⁴⁸ Na'll lle'e no'ren':

—Ba bazi'xhena' yeolol da xhinnj ko'on.

⁴⁹ Be'nn ka' lli' llaorene' txhen na', bzorao lle lwellj ake':

—¿Noxha be'nnen' llazi'xhenze' da xhinnj ke be'nne?

⁵⁰ Na'll Jesúsén' golle' no'ren' da yobre:

—Dan' nxenra'llo' na'n ba basrá rwe', bayejchga wen nna'.

8

Txhonnj no'r gokrén ake' Jesúsén'

¹ Bde na', byej Jesúsén' toto yell, yell xhen, na' yell da'o, jate'e jatixjwe're' Di'll Wen ke Diosen' ren be'nn chllinn ka'. ² Leska' txhonnj no'r nao

Le'e, be'nn ka' bake'e yillwe' llak ake', na' no'r babeje' daxi'o yo' ake'. Na' ren to no'r re María be'nn Magdala, babej Jesúsén' gall daxi'o yoe'.
³ Na' ren ye to no'r re Xhuan, no'r ke to be'nn re Chuza, na' Chuzan' nak rallne'e yo' ke Herodes, na' ren to be'nn re Susana, na' ye to chop no'r yobre. No'r ki gokrén ake' Jesúsén' kon da de ke ake'.

Jesúsén' bsa'krebre' kan' llon to be'nn goz go'nné
(Mt. 13:1-9; Mr. 4:1-9)

⁴ Na'll badop be'nn zan, be'nn zak toto yell ka', na' kone da bsa'krebre' bi da ka' bzejnie're' leake', bne'e:

⁵ —To be'nn blloje' zeje' goz trigo, na' rawe zeje' llose' nbaz ka', balen je'ten lloa' nez, na' brejchekw be'nn len, na' byinn ka' dá rao lla, bdao akba'n. ⁶ Na' balen je'ten rao yej, bra' akten, na' byechen le bibi go'p detek rao yejen'. ⁷ Na' balen jago'nnen lo yay ye'che; na' ka bra'n na', baga'rente ye'ch ka', na' benen len roe. ⁸ Na' balen je'ten rao yo cha'o, na' nbaraz bra'n, na' bayoe'kazen nbaz ka' to gayoa (100) wej toton.

Bayoll be'e di'll ki, bne'e zillj:

—Re' zo nayre, lewzenay xti'lla' ni.

Jesúsén' be'e di'll bixchen bsa'krebre' bi da ka' kan' bzejnie're' leake'
(Mt. 13:10-17; Mr. 4:10-12)

⁹ Na'll be'nn ka' non Le'e txhen na', bnnab akre' Le'e, lle ake' Le'e:

—¿Akre chejnie'llo ka di'llen' bayoll bne'on?

¹⁰ Na' Jesúsén' lle'e leake':

—Re', ba brej Diosen' nench nnézere da bi bn-neze be'nn blla'a kana', kan' llnebia' Diosen', zan yezikre be'nn bi llejle', wsa'krebrea' bi da ka' we'rén ake' di'lle. La'kze wia ake', bi gakbe'e akre' bi da ka'; la'kze yen akre', na' bi chejnie' akre'n.

Jesúsen' bzejnie're' ke dan' bsa'krebrea' ke be'nn gozen'

(Mt. 13:18-23; Mr. 4:13-20)

¹¹ Ni wzejnie'ra' re' ka di'llen' be'rena' re': nbaz dan' bes be'nnen', xti'll Dios na'n. ¹² Na' da ka' je't lloa' nezen', naken ka be'nnen' kon llenre' xti'll Diosen'; na'll ll-llin daxi'on llabejen xti'll Diosen' dan' ba yo' lo yichjra'llda'we'n, na' ka' bi llejle' nench na' yere'e. ¹³ Na' da ka' je't rao yejen', naken ka be'nnen' llawere' kwis llzenaye' xti'll Diosen'; na' bi nyin roe zitj, chollze llejle', na' kate llak bi da llak ke'e, le llsante' bill llnawe' Diosen'. ¹⁴ Na' da ka' je't radj yay ye'chen', naken ka be'nn ka' llzenay xti'll Diosen', na' da zed, na' yel llawé dan' de rao yellrion', na' yel llzera'll mell, bi lloe'n latj chi'we' rao xhnnez Diosen'. ¹⁵ Na' da ka' je't rao yo wen na', naken ka be'nn ka' nak ra'llda'o wen; ka llzenay ake' xti'll Diosen', zi'i ake'n, na' llon ake' kan' lle'ne Diosen', la'kze biteze llak ke ake'.

Da nga'che llinkze lla llroe'rawe

(Mr. 4:21-25)

¹⁶ Ni to be'nne kate wxhenze' to yi', wdo'sze'n to ye's leo, na' ni ke wkwa'chze'n xhanre gan' llxhoe' lltase', zan llde'en sibe, na'llen' wseni'n ke yeolol be'nn lla'a lo yo'n. ¹⁷ Le gatga de to da nga'che da bi wroe'rawe, na' to da llon be'nn llillize da bi nneze be'nne.

18 'Lewiaya'nn kan' nia' ni, le cha' to be'nn llejnie're', yezikre chejnie'llre'; zan be'nnen' bi lle'nre' chejnie're', ka to da da'o ra'ten' ba llejnie're'n waga'a.

*Xhna' Jesúsén' ren bi'che' ka' bllin ake' gan' zoe'n
(Mt. 12:46-50; Mr. 3:31-35)*

19 Xhna' Jesúsén' ren bi'che' ka', bllin ake' gan' zoe'n, na' gokra'll ake' cho' ake' lo yo'n, kere gok, le zi'tere be'nn zan lla'a. 20 Na' goll ake' Le'e:

—Xhna'o ren be'nn bi'cho' ka', ze akte' lia' na', na' lle'n akre' re'e akre' rwe'.

21 Na' Jesúsén' golle' leake':

—Be'nn ka' llzenay xti'll Diosen', na' llon ake' kan' nia'n, leake'n nak xhna', leake'n bi'cha'.

*Jesúsén' brekllie' to be' xhen lo nisda'on
(Mt. 8:23-27; Mr. 4:35-41)*

22 Bixha gok to lla Jesúsén' byoe' to lo barco, ren be'nn ka' non Le'e txhen na', na'll golle' leake':

—La'yillo ye chla're nisda'on.

Na'll bsa'a ake' barcon'. 23 Rawe zjake' rao nis na'n, btas Jesúsén'. Na' bzorao dá to be' xhen rao nisen', na' bzorao loll nis lo barcon', ba llontekzen nxholl kwis. 24 Na'll basbando ake' Jesúsén', lle ake' Le'e:

—¡Maestro! ¡Maestro, ba llbeyi'llo!

Na'll byase' balwille' be'n ren nisda'on; chollze babe'lli akten. 25 Na'll lle'e leake':

—¿Gan' dan' nere nxenra'llre Dios?

To lleb ake', na' llabán akre' kwis, lle llwellj ake':

—¿Noxha be'nnen'? Rente kaze be', na' ren nisda'o na' llzenayen ke'e.

*To be'nn rao yellen' nzi'i Gadara yoe' daxi'o
(Mt. 8:28-34; Mr. 5:1-20)*

²⁶ Na' bllin ake' to yell da re Gadara, na' lli' Gadaran' chla' nesda'o gan' nbane Galilea. ²⁷ Ka balloj Jesúsén' lo barcon', to be'nn rao yellen' jatile' Le'e, na' be'nnen' ba gok scha yo' daxi'o yichjra'llda'we'. Na' kon ba daze' bill llakze xhara'ne'; bill llzokze' rille', na' ba zotekze' do gan' lljakwa'ch ake' be'nn wat ake. ²⁸ Ka bre're' Jesúsén', zillj kwis besie'; na' bche'k xhibe' rawe'n bne'e:

—¿Bi de ko'o kone nada', Jesús? Rwe' Xhi'nn Dios zo yebá. Bi wsa'kzi'o nada'.

²⁹ Ne'e ka' le Jesúsén' llchie're' daxi'on yellojen, le ba gok scha llnebia'n yichjra'llda'o be'nnen'. La'kze ba bchej ake' le'e kon gden, llchoyya'nne' gden na', na' llxhonnje' llgo' daxi'on le'e yi'xre.

³⁰ Na' Jesúsén' golle' be'nnen':

—¿Bi re'o?

Na' bne'e:

—Nyanto'.

Bne'e ka' le da zan daxi'o ka'n lla'a yichjra'llda'we'n. ³¹ Na' go'tyoe daxi'o ka' Jesúsén', bi wse'le'n gabil. ³² Na' awlloze ganna' zo to le' ya', lla'a kuch zan llao akba' yi'xe, na' daxi'o ka', lle aken Jesúsén' we'e latj lljacho' aken lo kuch ka', na' be'e latj. ³³ Ka balloj daxi'o ka' yichjra'llda'o be'nnen', jacho' aken lo kuch ka'. Na'll to gokllejla'llze kuch ka', bdol akba' to le' bdinnj, na' wix akba' lo nesda'on, na' got akba' we'j akba' nis.

³⁴ Be'nn ka' llap kuch ka', ka bre'e akre' kan' goken, baxhonnjdo ake' jatixjwe' akre' be'nn, do

lyell do lyi'xe kan' goken. ³⁵ Na' ka bene be'nn ka' xti'll gop kuch ka', byej ake' jawiá ake' kan' goken. Na' jadi' akre' be'nnen' byo' daxi'o ka' yichjra'llda'on, ba llie' xhnia' Jesúsén' ba bayak xhara'ne', na' ba bazoe' wen. Na' blleb be'nn ka' kwis. ³⁶ Be'nn ka' bre'en, be'rén ake' be'nn ka' bllin na' di'll, kan' bayak be'nnen'. ³⁷ Yeolol be'nn ka' lla'a doxhen gan' nbane Gadaran', go'tyoe akre' Jesúsén' yeze'e rall ake'n, le lleb ake' kwis. Jesúsén' bayoe' lo barcon', na' baze'e. ³⁸ Na' ka za wayoe' lo barcon', be'nnen' balloj daxi'o ka' yichjra'llda'on, go'tyoere' Jesúsén' we'e latj nnawe' Le'e. Bixha Jesúsén' bi be'e latj, na' golle' be'nnen':

³⁹ —Bayej rillo', na' jazene be'nne katek wen na' ba ben Diosén' ko'o.

Na' zayej be'nnen', jate'e doxhen yell jazenre' be'nne, katek da xhen na' gokrén Jesúsén' le'e.

Jesúsén' basbane' xhi'nn Jairo, na' bayak ye to no're bdan xhe'en

(Mt. 9:18-26; Mr. 5:21-43)

⁴⁰ Ka ballín Jesúsén' Capernaum na', be'nn zan ba lla'a llbexh Le'e, llawé akre' balline'. ⁴¹ Na' bllin to be'nn re Jairo, be'nn nak rallne'e yoda'o ke yellen', na' bche'k xhibe' go'tyoere' Le'e cheje' rille', ⁴² le zo ti'ch xhi'ne' no're bi de chllinn (12) iz llakbe' yillwe', na' ba llatbe'. Chak zeje' rill Jairon', be'nn zan kwis nao Le'e, to llchi'd ake' Le'e.

⁴³ Bixha to no're, leska' ba gok chllinn (12) iz llake' yillwe', bzoe' wa'a, ba bene' gaxt doxhen xhmelle', lleje' rao wen rmell, na' bi llayakse'.

⁴⁴ Na' jabi'ye' ko'llre Jesúsén' jatane' xhara'ne'n.

Ka bdane' xhara'ne'n, le brexhte yillwe' ke'en.

⁴⁵ Na'll le bnete Jesúsén':

—¿Non' bdan nada'?

Ni toe' bi bachebe', na'll Pedron' ren be'nn ka' zjagrén le'e txhen na', bne ake':

—Maestro, be'nn zan be'nn ka' llchi'd rwe', na' nechko': “¿No bdan nada'?”

⁴⁶ Na'll bnekze' da yobre:

—Zo to be'nn bdan nada'; gokbe'tera' ben yel wak kia'n llin.

⁴⁷ Ka bre'e no'ren' gokbe'te Jesúsén' kan' jatane' Le'en, to xhize', to llebe' jabi'ye' rawe'n, bche'k xhibe', na' be'e di'll rao yeolol be'nn ka' kan' gok bdane' xhara'ne'n, na' baga'te yillwe' ke'en. ⁴⁸ Na' lle Jesúsén' le'e:

—Xhi'nna', dan' nxenra'llo' na'n, ba basrá rwe'. Bayejchga wen.

⁴⁹ Na' lloe'te' di'llen', kate bllin to be'nn bza'a rill Jairon', na' lle'e Jairon':

—Bill wchie'ro' Maestron', ba gotte xhi'nno'n.

⁵⁰ Ka bene Jesúsén' kan' bne be'nnen', na'll golle' Jairon':

—Bi llebo', kon bxenra'lle, na' wayakse xhi'nno'n.

⁵¹ Ka byoe' lo yo'n, nono be'kze' latj cho' ren Le'e lete Pedro na'ze, na' Jacobo, na' Juan, na' ren xaxhna' bida'o no'r na'. ⁵² Yeolol be'nn ka' lla'n, bell ake' llak akre' bida'on, na'll lle Jesúsén' leake':

—Bi kwellre, kere gotbe'n, taszbe'n.

⁵³ Na' bxhill ake' ke'e, le nnez akre' kwasro ba gotbe'n. ⁵⁴ Na'll be'xe' na'a bida'o no'r waten', na' bne'e:

—Bida'o no're, bayas.

55 Na' babán bida'o no'ren', le bayástebe', na' goll Jesúsén' leake', we'e ake' da gaobe'. 56 Na'll xaxhna' bida'on llabán akre' kwis, na' Jesúsén' golle' leake' nono we'ren' ake' di'll dan' goken.

9

Jesúsén' bse'le' be'nn chllinn ka' jatixjwe' akre' xti'llen'

(Mt. 10:5-15; Mr. 6:7-13)

1 Na' batop Jesúsén' be'nn chllinn ka', be'nn ka' non Le'e txhen na', na' be'e leake' yel wak, na' yel llnebia' nench yebej ake' daxi'o yo' yichjra'llda'o be'nne, na' wayón ake' be'nn llak yillwe'. 2 Na'll bse'le' leake' chixjwe' akre' be'nne kan' nak yel llnebia' ke Diosén', na' wayón ake' be'nn llak yillwe'. 3 Na'll golle' leake':

—Bitbi go'xzre ke tnez, bi wayirjzre yay wchi'chre, ni bzod, ni yet, ni mell, ni ye chkwe' xhara'nre bi go'xre. 4 Yell ga llinre, toz yo' sore chak sore rao yellen'. 5 Cha' to yell ga llinre bi si'i ake' xti'llren', lewalloj yellen', lewabibte nia're nench wallib bichten' bliiare na', na' gakbe'e akre' da xhinnj xhen na' llon ake'.

6 Na'll bza'a be'nn ka', byej ake' toto yell, lly-ixjwe' akre' Di'll Wen ke Diosén', na' llayón ake' be'nn llak yillwe'.

Kan' gok bet ake' Juan be'nnen' bchoa nis

(Mt. 14:1-12; Mr. 6:14-29)

7 Herodes, be'nnen' llnebia' Galilean' to llake' tore, ka llenre' yeolol da ka' llon Jesúsén', na' da xhen llakganre' ka nak llenre' ne be'nn ka': “Cheke Juan na' babanrize'.” 8 Ye bal ake' ne:

“Cheke Elíasen', ba bara' rao yellrion' da yobre.”
Na' lla'a be'nn ne ake': “To be'nn ka' be'e xti'll
Dios, be'nn bzo kana'n ba babán, na'llen' llone'
ka'.”⁹ Na'll Herodesen' bne'e:

—Nada' bse'la' be'nn ak bchoy ake' yen Juan na',
¿noxha be'nnen' ne ake' ka'?

Na' le lle'ne Herodesen' re're' Jesúsen'.

Jesúsen' bwawe' ga'y mir be'nne

(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Jn. 6:1-14)

¹⁰ Ka ballín postl ka' gan' zo Jesúsen', be'rén ake'
Le'e di'll kan' jen ake'n. Na' bche'e leake' to latj
dach gan' nbane yellen' re Betsaida. ¹¹ Ka gokbe'e
be'nn yell ka' ba broe' nez, na' bnao ake' Le'e. Ka
bre'e Jesúsen' leake' goxhe' leake', na'll bzejnie're'
leake' kan' llnebia' Diosen', na' bayone' be'nn llak
yillwe'.

¹² Na' ba llonen ba wlle', na' be'nn chllinn ka'
jabi'y ake', lle ake' Le'e:

—Bse'l be'nn ki lljake' yell ka' lli' do na', nench
chirj ake' ga tas ake', na' llel da gao ake', le ker bi
de ganni, naken to latj dach.

¹³ Na' lle Jesúsen' be'nn ka' non Le'e txhen na':

—Re' llaya'l we're da gao ake'.

Na'll bne ake':

—Ga'y ze yet xtir, na' ye chopze belya' da'o de
kello, lete cha' lli'o llje'ollo da gao be'nn ki.

¹⁴ Na' nak ka do ga'y mir zre be'nn byio. Na' goll
Jesúsen' be'nn ka' non Le'e txhen na':

—Leyé ake' kwe' chiyon (50) wej ake', kwen
kwenze.

¹⁵ Na' ka' ben ake', na' blle' yeolol be'nn ka'.

¹⁶ Na' bxhie' yet xtir ga'y ka', na' belya' ka' ye
chop, na' le bwiate' le' yebáre, benla'ye'n, na' be'e

yel llioxken ke Dios, na'll bxhoxhje'n be'e be'nn ka' non Le'en txhen na', na' leake'n le be'e akte'n be'nn ka'. ¹⁷ Yeolol ake' bdao to berj aktere', na' batop ake' da la'o ka' bago'nnen', na' goken ye chllinn (12) llom.

Pedron' bne'e Jesúsen' nake' Cristo be'nnen' bse'l Diosen' llnebie' (Mt. 16:13-19; Mr. 8:27-29)

¹⁸ Gok ye to ka ni't be'nn ka' non Jesúsen' txhen ren Le'e, na' Le'e lloe'rene' Diosen' di'lle to wraze. Na'll golle' leake':

—¿Bi ne be'nn ka' no naka'?

¹⁹ Na' lle ake' Le'e:

—Lla'a be'nn ne ake' Juan be'nnen' bchoa nis rwe', na' ye bale' ne ake' Elías rwe', na' ye bale' ne'e, kon to be'nn ka' be'e xti'll Dios kana' babán.

²⁰ Na'll lle'e leake':

—¿Bixha ne re', non' naka'?

Na'll ne Pedron':

—Rwe'n Cristo be'nn bse'l Dios.

Jesúsen' bzorao llyixjwe're' gate' (Mt. 16:20-28; Mr. 8:30-9:1)

²¹ Na' Jesúsen' go'tyoere' leake', ni to be'nn bi we're'n ake' di'll cha' Le'en Criston'. ²² Na'll lle'e leake':

—Nada' Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach, da xhen za wallayrawa', ka'n llaya'l gak. Ka nak be'nn gor ka' llnebia' Israelen', na' bxoz wnebia' ka', na' be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésen', bi cho'ra'll ake' xti'lla'n, na' got ake' nada', na' wayónn lla wabana'.

²³ Na'tell lle'e be'nn ka' lla'n:

—Noteze be'nne cha' lle'nre' gake' nada' txhen, llaya'l wsanra'll kwine', na' gone' ka to be'nn noa'

cruz ke'e, na' nawe' nada'. ²⁴ Noteze be'nn lle'nre' yesrá yel nban ke kwine' yellrio ni, wnite'n, na' noteze wnit yel nban ke'en ni kia' nada', le'en ga't yel nban zejlikane ke'e. ²⁵ ¿Bixha za'ken na', cha' to be'nne gone' gan doxhente da de rao yellrio, na' kweyie', bi ga't yel nban zejlikane ke'e? ²⁶ Cha' noteze be'nn waye're' nada', na' ke xti'lla'n, leska' nada' Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach, waye'ra' nnia' nake' nada' txhen, katen' yeda' da yobre nsa'a yel beni' xhen kia'n, na' yel beni' ke Xa'n ren ke angl ka'. ²⁷ Da li nia' re', balre lla'a ganni, bire nna llin lla gatre kate re're nnebia' Diosen'.

Jesúsen' goke' ka to beni'

(Mt. 17:1-8; Mr. 9:2-8)

²⁸ Gok ka to xhman ka be'e di'll ki, byeje' to rao ya' je'rene' Diosen' di'lle, na' nche'e Pedron' ren Jacobo, ren Juan na'. ²⁹ Chak lloe'rene' Diosen' di'llen', blla'a yichjrawe'n, na' gok xhara'ne'n llich kwis, to llaktiten. ³⁰ Le bllinte da Moisés, na' da Elías, be'nn ka' bzo kana', na' lloe'rén ake' Jesúsen' di'lle. ³¹ Na' nechj beni' xhen ke Diosen' leake', na' lloe' ake' di'll ke nak chej Jesúsen' Jerusalén, na' wallayrawe' na' gate'. ³² Pedron' ren be'nn ka' ye chop, le nen btas ke ake'; bixha bi btas ake', na' bre'e akre' Jesúsen' ren beni' xhen ke'en, na' ren be'nn ka' chop zerén Le'en. ³³ Na' ka ba llaza' da Moisésen' ren da Elíasen', Pedron' golle' Jesúsen':

—Maestro, le wen zollo ganni, na' gonllo chonn yo' de yixh, to ko'o rwe', to Moisés na', na' ye to Elías.

Bne'e ka' le ker llakbe're' bin' ne'en. ³⁴ Na' nete' ka'n, kate to bej byechjen leake', na'll bbleb

Pedron' kwis ren be'nn lwellje' ka'. ³⁵ Kate ben akre' bnne Diosen' lo bejen', bne'e:

—Be'nn nin' Xhi'nna', be'nn nllie'ra'; Le'en wzenayre ke'e.

³⁶ Ka bayoll ben akre' be xhnne ke Diosen', na' bre'e akre' ye toze Jesúsén' ze'e. Nono be'rén akze' di'll ke dan' bre'e akre'n, bzo ake' llize.

Jesúsén' bayone' to bida'o llen xhgot

(Mt. 17:14-21; Mr. 9:14-29)

³⁷ Bateyó ka llayetj ake' le' ya'n, be'nn zan jatil leake' gan' llayetj ake'n. ³⁸ Na' blloj to be'nn radj be'nn zan ka', bnne'e zillj lle'e Jesúsén':

—Maestro, ben okré bwia xhi'nna'n, ti'chze lebe'n nak. ³⁹ Llzap daxi'on lebe', na' to ka zezbe' llosia'be', na' llxizen lebe', na' llonen llarj pep blli'n lloa'be'; lltolen lebe', na' ni ke llallojzen.

⁴⁰ Ba golla' be'nn ka' non rwe' txhen na', wabej ake' daxi'on, na' bi gok ake'.

⁴¹ Na'll bne Jesúsén':

—Re' nakre be'nn wen da xhinnj, na' bi llejle're, ¿batten' na' zerena' re'?

Na'll lle'e be'nnen':

—Da wa'a xhi'nno'n ni.

⁴² Chak zej bida'on rawe' na'n, bllixtol daxi'on lebe' zi'llo, na' Jesúsén' bdile' daxi'on, na' ballojen, na' bayak bida'on, na' bayoe'be' xabe'n. ⁴³ Yeolol be'nn ka' llabán akre', kan' llre'e akre' yel wak ke Diosen'.

Jesúsén' bdixjwe're' da yobre gate'

(Mt. 17:22-23; Mr. 9:30-32)

Nna zete be'nn ka', llabán akre' dan' llon Jesúsén', kate golle' be'nn ka' non Le'e txhen na':

44 –Legón bien nench di'll ki cho'n yichjra'llda'ore, le nada', Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach, wllin lla gaka' rallna'a be'nn ka' llwie nada'n.

45 Na' be'nn ka' nao Le'en, bi byejnien' akre' bixchen ne'e ka', le nna nga'chen rao ake'n, na' leska' bi llayaxhj akre' wnnab akre' Le'e.

Gokyll be'nn ka' non Jesúsén' txhen nore gakll be'nn brao

(Mt. 18:1-5; Mr. 9:33-37)

46 Be'nn ka' nao Jesúsén' bazorao lloe'rén lwellj ake' di'll, noren' gakll be'nn brao. 47 Jesúsén' gokbe're' kan' llon ake' xhbaben', na' goxhe' to bida'o bzebe' kwite'n. 48 Na'll lle'e leake':

–Notezre cha' gakrenre ka bida'on gonre wen kebe', dan' llonlira'llbe' nada', nadkza'n gonre wen kia' chet ka'. Na' be'nnen' llakren nada', Diosen', be'nnen' bse'l nada'n, llakrene' chet ka'. Na' be'nnen' bi llonxhen kwine', le'en nak be'nn brao.

Be'nn bi llwie lli'o, txhen na' llone' lli'o

(Mr. 9:38-40)

49 Na'll Juan na' golle' Le'e:

–Maestro, bre'to' to be'nn llabeje' daxi'o yo' yichjra'llda'o be'nne kone ra'o na'. Na' golltoe' bill gone' ka', le bi nake' lli'o txhen.

50 Na'll Jesúsén' lle'e le'e:

–Bi wllonre gone' ka'. Cha' to be'nne bi llwiere' lli'o, txhenkzen' nake' lli'o.

Jesúsén' bdile' Jacobo ren Juan

51 Bixha ka ba zo llin lla, wayeje' wazi'i Diosen' Le'e, na' bchoyra'lle' cheje' Jerusalén na'. 52 Na' bse'le' to chop be'nn bliiarao rawe'n, lljen ake'

xhnid gan' lline'n. Be'nn ka' bse'le'n, byo' ake' to yell ga nbane Samaria. ⁵³ Na' be'nn Samaria ka', bi gokra'll ake' choe' yell ke ake'n, ni ke dan' llwia ake' llone' ka be'nn zej Jerusalénre. ⁵⁴ Na' Juan na', ren Jacobon', ka bre'e akre' kan' bene be'nn ka' Jesúsén', goll ake' Le'e:

—Xanto', ¿Lle'nro', gonto' kan' ben da Elías be'nnen' be'e xti'll Dios kana', wnnabto' yetj yi' za'a yebá, wzeyen be'nn ki?

⁵⁵ Na' bayechje' bdile' leake', bne'e:

—Bi llakbe're bi Spíritu xhinnje llnebia' re'. ⁵⁶ Le nada', Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach, kere beda' nench wleyia' be'nnen', beda' nench yesrá akre'n.

Bayoll bne'e ka', na'll zjake' yell yobre.

Kan' goll Jesúsén' be'nn ka' gokra'll gon Le'e tx-hen

(Mt. 8:19-22)

⁵⁷ Chak zjake' na'n, to be'nn golle' Jesúsén':

—Xana', wnawa' rwe' gateze chejo'.

⁵⁸ Na'll lle Jesúsén' le'e:

—Be'z ka' zo ga llallín akba' lltas akba', na' ba ka' zo xir dá rao lla, llia xo'nn akba', zan nada', naka' Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach, bitbi zo ga yezi'ra'lla'.

⁵⁹ Na' Jesúsén' golle' ye to be'nn yobre:

—Da nnao nada'.

Na' be'nnen' golle' Le'e:

—Xana', zga'tek benn latj wkwa'cha' xa'n kate gate', na'll nnawa' rwe'.

⁶⁰ Na'll lle Jesúsén' le'e:

—Bkwa'nn be'nn wat ka', wkwa'chze lwellj be'nn wat ka', zan rwe' byej jatixjwe' xti'll Diosén'.

⁶¹ Na'll to be'nn yobre golle' Jesúsén':
 —Wnawa' rwe' Xana', zga'tek ben latj
 lljaye'rena' bi'ch lwellja' di'lle.

⁶² Na' Jesúsén' golle' le'e:
 —Cha' to be'nn llwa'nne' belle, na' nchi'che'
 raden' naweba'; kere wayechje', na' llwiazé' gan'
 ba bde'e na', be'nnen' gon ka' rao xhnnéz Diosén'
 bi gake' nnawe'n.

10

*Jesúsén' bse'le' wyon chi (70) be'nn jatixjwe'
 xti'lle'n*

¹ Bde na', Xanllon' breje' wyon chi be'nne, na'
 golle' leake' kwiarao ake' rawe'n, na' chej chop
 wej ake' toto yell gan' za tie' na'.

² Na' lle'e leake':
 —Da li nia' re', ka be'nn gon wrapen' gonllo, da
 xhen llin na' de, na' to chopze be'nn wrap ka' nak.
 Lennabe Dios be'nnen' nak xan llin na', wse'le'
 yezikre be'nn wen llin rao llin na'. ³ Lechej, ni
 llse'la' re', ka llse'le' xhi'r da'o radj be'kw yi'o. ⁴ Bi
 go'xre bzod ni mell, ni ye chkwe' xher-re, na' bi
 sezre scha wapre be'nn lliox tnez. ⁵ Yo' gan' llinre,
 ka cho'ren' zga'tek nnere: “Sochgare wen.” ⁶ Cha'
 lo yo' na' zo to be'nn nak ra'llda'o wen, gonkze
 Diosén' gak wen ke'e. Cha' nono llra' be'nn nak
 ra'llda'o wen, bi gak kan' yeren'. ⁷ Yo' ga llinre,
 ganna'ze sore, ye'j gaotezre kon da gonn ake'. Ka
 to be'nn wen llin llaya'l si'kze raxhje', ka'kze ke
 re'; bi tasre toto yo'. ⁸ Cha' to yell ga llinre, kon da
 gonn ake' llaya'l gaore. ⁹ Lennab yeyak cha' be'nn
 llak yillwe', na' leyé ake': “Ba bllin lla re'llo kan'
 llnebia' Diosén'.” ¹⁰ Cha' to yell ga llinre bi wreb

ake' re', lechej do lyell, leyé ake': ¹¹ “Bichte dan' bllia lo nia'to'n rao yell keré na', llabibto'n nench waxhoan ko'llre, na' llaya'l nnézere ke yel llnebia' ke Diosen', ba bra' rao rallren'.” ¹² Ni llnia' re', kate llin lla gon Diosen' yel koxchis ke yeolol be'nne, da xhenll yellayrao be'nn ki, kerke be'nn Sodoma ka'.

Da gak ke be'nn ka' bi llzenay ke Diosen'
(Mt. 11:20-24)

¹³ ¡Nya'chraz ke re' be'nn Corazín! ¡Na' nya'chraz ke re' be'nn Betsaida! Chenake broe'ra' be'nn ka' ni't yell ka' nzi'i Tiro, na' Sidón yel wak kia'n ka dan' ba broe'ra' re', batna' ba bayechj ake' banoo ake' Diosen' chenake, na' llak ake' to ra'll gasj da nak ze'ch, na' llwazj kwín ake' no de da llroe'n ba bayat akre' chenake. ¹⁴ Kate llin lla gak yel koxchis ke yeolol be'nne, da xhenll yellayraore kerke be'nn Tiro, na' be'nn Sidón ka'. ¹⁵ Na' re' be'nn Capernaum, llákere ba zekzre yebá, ga lle'le gor waza'le' re', ga yellayraore.

¹⁶ Na'll lle'e be'nn ka' non Le'e txhen:

—Be'nn wzenaye' xti'llren', kia' nadkza'n wzenaye' chet ka'; na' be'nnen' bi wzenaye' xti'llren', kia' nadkza'n bi wzenaye'. Na' be'nnen' bi wzenaye' kia' nada', ke Dios be'nnen' bse'l nada'n, bi wzenaye' ke chet ka'.

Ka ballín be'nn wyon chi ka'

¹⁷ Bixha gok kate ballín be'nn wyon chi ka', llawé akre' ballín ake', lle ake' Jesúsen':

—¡Xanto', rente daxi'o ka', llzenay aken keto' kate llwa'lto' ra'on!

¹⁸ Na'll lle Jesúsen' leake':

—To bre'kazra' llaz daxi'on lle'le, ka llaz yi' bzi'o ka nak llnit yel llnebia' ken. ¹⁹ Ganni llonna' re' yel wak, nench wrejchekwre no bele, no xhban leo, na' wrejchekwre doxhen yel wak ke da lle'ne wllia-ayi' lli'o, na' re' bibi gákere. ²⁰ Na' bi wawétekere, ni ke dan' llzenay daxi'on keré, zan leyewé le ba nllia Diosen' raren' le' libr ke'en yebá.

Bawé Jesúsén'

(Mt. 11:25-27; Mr. 13:16-17)

²¹ Rawe na' bawé Jesúsén', ka nak zorén Spíritu ke Diosen' Le'en, na' bne'e:

—Lloe'rawa' rwe' Dios Xa, rwe'n llnebia'o yebá na' yellrion', bkwa'cho' da ki, bi byejnie' be'nn si'n ka' len, na' broe'ro'n be'nn nak nexjra'lle. Beno' ka' Xa, le ka'n byo'ra'llo'.

²² 'Yeololte da de, Xa'n ba bene'n rallna', na' nono nombia' Xhi'nne'n, toz Xa' na' nombie' Le'e, na' nono nombia' Xa'n, toz nada' nak Xhi'nne' nombie', na' kon no llbeja' nada' llroe're' kan' nak Xa'n.

²³ Na' bayechje' golle' be'nn ka' non Le'e txhen to wraz akze':

—Nbaraz ke re' llre're nada', na' da ka' llona'n.

²⁴ Le be'nn zan be'nn be'e xti'll Diosen', na' be'nn llnebia' blla'a kana', le gokra'll ake' re'e akre' ka da ka' llre're nna', na' bi bre'e akre'n; na' le gokra'll ake' yen akre' ke dan' llénere nna', na' bi ben akre'n.

Di'll da be'e Jesúsén' ke to be'nn wen

²⁵ Na' bzolla'a to be'nn llsed llroe' ley dan' bzoj da Moisésén', gokra'lle' kweje' Jesúsén' di'lle, lle'e Le'e:

—Maestro, ¿Bi llaya'l gona' nench ga't yel nban zejlikane kia'?

²⁶ Na'll lle Jesúsén' le'e:

—¿Akhha nyoj le' leyen'? ¿Akre nen?

²⁷ Na'll be'nnen' llejnie' leyen' kwasro bne'e:

—“Llie'ro' Dios do yichj do ra'llo', na' llie'ro' be'nn lwelljo', ka'kze nllie'ro' kwino'.”

²⁸ Na'll Jesúsén' lle'e le'e:

—Da li kan' bne'on, ka'n ben, na'll bano' zejlikane.

²⁹ Na' be'nnen', gokra'lle' wroe're' dakze lixheje, na' lle'e Jesúsén':

—¿Ka noxha be'nnen' nak be'nn lwellja'n, na' llie're'?

³⁰ Na'll bne Jesúsén':

—To be'nn bze'e Jerusalén, na' zeje' Jericó, bixha gok bllayre' be'nn wan, na' bka'a ake' bi ke'e da nse'e, ben ake' zi' ke'e, na' bkwa'nn ake' le'e tnezen' ye zre ke bet akze' le'e. ³¹ Ka' goken, kate bde to bxoz tnezen', ka bre're' be'nn we'en, na' bdie' ye chla're nezen' zejze'. ³² Na'll bde ye to be'nn ka' nzi'i levita, lle'nen nen be'nn llakrén lo yoda'o, leska' ka bre're' be'nn we'en, le bdete' ye chla're. ³³ Bixha to be'nn Samaria, bdie' tnezen'; ka bre're' be'nn we'en, baya'chra'lle' le'e. ³⁴ Na' jabi'ye' kwite', na' bdibe' we'e ke'en, btope'n ceit, na' bllone'n xis uva, na' bene'n rmell, na' bcheje'n to ra'lle. Na' blene' le'e bllie' le'e ko'll burr ke'en, na' bche'e le'e ga zo to yo' ga lltas be'nn yo' nez. Ganna' basyolle' bwie' le'e. ³⁵ Bateyó ka yewe' nezen', breje' chop mell dan' nzi'i denario, na' be'en xan yo'n, lle'e le'e: “Ben gokre bwia

be'nnen', cha' billre da gono' gaxt, na' wayixhja'n kate zaza'a na'."

³⁶ Na'll goll Jesúsén' be'nnen':

—Bnechk rwe', ¿nore be'nn ki chonne, gokre' ke be'nnen' bran ake'n nake' be'nn lwellje'?

³⁷ Na' bne be'nnen' llsed llroe' leyen':

—Be'nnen' baya'chra'll be'nn we'en bran ake'n.

Na'll lle Jesúsén' le'e:

—Lekze ka'n llaya'l gono' rwe', waya'chra'llo' yeolol be'nne.

Jesúsén' jara'ne' Marta ren María

³⁸ Na' Jesúsén' bawe' nez da yobre, na' bllin ake' to yell, na' rao yell na', zo to no'r re Marta, na' bene' Jesúsén' yexh cheje' rille'. ³⁹ Na' zo to bir Martan', na' re María, na' Marían' le bll'e'te' xhnia' Jesúsén' llzenaye' xti'le'n. ⁴⁰ Na' Martan' llaral-lre' llsinie' da gao ake', kate jabi'ye' kwit Jesúsén', lle'e Le'e:

—Xana', ¿bi llakbe'ro' bi bira'n toza' bkwa'nnbe', llsinia' ganni? Gollbe' gakrenbe' nada'.

⁴¹ Na'll Jesúsén' lle'e Martan':

—Marta, Marta, le lli' yichjo' dan' llsinia'on, na' llakllejla'llo' dan' nyan da zed ko'on. ⁴² Zan toze da de da nak lliarao gonllo, len na' ba brej Marían' llone', na' nono gak waka'a len.

11

Jesúsén' broe're' ka we're'n ake' Diosen' di'lle (Mt. 6:9-15; 7:7-11)

¹ Gok ka zo Jesúsén' to latj ga lloe'rene' Diosen' di'lle, bayoll na' to be'nn ka' non Le'e txhen, golle' Le'e:

—Xanto', bse de neto' akren' we'rento' Diosen' di'll, kan' ben Juan be'nnen' bchoa nis, broe're' be'nn ka' bnao le'en.

² Na'll lle'e leake':

—Kate we'renre Diosen' di'll, ki nnere:

Xa, rwe' llia'o yebá, nak la'y ra'on.

Yedchga yel llnebia' ko'on.

Gakchga kan' lle'nro' rao yellrion', kan' llak yebá na'.

³ Na' dan' gaoto' tlla tlla, bennchgan nna'.

⁴ Na' bazi'xhen keto',

kan' llon neto', llazi'xhento' ke be'nn biteze da llon akre' neto'.

Bi wsanra'llo' neto', yexjto' rao da xhinnjen',

bkwak brekyi'll neto' rao da xhinnjen'.

⁵ Na'll leska' lle'e leake':

—Bixha cha' re', zo to be'nn nombia're kwasro, na' chejre rille'n lere, na' yere': “Be'nn nllie'ra', ben gokre brej nada' chonn yet xtir; ⁶ bra' to be'nn nllie'ra' be'nn za'a zi'te, na' bikzbi de kia' wa'a gawe'.” ⁷ Na' be'nnen' walli' kerén' gan' de'e na', ye'e re': “Bi gonro' nada' zede, ¿bi llwia'o ba neyj yo'n, na' ren xhi'nna' ki ba tasto', na' bi gak chasa' gonna'n?” ⁸ Ni nia' re', la'kze bi nnen ke chase' gonne'n, na' dan' zere llchie're na', wyaskze' gonne' dan' llnnabren'. ⁹ Ke len na' nia' re': Lewnnab, cha' bi wnnabre, gonnkze Diosen' len; lechirj, cha' bi chirjre, wlllekzen; lewse'kw, na' wyarjke cho're. ¹⁰ Le noteze be'nne bi da llnnabe', wzi'kze'n; na' be'nn llyirje', wlllekzere'n; na' be'nn llne'e, llsarj akse' ke'e.

¹¹ 'Cha' re' zo to xhi'nnre, na' wnnábebe' re' to yet xtir, kere we'zrebe' to yej. Cha' wnnábebe' re' to belya', kere we'zrebe' to bele. ¹² Na' cha'

wnnábebe' re' to xchit bellj, kere we'zrebe' to xh-ban leo. ¹³ Cha' re' naktere be'nn wen da xhinnj, nnézere llaya'l we'e xhi'nnre da wen, gonntell Xare be'nnen' zo yebá, gonne' re' Spíritu ke'en kon cha' wnnabren.

Bne ake' ke Jesúsén' babeje' daxi'o kone yel wak ke daxi'on

(Mt. 12:22-30; Mr. 3:19-27)

¹⁴ Bixha gok ka llabej Jesúsén' to daxi'o yo' to be'nn blloj; ka balloj daxi'on, le bannete be'nn bllojen'. Na'll llabanre be'nn ka' lla'n. ¹⁵ Na' bal be'nn ka' bne ake':

—Llabeje' daxi'o ka' kone yel wak ke Beelzebú dan' llnebia' daxi'o ka'.

¹⁶ Na' ye bale', kon llannab ake' wroe're' yel wak ke'en, gone' to da gone' le' yebá, nench ga't da wxoa ake' do'l ko'lle'. ¹⁷ Jesúsén' llakbe'tere' kan' nak xhbab ke ake'n, na'll lle'e leake':

—Cha' be'nn lla'a to yell gak ake' chopre, wllin lla kate kwiayi' yellen'. Na' cha' be'nn lla'a to lo yo', nak ake' chopre, leska' wllin lla kate waran ake'. ¹⁸ Leska' daxi'o ka', cha' nak aken chopre, les bi gak soyib aken scha chet ka'. Le kan' nere llabeja' daxi'o yo' yichjra'llda'o be'nne kone yel wak ke Beelzebún'. ¹⁹ Cha' naken kan' neren', ¿bixha xhi'nnre ka', bi kone llabej ake' daxi'o ka' yichjra'llda'o be'nne? ¿Kone yel wak ke Beelzebú na'n llon ake' ka'? Leake' wroe' akre', kreren' nak xhbab kerén'. ²⁰ Zan cha' llabeja' daxi'o ka' kone yel wak ke Dios, len naken to da llroe' ba bzorao llroe' Diosen' yel llnebia' ke'en gan' lla'ren'.

²¹ 'Kate to be'nn war, llape' rille'n kon ren ya, notno gak cho' rille'n. ²² Zan cha' llin to be'nn nak

be'nn warlle tilrene' le'e, na' gone' le'e gan, na' wke'e ya ke'en dan' nxenra'lle'n, na' wka'te' yeolol da de ke'e, na' chisen we'e be'nn ka' nake' txhen.

²³ 'Be'nn bi llone' nada' txhen, llwiere' nada'n. Na' be'nn bi llakrene' nench wzenay be'nn ka' kia', yezikre llone' nench nono wzenaykze kia'.

*Daxi'on lljallo'n da yobre lo yichjra'llda'o be'nnne
(Mt. 12:43-45)*

²⁴ 'Kate to daxi'o llallojen yichjra'llda'o be'nnen', na' dan llayirjen ga lljacho'n ga yobre. Na' cha' bi ll-llelen to latj ga yezi'ra'llen, na'll nnen: "Waya'chka' lljawia' gan' balloja'n, cha' gak lljalloa' da yobre." ²⁵ Na'll llajejen lljawian gan' zo be'nnen', na' kate re'ren ra'llda'o be'nnen', naken ka to yo' da nxhi nloa, na' ndachen. ²⁶ Na'll lljatopen ye gall daxi'o da llonll ka len, na'll yella'a aken txhen lo ra'llda'o be'nnen'. Na' cha' ka' ba ben ake'n, na'll yezikre gakll ke be'nnen', kere kan' gok ke'e kana'.

Nbaraz ke be'nnen' llzenaye' ke Diosen'

²⁷ Chak lloe' Jesúsen' di'll ki, to no'r ren radj be'nn ka' lla'a llzenay xti'lle'n, bnne'e lle'e Jesúsen':

—Nbaraz ke no'ren' bxhan rwe', na' bwa'lle' rwe'.

²⁸ Na' bne Jesúsen':

—Nakllen nbaraz ke be'nnen' llzenay xti'll Diosen', na' llone'n.

*Be'nn ka' bi llzenay ke Diosen' bnnab ake' gon
Jesúsen' yel wak
(Mt. 12:38-42; Mr. 8:12)*

29 Na' ka badop be'nn zanll kwit Jesúsén', na'll lle'e leake':

—Be'nn ka' lla'a nna', nak ake' be'nn wen da xhinnj kwis, llnnab ake' to da gona' nench wroe'ra' yel wak kia'n, na' chejle' ake' kia'; zan bi gak kan' llnnab ake'n, toze kan' gok ke da Jonás be'nnen' be'e xti'll Diosén' kana', ka'kzen' gak kia'.

30 Ka dan' gok ke Jonásén', len na' bre'e be'nn Nínive ka', na' bayakbe'e akre' Diosén' bse'l le'e. Ka'n gok ke'e na', ka'kzen' gak kia' nada' Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach, na' gaken to da re'e be'nn ka' lla'a nna'. 31 No'ren' bnebia' yellen' re Sabá, kate llin lla gak yel koxchis ke yeolol be'ne, wabanrene' txhen be'nn ki lla'a nna', na' wchoybie' ke ake', le le'en zi't kwis bedé' badzenaye' yel si'n ke da Salomón na', na' nada' za'ktella' kerke Salomón na'. 32 Be'nn Nínive ka', kate llin lla gak yel koxchis ke yeolol be'ne, wabanrén ake' be'nn ki lla'a nna', na' wchoybia' ake' ke ake', le leake'n ka ben akre' xti'll da Jonásén', bayat akre' ke da xhinnj ke ake'n, na' nada' za'ktella' kerke da Jonásén'.

Beni' ke yichjra'llda'ollo

(Mt. 5:15; 6:22-23)

33 'Ni to be'ne kate wxhenze' to yi', wkwa'chze'n o cha' wdo'sze'n to llom, zan llde'en sibe nench llseni'n ke yeolol be'ne.

34 Yejraore llian naken ka to beni' nench re're. Cha' bibi llaken, llre'kzere kwasro. Zan cha' yejraoren' bi naken wen, doxhenre ncholen chet ka'. 35 Lewiaya'nn ke nnebia' da xcholen' re', lewe'e latj cho' beni' ke Diosén' yichjra'llda'oren'.

36 Cha' bill yo'llo ni ra't da xcholen', na' doxhen yichjra'llda'ollo yo'n beni'n ke Dios, kana'llen'

chejnie'llo kan' nak xhneez Diosen', gonen ka'kze ga llseni' to yi' xhen rao nezen'.

Jesúsen' golle' be'nn fariseo ka', na' be'nn ka' llse-dre ke leyen' de do'l ke ake'

(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 20:45-47)

³⁷ Ka bayoll be'e Jesúsen' di'll ki, to be'nn fariseon' bene' Le'e yexh rille' lljatawe'. Ka byo' Jesúsen' rill be'nnen', na' bllie' gan' gao ake'n. ³⁸ Be'nn fariseon' llabanre' ka bre're' kere bna'a ta'k Jesúsen' zan ras, kan' llon leake'n ka nak gawe'n. ³⁹ Na'll goll Xanllon' le'e:

—Re' be'nn fariseo ake, ka be'nn llayib to ko'llze tas ye'nnen' llonre. Yichjraozren' nak yall, zan lo yichjra'llda'oren' lla'n da ke nxhia, llzera'llre bi da de ke be'ne. ⁴⁰ ¡Be'nn ke llejnie'n nakre! ¿Kere Diosen' be'nnen' ben yichjraoren', lekze Le'en bene' yichjra'llda'oren'? ⁴¹ Lewe'e lmoxx, legakrén be'ne, na'llen' gakre yall doxhenre.

⁴² '¡Nya'chraz ke re' be'nn fariseo! Lloe're Diosen' to ra't wej rao chi kwen ke yeolol da da'o bixhj, ke nak no yixh kwan da llazi're lo re'j keré, da ka' nzi'i menta na' rud, na' llbej yichjren' gonre da nak lliarao, ka nak dan' llie'llo Diosen', na' gonllo da wen. Da li da llaya'l we're da ki, na' bi wsanre yel nllie' ke Diosen'.

⁴³ '¡Nya'chraz ke re', be'nn fariseo! Re' ll-lanre siy nell ka' ni't lo yoda'on, na' do lao ya'a, llawere we'rao be'nn re'.

⁴⁴ '¡Nya'chraz naken keré llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésen', na' re' be'nn fariseo! ¡Nakre be'nn chop rao! Re' nakre ka ba ke be'nn wat, da bi nla'; be'nn dá rawen', ni ke llakbe'e akzre' akre nak loe.

45 Na'll to be'nn ka' llsedre ke leyen' golle' Jesúsén':

—Maestro, rente neto' lla'dyi'o ne'o ka'.

46 Na'll lle Jesúsén' le'e:

—Leska' re' llsedre ke leyen', nya'chraz ke re', ka nak llroe're leyen' be'nn yobre, llonren' ka to yoa' zi' da bi llzoe akre', na' re', ni ke llda'ba'yzre la kanzeren.

47 'iNya'chraz ke re', ka nak llayoncha'ore rao ba ke be'nn be'e xti'll Diosen' kana', le xozxta'ore ka'n bet leake'! 48 Kone ka' llroe're naksre xozxta'ore ka' txhen, le leake'n bet ake' be'nn ka', na' re' llayoncha'ore ba ke ake'n.

49 'Ke len na', rao yel si'n ke Diosen' bne'e ka'n batna'te: “Wse'la' be'nn chixjwe' xti'lla'n, na' be'nn nne lo raza', bal ake' got ake', na' ye bale' ko' ake' rill ya.” 50 Re' llonre kan' bne'en, na' re' lla'a nna' yellayraore, ni ke xchen be'nn ka' bet ake'n, kan' bxhe yellrio llinte nna' lla. 51 Da bzoraozen kan' bet be'nnen' re Caín bi'che'n re Abel, blinte kan' gok ke Zacarías, be'nnen' bet ake' radj yoda'o za llinl-llo gan' zo bkoyen', re' lla'a nna' yellayraore ke yeolol be'nn ki goten'.

52 'iNya'chraz ke re' llsed llroe' leyen'! Re' llanre nnézere yel si'n ke Diosen', ni re' bi nnézeren kwasro, na' be'nn llazra'lle' nnezre'n, bi lloe're latj nnezre'n.

53 Ka bayoll be'e Jesúsén' di'll ki, be'nn fariseo ka', na' be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésén', bzorao zi'chi'll ake' Le'e, na' llbej ake' Le'e di'll. 54 Na' ka' lli'nao ake' bi di'llen' lloj lloe', nench sa'ke gao ake' xhia ke'e.

12

Da llzejnie' be'nn fariseo ka' naken ka kwa binn

¹ Na' gok, be'nn zan kwis badop, na' ka nak badop be'nn zan na', to llrejchekw nia' lwellj ake', na'll Jesúsen' golle' zga'tek be'nn ka' non Le'e txhen na':

—Lewiaya'nn kan' llon be'nn fariseo ka', llon ake' ka kwa binn dan' llchixe' yezj yet xtiren', nench llonen yet xtiren' nbaraz. To ko'llzen nla' ake' be'nn wen, na' lla'a da xhinnj lo ra'llda'o ake'.

² Le bibi de da nga'che da nello bi wroe'rawe, na' bi de da nello nono yenneze len. ³ Na'llen' biteze da nnere ga nga'che, be'nn zan yene len, na' di'll da we're lo yo' keré, leska' be'nn yell nneze len.

Non' llaya'l lleblllo

(Mt. 10:28-31)

⁴ Ni llnia' re' be'nn nllie'ra', bi llebre cha' be'nn got ake' re', kwerp na'zen' got ake' chet ka', te na' billbi gak gon ake'. ⁵ Ni llnia' re', non' llaya'l llebre, lalleb Dios, Le'en kate ba bake'e yel nban kerén', ye to chi'i wase'le' re' lo yi' gabil, Le'en llaya'l llebre.

⁶ 'Lewiake byinn da'o ka', chop chonnze mell lla'ollo tap ga'yba', le bi za'kba' da xhen. Na' Diosen' ni toba' bi nsanra'lle'. ⁷ Rente yich yichjre ka' nrab Diosen'. Na'llen' nia' bi llebre, za'kll re' kerke txhonnj byinn da'o ka'.

Be'nn wchebe' nawe' Jesúsen'

(Mt. 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ Ni llnia' re', noteze be'nn cha' wchebe' nnawe' nada', leska' nada', Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach, wacheba' nake' nada' txhen rao angl ke Dios lla'a

yebá. ⁹ Na' be'nnen' bi wchebe' nnawe' nada', leska' nada' bi wacheba' nake' nada' txhen rao angl ke Dios.

¹⁰ 'Noteze be'nne cha' bi nne bi zille kia' nada', Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach, de yel llazi'xhen ke'e; zan cha' to be'nn nne ke Spíritu ke Diosen', kbat yezi'xhen Diosen' ke'e.

¹¹ 'Kate wche'e akze' re' rao be'nn ka' llnebia' yoda'on, na' rao koxchis, bi we'la'llre akre ka gonre, na' akre ka nnere, ¹² wzerenkze Spíritu ke Diosen' re', na' wroe'ren re' kan' gonre, na' akre nnere.

To be'nn wnia' ke llejnie'raz

¹³ Radj be'nn zan ka' lla'a rao Jesúsén', blloj to be'nn golle' Le'e:

—Maestro, goll bi bi'cha'n wla'to' bien dan' bkwa'nn xaxhna'to'n.

¹⁴ Na' Jesúsén' lle'e le'e:

—¿No goll re', nada' llona' yel koxchis, na' ll-la' bi da de ke be'nne?

¹⁵ Na'll lle'e leake':

—Lewiá bi sera'llre bi ga't keré, le kere kon ka da dérellon', ka' ga'tte yel nban kellon'.

¹⁶ Na' be'rene' leake' to di'll, bne'e:

—Bzo to be'nn wnia', de yellrion' ga goze', na' barape' da xhen. ¹⁷ Na' bene' xhbab bne'e: “¿Akxha gona'? Billbi latj de ga wlla'cha'wa' dan' barapa'n.” ¹⁸ Na'll bne'e da yobre: “To da gona', yechinnja' yo' gan' nlla'cha'wa' kia'n, na' gona'n da xhenll, na' wlla'cha'wa' dan' barapa'n, na' ren yeolol da de kia'. ¹⁹ Na'llen' yeyep kwina': Lla nna' bi'cha', bxhi'i banez, we'e bdao, bzo nbaraz, da xhen da yo'cha'o ko' rwe' de da gao' zan iz.” ²⁰ Na'

Diosen' golle' le'e: "Be'nn ke llejnie', nna' lle' gato', ¿no gao dan' nlla'cha'on?" ²¹ Na' kan' naken ke be'nnen' zera'lle' chraoze bi ga't ke'e yellrio ni, na' bibi yel wnia' ke'e de rao Dios.

Diosen' llap llwie' xhi'nne' ka'

(Mt. 6:25-34)

²² Na'll goll Jesúsén' be'nn ka' non Le'e txhen:

—Llnia' re', bi kwek yichjre chraoze da ye'j gaore chak nbanren', leska' bi kwek yichjre chraoze xhara'nre. ²³ Za'kll yel nban kellon' kerke dan' ye'j gaollon', na' za'kll kwerp kellon' kerke ra'll dan' llakllo na'. ²⁴ Lewiake bechj ka', ni ke llaz llarap akzba', ni ke zoze da' xhoa' keba', na' Diosen' llwaokzeba'. Za'kll re' kerke bechj ka'. ²⁵ Ni to re' bi gak yesdón kwinre ye tchit, cha' kon kwek yichjzre gakre be'nn tonne. ²⁶ Na' cha' da da'o na', nakten da ke nxhia bi llak gonre, ¿bixchen cho'zre billre da zed yobre?

²⁷ 'Lewiake yej ti'l ka', bibi llin llon aken, ni ke llabzen yere, na' ni llnia' re', ni gaz be'nnen' golle Salomón, ren yel wnia' xhen ke'en, bi gok xhara'ne' nbaraz kan' nak yej da'o ka'. ²⁸ Cha' ka' llone Diosen' yej da'o ka', nench llzon nbaraz, la'kze nna'zen' zon, wxe ba byechen, na' cheyen, gontell Diosen' ke re' nench zore nbaraz chenak wxenra'llre. ²⁹ Re', bi cho're da zed, ni ke dan' ye'j gaore na'ze, leska' bi gakllejla'llre. ³⁰ Le be'nn ki lla'a yellrion', lezen na' yo' yichj ake', zan re', Xare be'nn zo yebá, ba nnézkzere' kan' yálljere da ki. ³¹ Llaya'l kwe' yichjre na' wzenayre ke Diosen', nench nnebie' yichjra'llda'oren', na' yeolol da ka' yálljeren', Dios na'kze gonne'n.

*Yel wnia' da de yebá**(Mt. 6:19-21)*

³² 'Bi llebre la'kze nak to chopzre, Xallo Diosen' ba breje' re', nench nnebia' renre Le'e.

³³ Lewayo'te bi da de kere, lewe'e be'nn cha' bi yalljre', cha' gonre ka', na'llen' ga't yel wnia' xhen keré yebá da bi te ke, na' da bi kwiayi'. Ganna' nono be'nn wan llra', nono bada'o lla'a wteba'n. ³⁴ Le gan' ngo'cha'ore dan' llazra'llre na'n, ganna'n zokze yichjra'llda'oren'.

To be'nn wen llin llaya'l soe' xhnid ka yellín xane'n

³⁵ Lesoteze xhnid ka be'nn llbexh sorao gon llin, ba nka'choch le'e, na' dan' llseni' ke'en lla'ltezen.

³⁶ Llaya'l gonre ka be'nn wen llin, lla'a ake' llbexh ake' xan ake'n, zeje' ga llak to wchayna'a. Kate yelline'n, na' nne'e, le ze akte' xhnid wsarj ake'.

³⁷ Nbaraz ke be'nn wen llin ka', katen' yellín xan ake'n, lljadi're' leake' llanna' ake' yere; da li llnia' re', kana'll gonchie' leake', kwine' wsinie' da gao ake'.

³⁸ Nbaraz ke be'nn ka' katen', la'kze llinte llere, na' llinte bale, cha'a ake' xhnid, llanna' ake' yere. ³⁹ Leska', lewayón ke xhbab, chenak to xan yo', nnezre' batkren' chej be'nn wan ka' rille'n, da li, ni ke tasze' do yere, le kere we'e latj cho' be'nn wan ka' rille'n.

⁴⁰ Leska' re', lesó xhnid, le katen' llonren' xhbab bi yeda', kana'n yeda' da yobre, nada' Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach.

*Be'nn wen llin bi llon wen**(Mt. 24:45-51)*

⁴¹ Na' Pedron' lle'e Le'e:

—Xanto', ¿dan' llsa'krebro' da ki naken ke neto'n o cha' ke yeolol be'nnen'?

42 Na'll bne Jesúsén':

—Naksen ke noteze be'nne, cha' gone' ka to be'nn wen llin be'nn llejnie'; xane'n, bene' rallne'e yo' ke'en, na' bene' rallne'e be'nn wen llin ka' yela', na' kwe'e xhnneze bi llin da llak, na' kate llin hor gao ake' na', wawe' leake'. 43 Nbaraz ke be'nnen', cha' kate yellín xane'n, lljadi're' le'e llone' ka dan' bkwa'nne' rallne'e gone'. 44 Da li llnia', kana' gone' rallne'e yeolol da de ke'e. 45 Zan cha' be'nn wen llin na', nne'e lo yichjra'llda'we': “Cheke wlleje xana'n”, na' sorao chine' be'nn ka' yela', na' ye'j gaoxene', na' sollre'. 46 Bixha yellinkze xane' kat lla ke llwie' yelline', kana' wzap xane'n le'e, chintate' le'e, na' wse'le' le'e ga yellayrawe' ga lla'a be'nn ka' bi llzenay ke Dios.

47 Na' be'nn wen llin na', cha' nnezre' kwasro bi dan' llaya'l gone', na' bi llone'n, bi soe' xhnid kate yellín xane'n, na' chintate' le'e. 48 Na' be'nnen' bi nnezre' bin' nllia xane'n bia'a gone', na' gonkze' ke da llaya'l chine' le'e, ra'tze chine' le'e, le bi nnezre'n. Le be'nnen' be'e Diosen' le'e da xhen, leska' da xhen wannabre' le'e, na' be'nnen' bx-enra'll Diosen' le'e, bene' rallne'e da xhen, leze da xhenll wannabre' le'e.

Gak ake' chopre ni ke Jesúsén'

(Mt. 10:34-36)

49 'Ka be'nn badxhen to yi' da wzey da de rao yellrio nin' badyena', le lle'nkazra' sorao ga'lnninnen. 50 De to da war da gak kia', na' llakra' kwis, llbexha' kate llin lla gak kia' ka'. 51 ¿Llákere cha' beda' nench be'nn ka' lla'a yellrion' gak ake' toze'n? Ka'a, chopren' gak ake'. 52 Soraozen nna', cha' to lo yo' nak ga'y

ake', gak ake' chopre, na' chonne' gakyollrene chope', chope' gakyollrene chonne'. ⁵³ Be'nn byion' tilrene' xhi'nne' byion', na' xhi'nne' byion' tilrene' xe'en; no'ren' tilrene' xhi'nne' no'ren', na' xhi'nne' no'ren' tilrene' xhne'en; no'ren' tilrene' xhorille', na' xhorille'n tilrene' tawxhi'nne'n.

*Bi gokbe'e be'nn ka' bin' ba llak gan' zo ake'n
(Mt. 16:1-4; Mr. 8:11-13)*

⁵⁴ Na'll goll Jesúsén' be'nn zan ka' lla'n:

—Kate llre're ba ze bej gan' llen willen', na' nere: “Wak yejw.” Na' llakte yej. ⁵⁵ Na' kate llénere dá be' da za'a lle'le, na' nere: “Wak ze'ye nna'.” Na' llakte ze'ye. ⁵⁶ ;Be'nn chop rao ak! Llwiare yebán', na' yellrion', na' llakbe're cha' gak zay o cha' gak ze'ye, na' bi llakbe're bin' ba llak gan' ba zore nna'.

*Llaya'l ko'llo xhnneze cha' bi de ke lwelljlo
(Mt. 5:25-26)*

⁵⁷ ;Bixchen ke llayonre xhbab, akre ka gonre da wen? ⁵⁸ Kate be'nn lljatawe' xhia rao koxchis, llxoá ake' do'l ko'llre, leko' xhnneze ka za llinre rao koxchisen', la'kze ba yo'tere nez, lewe'la'll leko' xhnneze, le cha' llinre rao koxchisen', na' koxchisen' gone' re' rao na' xa'y ka', na' ko' ake' re' lo rill ya. ⁵⁹ Ni llnia' re', kere wabeje' re' cha' bi chixhjre doxhen dan' llba'yre.

13

Lewayate ke da xhinnjen' nench ke kwiayi're

¹ Rao lla na', bal be'nn ka' lla'a gan' llroe' Jesúsén', be'rén ake' Le'e di'lle kan' ben Pilaton', bse'le' be'nn bet ake' txhonnj be'nn Galilea ka',

kan' lla'a ake' lo yoda'o llot ake' bayi'x lloe'rao ake' Dios, na' bchixe' xchen ake'n ren ke bayi'x ka'.

² Na'll balli'i Jesúsen' xti'll ake'n, lle'e leake':

—Llákere cha' dan' gok ke be'nn ka' ka'n, nak akll'e' be'nn wen da xhinnjll, kerke be'nn Galilea ka' yela'. ³ Kere ka'n; ni llepa' re', cha' re' bi wayátere ke da xhinnj kerén', wllin lla kwiayi're kan' gok ke be'nn ka'. ⁴ Be'nn ka' chi'n chonne (18), got ake' bdekw ake' to ze'e sibe gan' nzi'i Siloé, çleska' llákere nak akll'e' be'nn wen da xhinnjll, kerke be'nn ka' yela' lla'a Jerusalén na', na'llen' gok ke ake' ka'? ⁵ Kere ka'n; ni llia' re', cha' re' bi wayátere ke da xhinnj kerén', wllin lla leska' kwiayi're kan' gok ke be'nn ka'.

Jesúsen' bsa'krebre' ka llon to yay da bi llbia

⁶ Na'll Jesúsen' bsa'krebre' bne'e:

—Bzo to be'nne, na' lo re'j ke'e ga naze' uvas, zo to yay higo; na' jawie' cha' llia' daxhix, na' bibi llia'. ⁷ Na' golle' be'nnen' llap re'jen': “Ba gok chonn iz lladwia' yayen' cha' llia' daxhix, na' bikzbi llbia; wenkre bchoyen, ke da zozen nlanen yellrion'.” ⁸ Na' goll be'nnen' le'e: “Xana' kwexhkello ye choll, la ye twiz rize; wche'nnkera' xhane, na' wlla'n be'n. ⁹ Cha' kwian daxhix, na' wkwa'nnllon, na' cha' bi kwiakzen, na'll wchoylon.”

Jesúsen' bayone' to no're lla nba'nne ke be'nn Israel ka'

¹⁰ Gok to lla, lla llap be'nn Israel ka' bara'nne, byej Jesúsen' lo yoda'on, na' jazejnie're' leake'. ¹¹ Na' lli' to no're lo yo'n; ba gok chi'n chonn (18) iz nleo ko'lle', le byo' to daxi'o kwerp ke'en, na'

kere gokll waze'e lilla. ¹² Ka bre'e Jesús'en' no'ren', goxhe' le'e, na' lle'e le'e:

—No're, nna' wayako' ke yillwe' ko'on.

¹³ Na'll bxoá ta'k Jesús'en' ko'll no'ren', na' le bazete no'ren' lilla barí ko'lle'n. Na' bzorao lloe'rawe' Dios. ¹⁴ Na' be'nnen' llnebia' yo'n, goklle'e kwis dan' bayón Jesús'en' no'ren' to rao lla llap ake' bara'nne. Na'll be'nnen' golle' be'nn ka' ni't lo yo'n:

—Xop lla llaya'l gonllo llin; rao xop lla ka' yedre, cha' lle'nere wayakre, zan bi yedre lla llaplo bara'nne.

¹⁵ Na'll Xanllon' golle' be'nnen':

—¡Be'nn chop rao ake! La'kze nak lla llapre bara'nne, dez de llsellre bell keré, burr keré, lljawe'jreba' nis. ¹⁶ Na' no'ren' nakteke' xhi'nn dialla ke xozxta'ollo, Abraham, ¿kere leska' llaya'l wayelle ke dan' nchej daxi'on le'e ba gok chi'n chonn iz?

¹⁷ Ka bayoll bne Jesús'en' ka', le llakzbane be'nn ka' llwie Le'en. Na' be'nn ka' yela' llayo'ra'll ake' kwis kan' llone'n, le naken da wen.

*Yel llnebia' ke Diosen' naken ka nbaz ke mostaz
(Mt. 13:31-32; Mr. 4:30-32)*

¹⁸ Na' bne Jesús'en':

—¿Akre ka wsa'kreba' kan' llnebia' Diosen'?

¹⁹ Wsa'kreba'n ka nbaz ke mostaz da goz be'nn lo re'j ke'en, na' ke bra'n na', blli'on gokten to yay xhen, na' byinn da'o ka' jachia akba' rawen, ben xo'nn akba'.

*Jesús'en' bsa'krebre' ka nak kwa binn
(Mt. 13:33)*

²⁰ Na'll bne Jesús'en' da yobre:

—¿Akre ka wsa'kreba' kan' llnebia' Diosen'?
 21 Wsa'kreba'n ka kwa binn da bxhi'i to no're, na' bchixe'n trob yezj, na' baslli'on kwa ke yet xtir na'.

Llaya'l cho'llo lloa' reyj yo' dan' ncho'pen
 (Mt. 7:13-14, 21-23)

22 Jesúsen' bzejnie're' be'nne toto yell gan' bdie'n, ka nak zeje' Jerusalén na'. 23 To be'nn golle' Le'e:

—Xanto', ¿to chopze be'nn ka' yerán'?

Na'll golle' be'nnen':

24 —Lewe'la'll, lecho'o gan zo reyj yo' dan' ncho'pen, le llña' re', be'nn zan ye'n akre' cho' ake', na' bi sa'k akre'. 25 Na' gonen kate te na', xan yo'n wseje' reyj yo'n, na' sorao gosia're le' reyj yo'n, nnere: “Xanto', bsarj cho'to'.” Na'll ye'e re': “Bi nombia' re', bi nnezra' ga be'nne re'.” 26 Na'll sorao nnere: “We'e bdaorenteto' rwe', na' bdate'o broe'ro' xti'llo'n do lao ya'a rallto'n.” 27 Na' da yobre ye'e re': “¿Kere ba bnetia', bi nnezra' ga za're? Lewayej ka'le, re' be'nn wen da xhinnj.” 28 Kana' kwellya'chre, gaoxoxj layre kate re're Abraham na', na' Isaac, na' Jacob, na' yeolol be'nn ka' be'e xti'll Diosen' kana', lla'a ake' gan' llnebia' Diosen' yebán'; na' re' bi renre. 29 Be'nn zan be'nn za'k doxhen yellrio, yellín ake' yebá gan' llnebia' Diosen', na' kwe'rén ake' Le'e lloa' mes ke'en. 30 Na' ganni nia' re', be'nn zan nak ake' ka be'nn lliarao nna', wllin lla kat yeyak ake' ka be'nn za'a xhante, na' be'nn ka' nak ake' ka be'nn za'a xhante nna', leake'n yeyak ake' ka be'nn lliarao.

Jesúsen' gokre' kwis ni ke be'nn Jerusalén ka'
 (Mt. 23:37-39)

³¹ Na' llak rao lla na', bllin bal be'nn fariseo ka' rawe'n, lle ake' Le'e:

—Baxhonnj, bayej do ga yobre, le Herodes na', lle'nre' gote' rwe'.

³² Na' lle'e leake':

—Lelljayell be'zen': “Ye chop chonn llazen' nna dakza' llabeja' daxi'o yo' yichjra'llda'o be'nne, na' llayona' be'nn llak yillwe', na'tell wayoll xchina'n.” ³³ Dekz de wasyollkza' gona' dan' llona'n nna', wxe, willj la llintekza' Jerusalén na', le cha' to be'nn lloe' xti'll Diosen' gate', Jerusalén na'kze llaya'l gate'.

³⁴ 'Re' be'nn Jerusalén, llotre be'nn ka' ba bse'l Diosen' lladzejnie're re' xti'lle'n, na' ba bchekwre leake' yej. Da zan ras gokra'lla' yetopa' re', ka llon to bellj ba nche'e xhi'nne, llatobba' leakba' lo xirba'n, na' bi gokra'llre. ³⁵ Na' nna' tach rillren', ga'nnen ka ga nono lla'kze. Ni llnia' re', bill re'kzere nada' llinte lla nnere: “Nbaraz ba za'a be'nnen' nse'l Xanllo Diosen' ganni nnebie'.”

14

Jesúsen' bayone' to be'nn yo'yi

¹ Gok to lla llap be'nn Israel ka' bara'ne, Jesúsen' byeje' rill to be'nn fariseo be'nn llnebia', na' jatawe', na' bal be'nn fariseo ka' bdop rill be'nnen', lli'nao ake' Le'e. ² Na' rawe na', lli' to be'nn yoe' yi. ³ Na' goll Jesúsen' be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésen', na' be'nn fariseo ka':

—¿Bi ne leyen'? ¿De latj wayonllo be'nn lla nba'ne o cha' bi de latj?

⁴ Na' ni to ake' bi balli'i xti'lle'n. Na'll Jesúsen' be'xe' ta'k be'nnen', na' bayone' le'e, na'll lle'e le'e:

—Bayej nna', ba bayako'.

⁵ Na'll lle Jesúsén' be'nn ka' lla'a rill be'nn fariseon':

—Nekxha re', cha' to burr keré o cha' bell keré lljabixba' to lo yelle, ¿kere sete lljarejreba', la'kze nak lla nba'nne?

⁶ Na' billkze bi llallel akre' ka ye ake' Le'e.

Be'nn ka' llak yexh ga llak yel wachayna'a

⁷ Chak lli' Jesúsén' rill be'nn fariseon', llwie' kan' llon bal be'nn ka', ll-lan ake' lljache' ake' raote ga ba nak kwe' be'nn brao, na'll be'rene' leake' to di'll, bne'e:

⁸ —Kate gon ake' re' yexh chejre ga llak yel wchayna'a, bi lljache're raote ga lljache' be'nn brao, ke gonzen llin be'nnen' nak be'nn braoll.

⁹ Na'll xan llni ye'e re': “Leyezolla'a, lewe'e latj kwe' be'nn ni.” Na' yesolle'e re', lljalekwte' re' xhante, na' si're zdo'. ¹⁰ Zan kate gon ake' re' yexh, wenre lelljache' xhante, na' kate re'e xan llnin' re', na'llen' cha' ye'e re': “Da nile bllle'.” Na' ll-jalekwe' re' raote, na'llen' si're yel bara'nne. ¹¹ Le be'nnen' cha' lle'nre' gake' be'nn brao, yezikre wayexje' yega'nnte' xhane, na' be'nnen' llakre' bi za'ke, le'en gak be'nn brao.

¹² Na' golle' be'nnen' ben Le'e yexhen':

—Kate gono' wao, bi gono' yexh toze be'nn nllie'ro', no bi'ch llwelljo', no be'nn wrill ko'o be'nn nak be'nn wnia', le leska' wayón ake' rwe' yexhe, na' ka' wayo'te' wzon ko'o. ¹³ Zan kate gono' wao, goxh be'nn ya'che, be'nn nxhinnj nia'na'a, na' be'nn lchole. ¹⁴ Na' ka' so'o nbaraz, le leake'n bi gak wayón ake' rwe' yexhe. Na' kate llin lla

wasbán Diosen' be'nn wat, kana' gon Diosen' wen ko'o.

Jesúsen' bsa'krebre' ka ben to be'nn ben wao

¹⁵ To be'nn lli'rén Jesúsen' txhen gan' llao ake'n, ka benre' xti'lle'n, bne'e:

—Nbaraz ke be'nnen' kwie' gaorene' Diosen' txhen, katen' ba llnebie'n.

¹⁶ Na' goll Jesúsen' le'e:

—Bzo to be'nn, bene' to wao xhen, na' be'nn zan bene' yexhe. ¹⁷ Ka bllin lla gao ake'n, bse'l xan waon' to be'nn wen llin ke'en, lljatixjwe're' be'nn ka' bene' yexhen', na' lle'e leake': “Ledá nna', ba bsinia'te dan' gaollon'.” ¹⁸ Na' be'nn ka', dete da llde' akre' nechke bi lljake' waon'. Toe' bne'e: “Za bxhia' to yellrio, na' len cha'a lljawia'. Ye'o xano'n bi gak yeda'.” ¹⁹ Na' ye toe' bne'e: “Bxhi'za' ga'y kwe' belle, na' za lljawiachka' akre llon akba'. Yechgo' xano'n, si'xhene' bi gak yeda'.” ²⁰ Na' ye toe' bne'e: “Za bchayna', na' bi gak yeda'.” ²¹ Be'nn wen llin na', zayeje' jayelle' xane'n kan' bne be'nn ka', na' goklla'a xan yo'n kwis, na'll golle' be'nn wen llin ke'en: “Byej do lao ya'a, jatateze do lyell, jaxi'i be'nn ya'ch, be'nn xhinnj, be'nn lchole.” ²² Bayoll bene' ka', na'll golle' xane'n: “Xana', ba bena' kan' bne'on, na' nna dellke latj.” ²³ Na'll be'nnen' golle' le'e: “Byejke da yobre kon ga xhoa nez, na' jaxi'i yezikre be'nn, ben bien cho' ake', le lle'nra' yella'te yo' kia'n. ²⁴ Le ni to be'nn ka' bena' yexh da nellen', bill gak gao ake' dan' bsinia'n.”

Akre llaya'l gonllo cha' lle'nello nnaollo Criston'

²⁵ Be'nn zan kwis nao Jesúsen', na'll bayechje' lle'e leake':

26 —Cha' re' nllie'llre xare, xhna're, no'r keré, xhi'nnre, bi'chre, zanre, na' nllie'llre kwinre kerke nada', bi' gak gonre nada' txhen. 27 Na' be'nnen' bi' llone' ka to be'nn noa' cruz ke'e, na' nnawe' nada', bi' gak gone' nada' txhen. 28 Cha' notezre lle'nere gonre to yo', ¿kere zga'tek kwe-jbia're ka to gaxt gonen, na'llen' gonren? 29 Ke gonrizen kon wxere rane na'ze, na' bi' soere yesy-ollren; na' re'e be'ne, na' wtitj akre' re', 30 ne ake': "Kon bxe be'nnen' yo' ke'en; kere bzoere' yesy-olle'n." 31 Cha' to rey llwie' cheje' rao wdil, zga'tek wyi wsa'ke' cha' gak soyibe'; le'en nape' chi mir waka'a ya, na' be'nnen' tilrene'n nape' galj mire'. 32 Na' cha' llwie' bi' soere', ka nna za'te be'nnen' tilrene'n zi'te, wse'le' to be'nn lljadie' xti'lle'n, na' wnnabe' yeni't ake' wen. 33 Ka'n naken, cha' re' bi' kwej yichjre yeolol da de keré, bi' gak gonre nada' txhen.

Jesúsen' bsa'krebre' ka llon ze'de
(Mt. 5:13; Mr. 9:50)

34 Na'll bne Jesúsen' da yobre:

—Da wen kwis ze'den', zan cha' wnit yel zich ke'en, bikzbi de gónellon nench yeyaken zich da yobre. 35 Kate bill naken zichen', bill gak gonen llin, ni ke gakze gakrenen yellrion' gaken be'n, na'll lljacho'nnllon yeo. Re' zo nayre yénere lewzenay.

15

Jesúsen' bsa'krebre' ka gok ke xhi'r da'o ba gok-llejla'lle
(Mt. 18:10-14)

¹ Na' bdop no be'nn wachixhj, na' yezikre no be'nn wen da xhinnj rao Jesúsén', na' llzenay ake' xti'lle'n. ² Na' be'nn fariseo ka', na' be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésén', ka bre'e akre' ka', na'll bne ake':

—Be'nnen' llonteze' be'nn wen da xhinnj ka' txhen, na' llaorente' leake'.

³ Na'll Jesúsén' be'e to di'll, bne'e:

⁴ —Cha' re' ni't to gayoa (100) xhi'r keré, na' nnit toba', ¿kere kwa'nnre ba tapralj twalj ka' (99) lo re'j ke akba'n, na' chejre lljadirjre ba ti'chen' kon ka wallélereba'? ⁵ Kate yellélereba'n, yewere kwis waxoadoreba' xhichjre. ⁶ Ka yellinre rillren', yetopre be'nn wrill keré, ye akre': “Leyewé ren nada', le ba balléltera' xhi'r kia'n bniten'.” ⁷ Ni nia' re', leska' llawelle Diosen', na' angl ka' lla'a yebán', kate to be'nn wen da xhinnj llayatre' ke da xhinnj ba bene', na' llanawe' Diosen', kerke tapralj twalj be'nn wen, be'nn bibi do'l ke ake' de da wayat akre'.

Jesúsén' bsa'krebre' ka mell da bnite

⁸ Na' cha' to no'r de chi mell plat ke'e, na' nnit ton, ¿kere na' wa'le' to yi', na' wloe' kwasro lo yo' ke'en to walléltere'n? ⁹ Kate yellelen na', yetope' no're nake' txhen, na' no be'nn wrill ke'e, na' ye'e leake': “Leyewé ren nada', ba balléltera' mell kia'n bniten'.” ¹⁰ Ni nia' re', leska' llawé angl ke Diosen' kate to be'nn wen da xhinnj, llayatre' bi da xhinnj bene'.

Be'e di'll ke be'nnen' benditjere' bi da go't ke'e

¹¹ Leska' bne Jesúsén':

—Bzo to be'nn, na' bzo chop xhi'nne' byio. ¹² Na' bin' na'chen' gollbe' xabe'n: “Xa, benntega nada' dan' llaya'la' sia'n.” Na'll xa akbe'n ble'e da de ke'e be'en leakbe'. ¹³ Ker gok scha kate bin' na'chen', batopbe' yeolol da nake kebe', na'll bro'be' nez bye'be' to yell zi'te. Na' benditjebe' xhmellbe'n, benbe' da ke nxhia. ¹⁴ Bixha kate bllin lla bayá xhmellbe'n, na' le gokte to win xhen doxhen do gan' zobe'n. Na' billbi mell kebe' de, si'be' da gaobe'. ¹⁵ Na' bdirjbe' llin gonbe', na' bllinbe' ga zo to be'nn be'e xchinbe', na' bse'lebe' lyi'xe ga lla'a kuch zan ke'e, na' benbe' gop kuch. ¹⁶ Na' llebraz donbe', to lle'nebe' gaobe' dan' llao kuch ka', ni len nono lloe' lebe'. ¹⁷ Kate jadinra'llbe' na' bnebe': “Be'nn zan be'nn wen llin ke xa' zjalla'a, deteze de da llao ake', na' nada' lli'chka' ganni dona' kwis. ¹⁸ To da gona' nna', waya'lla' gan' zo xa'n, na' yepe': Xa, ba bena' da xhinnj rao Dios, na' rao rwe'. ¹⁹ Bill za'ka' nench na' nne'o naka' ka xhi'nno', ben nada' ka to be'nn wen llin ko'o.” ²⁰ Na' netebe' ka'n, bazolla'be' bago'be' nez, zaye'be' gan' zo xabe'n.

'Ka za yellinterbe', bre'e xabe'n lebe', na' baya'chra'llebe', na' bzolla'doe' jatile' xhi'nne'n bde'lchochjebe', na' bno'pebe'. ²¹ Na'll gollbe' xabe'n: “Xa, ba bena' da xhinnj rao Dios, na' rao rwe', bill za'ka' gonllo' nada' ka xhi'nno'.” ²² Na' xabe'n le gollte' be'nn wen llin ke'e ka': “Lekwej chkwe' ra'll cha'o lewakbe', leko' to da cha'o xhbenbe', na' lewdé chkwe' xherbe'. ²³ Na' lelljaxhi'i to bell ban' zerao lla'ra'll, na' legotba' gaolloba', gonllo llni. ²⁴ Le xhi'nna'n llakra' cha' ba gotbe'n, zan nbanbe'; llakra' cha' ba bnitbe'n,

na' ba ballerbe'." Na' bzorao llon ake' llni.

²⁵ 'Xhi'nne' bi waken', datebe' lyi'xe ke naken llak ka', na' ka zaza'be' lyi'xen', ka le yellintebe' yo' na'n, bénebe' llak llakia, llak wakwell, na' llak waya'a. ²⁶ Na' goxhbe' to be'nn wen llin ka', na' bnnabbe' bixchen llak llni. ²⁷ Na' be'nnen' lle'ebe': "Bi bi'cho'n bara', na' xa'on ba bete' to bell ba zerao lla'ra'll, dan' bara'be' wen na'." ²⁸ Na' goklla'be' kwis, na' bi gokra'llbe' wayo'be' yo', na' blloj xabe'n, go'tyoerebe' wayo'be'. ²⁹ Na' bi ni gollbe' xabe'n: "Ba gok scha zorena' rwe', llona' xchino'n, na' llzenaya' ko'o, na' ni to gaz to chiv da'o bi nna gonno' nada', nench gona' llni gaorena' be'nn ka' naka' txhen. ³⁰ Na' kate bara' xhi'nno'n bin' benditja da de ko'o, na' bdarenbe' no'r wen da xhinnj ak, bette'o to bell ba lla'ra'll kebe'." ³¹ Na'll lle xabe'n lebe': "Xhi'nna', zorenkzo' rwe' nada', yeolol da de kia' ko'kzo'n. ³² Zan llaya'l yewello ke bibi'cho'n, le za bara'be'n, gokra' cha' ba gotbe'n, zan nbanbe', llakra' cha' ba bnitzkze'n, na' nna' ba ballerbe'."

16

Be'e di'll ke to be'nne bi bdape' da de ke xane'

¹ Na'll leska' goll Jesúsén' be'nn ka' non Le'e txhen:

—Bzo to be'nn wnia', na' bzo to be'nn wen llin ke'e, be'nn nak rallne'e yeolol da de ke'e; bllin lla kate jatao ake' xhia rao be'nn wnia'n, goll ake' le'e, be'nn wen llin ke'en le ll-lleyie' da ka' nak rallne'en. ² Na' be'nn wnia'n goxhe' be'nnen', na' lle'e le'e: "Ba benra' doxhen kan' llono'n. Llaya'l wia' bixhan' llonkzo', zerao nna' gonna'

xchino' chet ka'." ³ Na'll be'nnen' bayone' xhbab, na' bne'e: "¿Akxha gona' nna', ba bne xana'n bill gonne' xchina'? Na' kere llak gona' llin war, na' llaye'ra' wnnaba' Imoxh. ⁴ Ba nnezra' to da gona' nench kate xana'n bill gonne' xchina'n, ba zjalla'a be'nn wreb ake' nada' rill ake'n." ⁵ Na' goxhe' toto be'nn ka' llba'y xhmell xane'n, na'll lle'e be'nn nellen' bllin na': "¿Arke llba'yo' ke xana'n?" ⁶ Na' bne be'nnen': "To gayoa (100) ye's ceiten' llba'ya'." Na'll bne be'nn wen llin na', nak rallna'a da ka': "Blle'kero', na' de yich ko'on, bzoj da yobre ke chiyonzen na' (50), llba'yo'." ⁷ Na'll lle'e be'nn wloope: "¿Bixha rwe', arken' llba'yo' ke xana'n?" Na' bne be'nnen': "To gayoa (100) rrob trigon' llba'ya'." Le bnete be'nnen' nak rallna'a da ka': "Na' de yich ko'on, bzoj ganni tapraljzen na' (80), llba'yo'." ⁸ Na' be'nn wnia'n, ka gokbe're' kan' ben be'nn wen llin ke'en, llabanre' kwis katek llejnie're', la'kze nake to be'nn wen llin ke nxhia, lle'e xhbab bene' ka'.

Na'll bne Jesús'en':

—Na' ka', be'nn ka' llo'ra'll dan' de rao yellrio nize, llayirjla'll akkle', akre ka gon ake' gan be'nne, kerke be'nn ka' ba dá rao beni' ke Dios.

⁹ Na' llnia' re', legonrenteze llin mell dan' de rao yellrion', nench gakrenre be'nne, na' kate llin lla bill gon mellen' llin, ba nlla're be'nn wreb ake' re' yebá ga sore ke chnare.

¹⁰ Be'nnen' llone' da lixhej kone da da'o ra't da de ke'e, na' llroe'n ka'kze gone' cha' de da xhen ke'e. Na' be'nnen' bi gone' da lixhej kon ren da da'o ra'ten, ka'kze gone' cha' ga't da xhen ke'e.

¹¹ Na' cha' re', bi gonre da nak lixhej kon ren da

de kere rao yellrion' da te chelteze, ¿akxha gon Diosen' rallna're da za'kl da bi te ke? ¹² Na' cha' ke nollre be'nn yobre, bi gapren' bara'nn, ¿akxha wxenra'll no be'nne gonne' re' da nak keré?

¹³ Nono gak gon llin ren chopre xane' to chi'ze, le cha' ka' gone', wiere' to xan llin na', na' llie're' be'nnen' ye to; na' gone' llin ke toe' do yichj do ra'lle', na' ke be'nnen' ye to, gone'n ka'ze ra'lle'. Ka'kze ke re' bi gak gonre xchin Diosen', na' warátere gonre llin sera'llre gacre be'nn wnia'.

¹⁴ Be'nn fariseo ka', nak ake' be'nn llzera'll mell, ka ben akre' kan' bne Jesúsén', bzorao lltitj akre' Le'e. ¹⁵ Na'll goll Jesúsén' leake':

—To wrazren' llonxhen kwinre, na' llonre ka be'nn wen tegar nechkze re'e be'nne, zan Dios nnezre' kwasro ka nak yichjra'llda'oren'. Le de da llake be'nne, naken da wen, zan rao Diosen' naken da zban.

Ley dan' bzoj da Moisésén' na' yel llnebia' ke Diosen'

¹⁶ 'Ley dan' bzoj da Moisésén', na' dan' bzoj be'nn ka' be'e xti'll Diosen' kana', benen llin zerao ka bra' Juan be'nnen' bchoa nis. Bzoraozen kan' bra' Juan na', ba llneze be'nne kan' nak yel llnebia' ke Diosen', na' be'nn zan llon ake'n ga zerao za'k akre', nench nnebia' Diosen' yichjra'llda'o ake'.

¹⁷ 'Ka nak yellrion', na' da ka' llia le' yebán', wllin lla kwiayi' aken, zan ke nak doxhen kan' ne ley ke Diosen', dekz de gak kan' nen na'.

Jesúsén' broe're' bi naken wen wsan xho'r xhyio be'nne

(Mt. 19:1-12; Mr. 10:1-12)

18 'Noteze be'nn cha' wsanra'll xho're', na' sie' ye to no'r yobre, llonkze' ka be'nn zo xto. Na' noteze be'nn yechayna'rene' to no're be'nn bsan xhyiwe'n le'e, rebze llonkze' ka llon be'nnen' darén xho'r be'nne.

To be'nn wnia' na' to be'nn ya'ch re Lázaro

19 'Bzo to be'nn wnia' zre ra'll cha'o llake', na' yeo lla llontekze' ka to Innire dan' llaocha'we'.
 20 Na' leska' bzo to be'nn ya'ch re Lázaro, na' blle'teze' bllie' lloa' yo' ke be'nn wnia'n, na' le llie' ye'lle. 21 To lle'ne Lázaron' lljatope' bla'a ka', llexj gan' lli' be'nn wnia'n llawe', na' be'kw ake lljale' akba' we'e ke'en. 22 Bixha kate got be'nn ya'chen', na' angl ka' bache'e ake' le'e gan' nak to latj wen gan' zo Abraham na'. Na' leska' got be'nn wnia'n, na' bkwa'ch ake' le'e. 23 Lo gabil gan' ballín be'nn wnia'n llallayrawe', kate blis rawe'n, na' bre're' Abraham na', ren Lázaron', lla'a ake' to latj na' naken zi'te. 24 Na'll besia' be'nn wnia'n zillj bne'e: "Xa Abraham, baya'chra'll nada', bse'l Lázaron' wasbis xhbene'n, na' wakole' ra't rolla'n, le llallayrawa' lo yi'n." 25 Na'll Abraham na', golle' le'e: "Xhi'nna', jadinra'lle, bxhi'o rwe' banez bzo'o yellrion', na' Lázaron' ballayrawe' bxha'kzie', na' nna' llazie' banez, na' rwe' llallayrao'. 26 Na' leska' to bdinnj xhen, nla'n lli'o, na' ni ke gakze yedto' gan' lla'ren', ni re' bi gak yedre gan' lla'to' ni." 27 Na'll bne be'nnen': "Ben gokre cha', xa Abraham, base'le' rill xa'n, 28 Le nna zo ga'y be'nn bi'cha', na' chixjwe're' leake' nench ke wayed ake' ganni yellayrao ake'." 29 Na'll lle Abraham na' le'e: "Na' dekze yich dan' bzoj da Moisésen', na'

dan' bzoj be'nn ka' be'e xti'll Diosen' kana', len wzenay ake' ke chet ka'." ³⁰ Na'll bne be'nnen': "Bi wzenay ake' ka', xa Abraham, zan cha' to be'nn yebane' radj be'nn wat ka', na' we'rene' leake' di'lle, na'll chejle' ake', na' wayechj ake'." ³¹ Na'll goll Abraham na' le'e: "Cha' bi chejle' ake' xti'll Dios dan' ba dekze, leska' ni ke chejle' akze', la'kze yebán to be'nn wat."

17

Llaya'l wiallo ke wlli'ylo be'nne gone' da xhinnj (Mt. 18:6-7, 21-22; Mr. 9:42)

¹ Na'll lle Jesúsén' be'nn ka' non Le'e txhen:

—Dekz de chaz da xhinnjen' radjren', zan nya'chraz ke be'nnen' wchize' da xhinnjen'.

² Nakteren wen wchey ake' yene'n to yej xhen, na' wza'l ake' le'e lo nisdá'o, kerke da gone' bix to bida'o ki nxenra'll nada' gonbe' da xhinnjen'.

³ Lewiá, cha' to be'nn lwelljo', bi gonzre' rwe', byej be'rene' di'll nench wayakbe're' bin' bene', na' cha' wayatre', bazi'xhen ke'e. ⁴ Na' cha' gall ras gone' bi da gone' ko'o rao tlla, na' gall ras za'te' ye'e rwe': "Llayatra' kan' bena'n, bazi'xhen kia'", llaya'l yezi'xheno' ke'e.

Llnnab ake' gakrene' leake' nench wxenra'll ak-le'

⁵ Na'll postl ka', goll ake' Xanllon':

—Gokrén neto' nench yezikre wxenra'llto'.

⁶ Na' lle Xanllon' leake':

—Chenak dan' llejle're naken ka to nak nbaz ke mostaz, gakte yere yayen' zo ganni: "Bkwás ganni, na' jasó lo nisdá'o ná'le," wzenayten keré.

Da llaya'l gon to be'nn wen llin

⁷ Leska' bne Jesúsén':

—Re' yo'raore llonre, kate be'nn wen llin keré lleje' wawa'nn belle o cha' gop belle, kate llare'e yo' kerén', kere na' llere': “Blle'do gao' xche'.” ⁸ Yezikre llere': “Bsinia'kero' da gawa'; yedawa' na', na'll gao' rwe'.” ⁹ Leska' kere llere': “Llioxkeno’”, kate ba bayoll bsinie' dan' bdaoren'. ¹⁰ Leska' naken ke re', naore nada', kate ba benre doxhen kan' ba bnia' gonre, kana' nnere: “Be'nn wen llin ke nxhia nakto', gannen' ba bento' dan' bne'o gonto' na'ze.”

Jesúsén' bayone' chi be'nn llak yillwe' dan' ne lepra

¹¹ Bixha chak zej Jesúsén' Jerusalén na', bdie' ga zerao nbane Galilean' ren Samaria. ¹² Ka blline' to lloa' yell da'o, na' blloj chi be'nn llak yillwe' dan' ne lepra, na' jatil ake' Le'e, bze akte' zi'tre, ¹³ besia' ake' lle ake' Le'e:

—¡Jesús, Maestro, baya'chra'll neto'!

¹⁴ Ka bre'e Jesúsén' leake'n, golle' leake':

—Lechej rao bxoz ka', na' wia ake' re'.

Bixha chak zjake' na'n, bayak ake'. ¹⁵ Toe', ka gokbe're' ba bayake'n, na' babie' llosie' zillj lloe'rawe' Dios. ¹⁶ Ka balline' rao Jesúsén', bche'k xhibe' lloe' yel llioxken ke'e, be'nnen' ben ka' nake' be'nn Samaria. ¹⁷ Ka bre'e Jesúsén' be'nn ti'chen', bne'e:

—¿Kere chi be'nn kin' bayak? ¿Gannxha be'nn ga ka' yela'? ¹⁸ ¿Ti'chga be'nn zi't ni, babie' lloe'rawe' Dios?

¹⁹ Na' lle'e be'nnen':

—Bayas, na' bayej, dan' nxenra'llo' na'n, ba basrá rwe'.

Kate llin lla wroe'yel llnebia' ke Diosen'
(Mt. 24:23-28, 36-41)

²⁰ Gok ka bnnabe be'nn fariseo ka' Jesúsén', baten' sorao nnebia' Diosen'. Na'll lle'e leake':

—Ke nake sorao nnebia' Diosen', ni ke no gakbe'ze katen' sorawen. ²¹ Ni ke no nneze: “Ganni ba llnebie’”, na' “Ganna' ba llnebie’”. Ba llnebia'kze Diosen' do radjren' nna'.

²² Na'll lle'e be'nn ka' non Le'e txhen na':

—Wllin lla kate le ye'nere re're la tllaze kan' gon Be'nnen' Gorj Radj Be'nnachen', na' re' bi gak kan' lle'neren'. ²³ La'kze ye ake' re': “Ba zote' ganni”, o “Ganna' ba zoe’”; bi chejle're ke be'nn ka', na' bi nnao akre'. ²⁴ Kan' llak kate llep yes, llo'nnte beni' ken ye chla're yellrio to sete, kan' gakse katen' yeda' nada', Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach, katen' llin llan'. ²⁵ Na' zga'tek llaya'l wallayrawa', na' be'nn ka' lla'a nna', bi chejle' ake' kia'. ²⁶ Kan' gokse ka bzo da Noé, kan' gakse katen' llin lla yed Be'nnen' Gorj Radj Be'nnachen' da yobre. ²⁷ Kan' bzo da Noén', llao ake', lle'j ake', llak wchayna'a nile na'le, blinte lla byo' da Noén' lo barco xhen na', na'll gok yejsi'o xhen, na' blleyi' be'nn ka'. ²⁸ Leska' gok kan' bzo be'nnen' golle Lot, llao ake', lle'j ake', llo't ake', lla'o ake', goz ake', baral akllre' bencha'o rill ake'. ²⁹ Bixha ka balloj da Loten' yell Sodomán', na' bzorao llyinnj yi' barje, bexj da nak ka yoran, na' bzeyen yeolol be'nn ka' lla'a rao yellen'. ³⁰ Ka'kzen' gak katen' yed Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach da yobre rao yellrion'.

³¹ 'Na' katen' llin llan', cha' to be'nn de'e yichjore, na' lla'a xchinraze lo yo'n, bi llaya'l wayetje' lljaxhi'i xchinraze' ka'. Na' cha' to be'nn zeje' lyi'xe, leska' bi llaya'l wabie' wayej rille'. ³² Lelljadinra'll kan' gok ke no'r ke da Lot. ³³ Be'nnen' ye'nre' yesrá yel nban ke kwine', le'en wnite'n, na' be'nnen' wsanra'lle' yel nban ke'en ni kia' nada', le'en yerá.

³⁴ 'Ni llania' re', lle' na' cha' chop be'nn de ake' txhen, toe'n yezi'i Diosen' na' ye toe' ga'ne'. ³⁵ Chop no'r lli' ake' llot ake', toe'n yezi'i Diosen', na' ye toe' ga'ne'. ³⁶ Chop be'nn cha' da ake' txhen lyi'xe, toe'n yezi'i Diosen', na' ye toe' ga'ne'.

³⁷ Na'll goll be'nn ka' non Le'e txhen na' Le'e:

—¿Gaxhan' gak ka', Xanto'?

Na'll lle'e leake':

—Na' gonen ka ke be'nnen' ne'e: “Gan' de ba wat na', ganna'n wadopakze chod ka'.”

18

Ka gok ke to no'r wazeb na' ye to be'nn bi llon yel koxchis lixheje

¹ Na' be'rén Jesúsén' leake' di'll, bsa'krebre' ka gok ke to no'r, nench broe're' leake' da lliarao xhen na', we'rén ake' Diosen' di'll, na' bi gatra'll ake'.

² Na' bne'e:

—Rao yell na' bzo to be'nn llon yel koxchis, nono llapakze' bara'ne, ni Dios, ni lwellj be'ne. ³ Na' leska' rao yell na' zo to no'r wazeb, na' weltze llej no'ren' rao be'nn wen yel koxchisen', lle'e le'e: “Ben yel koxchis kia', zo to be'nn le llsa'kzie' nada'.” ⁴ Na' gokte scha, bi bro'kze' xhneze kan' llak ke no'ren'. Bixha kate bllin lla bne'e: “La'kze

bi llapa' bara'nne Dios ni be'nne, ⁵ gonlla' yel koxchis ke'en, nench ke yesdó no'ren' yel llxhenra'll kia'n, le zi'te zed llone'."

⁶ Na'll bne Xanllon':

—Lewayón ke xhbab kan' bne be'nn wen yel koxchisen', nakte' be'nn llon da bi zej lixheje.

⁷ ¿Kere leska' gon Diosen' yel koxchis ke be'nn ka' ba breje' llonlira'll Le'en, cha' llalwill ake' Le'e do lla do yere? ¿O cha' wllere' bi gakrenze' leake'? ⁸ Ni llnia' re', sete gone' yel koxchis ke ake'. Zan katen' llin lla yeda' nada', Be'nn Gorj Radj Be'nnach, da yobre, ¿lla'rize be'nn nna nxenra'll Dios?

Ka ben to be'nn fariseo na' to wachixhj

⁹ Na' lla'a bal be'nn le nxenra'll kwín ake', na' llak akre' nak akse' be'nn wen, na' llon ake' kaze nollre be'nn yobre, na' be'e Jesúsén' di'll bsa'krebre' bne'e:

¹⁰ —Chop be'nn zjake' yoda'o brao, llje'rén ake' Diosen' di'lle, toe' nake' be'nn fariseo, na' ye toe' nake' be'nn wachixhj. ¹¹ Be'nn fariseon' zellateze' llalwille' Diosen', lloe'rao kwine' ne'e: “Dios, llioxkeno', le bi naka' be'nn wen da xhinnj, ka be'nn ka' yela', be'nn wan, be'nn la'kze zo no'r ke ake', darén ake' no'r yobre, na' ni ke nakza' kan' nak wachixhj ni. ¹² Na' chop ras rao to xhman llona' was, na' da llona' gan, llbeja' to kwenen rao chi kwen, na' lljwa'an yoda'on.” ¹³ Na' be'nn wachixhjen' bzete' zi'tre, to ni ke llayax-hjzre' wlis rawe' yebá, na' llba'll lchoe' ne'e: “¿Dios baya'chra'll nada', naka' be'nn wen da xhinnj!” ¹⁴ Ni llnia' re', be'nn wachixhjen', bazi'xhente Diosen' ke'e, na' zayejte' rille' nbaraz kerke be'nn fariseon'. Le be'nnen' lloe'rao kwine', Diosen'

gone' ka sie' yel zdo', na' gakbe're' bi za'ke, na' be'nnen' llakre' bibi za'ke, Diosen' gone' ka sie' yel bara'nne.

Jesúsen' benla'ye' bida'o ak
(Mt. 19:13-15; Mr. 10:13-16)

¹⁵ Na' jwa'a ake' bida'o rao Jesúsen' nench wxoa ta'ke'n yichj akbe'. Na' bre'e be'nn ka' non Le'e txhen kan' llon ake'n, na' bdil ake' be'nn ka'. ¹⁶ Na' Jesúsen' goxhe' bida'o ka', na'll bne'e:

—Lewe'e latj yed bida'o ka' rawa'n, bi wllonre, le be'nn ka' nak ka bida'o ki, leake'n nak Diosen' txhen be'nn llnebia'. ¹⁷ Da li nia' re', noteze be'nne cha' bi gone' ka llon bida'o ki nxenra'll akbe' nada', ni ke gakze' gake' Diosen' txhen be'nnen' llnebia'.

Be'nn we'o nak be'nn wnia'
(Mt. 19:16-30; Mr. 10:17-31)

¹⁸ To be'nn brao be'nn wnia', golle' Jesúsen':

—Maestro, rwe' nako' be'nn wen; bne nada', ¿bi llaya'l gona' nench ga't yel nban zejlikane kia'?

¹⁹ Jesúsen' lle'e le'e:

—¿Bixchen llezo' nada' be'nn wen? Nono llra' be'nn nak be'nn wen, toze Dios na'n nak be'nn wen. ²⁰ Rwe' nnezro' bin' ne Diosen' gonllo: “Bi tareno' no'r yobre, bi goto' be'nne, bi kwano', bi wtobro' be'nn bi da ke bene', bdap bara'nn xaxhna'o.”

²¹ Na'll bne be'nn we'on:

—Yeolol da ka' ba bena' ka nna naktia' xkwi'de.

²² Ka bene Jesúsen' kan' bne be'nnen', na'll lle'e le'e:

—De ye to da llaya'l gono', jaye't yeolol da de ko'o, na' mell dan' go'to'n na', be'en be'nn ya'ch,

na'll ga't yel wnia' ko'o yebá, na'tell yedo' nnao' nada'.

²³ Ka bene be'nnen' kan' bne Jesúsén', le gokre', bzoya'che' le nake' be'nn wnia'. ²⁴ Ka bre'e Jesúsén' gokya'che be'nnen' kwis, na'll bne'e:

—¡Bni' kwis naken ke to be'nn wnia', we'e latj nnebia' Diosen' yichjra'llda'we'! ²⁵ Sétere te to bayi'xe ban' nzi'i camello lo nay ye'chich, kerke to be'nn wnia' we'e latj nnebia' Diosen' yichjra'llda'we'n.

²⁶ Be'nn ka' ka ben akre' kan' bne Jesúsén', ben ake' yel wan kwis, ne ake':

—¿Ka noxha yerakzen' cha'?

²⁷ Na'll lle'e leake':

—Da li de da bi gak gon be'nnachen' to wraze', zan wak gon Diosen' len.

²⁸ Na'll bne Pedron':

—Neto' ba bsanra'llto' yeolol da de keto', na' ba naoto' rwe'.

²⁹ Na' lle'e leake':

—Da li nia' re', noteze be'nne, cha' bsanra'lle' rille', xaxhne'e, bi'che', no'r ke'e, xhi'nne', ni ke dan' ba lnebia' Diosen' yichjra'llda'we', ³⁰ da za'ktell we'e Diosen' le'e nna', rao yellrion', na' kate llin lla na', we'e yel nban zejlikane ke'e.

Da yobre bdixjwe' Jesúsén' gate'

(Mt. 20:17-19; Mr. 10:32-34)

³¹ Jesúsén' goxhe' be'nn chlinn ka' chla're, na' lle'e leake':

—Na' chejlló Jerusalén na', ganna' soa' di'll doxhen kan' bzoj be'nn ka' be'e xti'll Diosen' batna' kan' gak kia' nada', Be'nn Gorj Radj Be'nnach.

³² Ganna' gon ake' nada' rallna'a be'nn zi't ka', na'

wtitj akre' nada', ga'dyi' ake' nada', na' wxi't ake' xhe'n rawa'. ³³ Na'll chintat ake' nada', na' got ake' nada', na' wayónn lla wabana'.

³⁴ Na' be'nn ka' nao Le'en, ni ke byejnie' akzre' bixchen bne'e ka', nna nchol yichjra'llda'o ake'n, na'llen' bi llejnie' akre'.

Jesúsen' bayone' to be'nn lchol
(Mt. 20:29-34; Mr. 10:46-52)

³⁵ Bixha gok ka le cho'te Jesúsen' yell dan' re Jericó, to be'nn lchol llie' lloa' nezen', llmnabe' lmoxx.

³⁶ Ka benre' llde be'nn zan tnezen', bnnabe' bin' llak. ³⁷ Na' goll ake' le'e:

—Jesús be'nn Nazareten' lldie' ganni nna'steke.

³⁸ Na'll besie' zillj, bne'e:

—¡Jesús, Xhi'nn dia lla David, baya'chra'll nada'!

³⁹ Be'nn ka' lliarao rao Jesúsen', ben akre' le'e znia nench bi gone' llakia, na' le'en yezikre besie' zillj, bne'e da yobre:

—¡Xhi'nn dia lla David, baya'chra'll nada'!

⁴⁰ Na' Jesúsen' brexhe', na' golle' be'nn ka' lljwa'a ake' le'e rawe'n. Ka bllin be'nn lcholen' rawe'n, lle'e le'e:

⁴¹ —Bnechk, ¿bixhan' lle'nro' gona'?

Na'll bne'e:

—Xana', lle'nra' yere'ra'.

⁴² Na' goll Jesúsen' le'e:

—Bare'e, dan' bxenra'llo' na'n, ba basrá rwe'.

⁴³ Na' le bare'te be'nnen', na' bnawe' Jesúsen' lloe'rawe' Dios. Ka bre'e yeolol be'nn yell kan' bayake'n, na' be'rao ake' Diosen'.

19

Jesús na' Zaqueo

¹ Ka byo' Jesúsen' yellen' re Jericó, na' bdie' kllol yellen'. ² Jericó, na' zo to be'nn re Zaqueo, na' nake' be'nn llnebia' wachixhj ka', na' nake' be'nn wnia'. ³ Na' le lle'nre' re're' Jesúsen', na' kize llak le be'nn zan na' nao Jesúsen'; na' bi gok wie' Le'e, le Zaqueon' nake' to be'nn bcheke da'o. ⁴ Na'll bza'doe' blliarawe' rao be'nn zan ka', na' byepe' to rao yay gan' le tete Jesúsen'. ⁵ Ka bllin Jesúsen' xhan yayen', blis rawe'n, na' bre're' Zaqueon', na' lle'e le'e:

—Zaqueo, sete bayetj, rillo' na' tasa' nna' lle'.

⁶ Na' bayetjdoe', llawere' kwis bache'e Le'e rille'. ⁷ Ka bre'e be'nn ka' ka', bzorao nne ake' ke Jesúsen' dan' blline' byoe' rill to be'nn wen da xhinnj. ⁸ Na' Zaqueon' bzelle'e, na' lle'e Jesúsen':

—Xana', achj da dera' wa'an be'nn ya'che, na' cha' no be'nn bxoayaya' bchixhje' da xhenll, wakse wayoa' ke'en la'kze tap rasre ke to dan' bka'an.

⁹ Jesúsen' lle'e le'e:

—Na' bllin lla yerá be'nn ka', lla'a lo yo' ni, le leska' be'nn ni nake' xhi'nn Abraham. ¹⁰ Le nada' Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach zaddirja', na' yesra'a yeolol be'nn ba bnit.

Jesúsen' bsa'krebre' ka ben be'nn be'e be'nn wen llin ke'e ka' mell

¹¹ Na' chak llen akre' di'll ki, Jesúsen' be'e di'll ka nak ba zjake' awlloze Jerusalén na', le be'nn ka' nao Le'en, llak akre' le llnebia'te Diosen'.

¹² Na' bne'e:

—To be'nn nak be'nn brao, blloje' zeje' to yell zi'te ga we'e ake' le'e yel llnebia', na'tell wabie' nnebie' yell ke'en. ¹³ Ka za ko'tere' nez, goxhe' chi be'nn wen llin ke'e, na' be'e toto ake' mell, na' golle' leake': "Legonrén mellen' llin chak zaza'a na'." ¹⁴ Na'll be'nn wrall ke'e ka' llwie le'e, ka bre'e akre' ba broe' nezen', bse'l ake' be'nn bnao le'e, nench lljayell ake' be'nnen' we'e le'e yel llnebia'n: "Bi lle'neto' nnebia' be'nnen' neto'." ¹⁵ Bixha kate bllin lla ballín be'nnen' ralle'n, ba nake' be'nn wnebia', na' goxhe' be'nn wen llin ka' be'e mellen', le lle'nre' nnezre' akre' ben ake' mellen' bkwa'nnrene' leake'n. ¹⁶ Be'nn nellen' blline' rawe'n, lle'e le'e: "Xana', xhmello'n benen gan ye chi rasre ke to dan' bkwa'nno'n." ¹⁷ Na'll golle' be'nnen': "Da wen beno', nako' be'nn wen llin wen, ren da da'o ra't na', ba broe'ro' nako' be'nn wen. Na' nna' nnebia'o chi yell." ¹⁸ Na'll bllin be'nn yobre bne'e: "Xana', xhmello'n benen gan ga'y rasre ke to dan' bkwa'nno'n." ¹⁹ Leska' golle' le'e: "Leska' rwe' nnebia'o ga'y yell." ²⁰ Na' bllin ye toe', bne'e: "Xana', nna de xhmello'n dan' benno'n, bro'cha'oza'n bra'ltia'n to bay, ²¹ blleba' rwe', le nako' to be'nn znia, llazi'o da bi beno', na' llrapo' ga ke llazo'." ²² Na' bne be'nn wnebia'n: "Be'nn wen llin mellian, ka di'llen' ll-lloj lloa'on, ka' gonkza' ko'o. Cha' nnezro' naka' be'nn znia, na' llazia' da bi bena', na' llrapa' ga ke llaza', ²³ ¿bixchen ke jalo' xhmella'n ga cho'cha'on na' gonen gan chak zaza'a na', na' nna yezia'n ba xhoa la ra'tze yichje?" ²⁴ Na'll golle' be'nn ka' zjalla'a kwite'n: "Lewaka'a mellen' no'xe'n, na' lewe'n be'nnen' ben gan ye chi ke to dan' bie'n." ²⁵ Na'

goll be'nn ka' le'e: “¡Xanto', ba napkze' dan' bene' gan na'!” ²⁶ Na' goll be'nn wnebia'n leake': “Llnia' re', be'nnen' ba napkze' da nape', yezikre we'e da yobre, na' be'nnen' bibi de ke'e, rente da da'o ra't, cha' de ke'e, yeka'a. ²⁷ Na' ka nak be'nn ka' llwie nada' na', bi gokra'll ake' gaka' be'nn wnebia', lelljaxi'i ake', na' lewchoy yen ake' rawa' nga.”

Jesúsen' byoe' Jerusalén

(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Jn. 12:12-19)

²⁸ Ka bayoll be'e Jesúsen' di'll ki, na' broe' nez zeje' Jerusalén. ²⁹ Ka ba zeje' kwit yellen' re Betfagé na' Betania, gan' zo ya'n gan' nzi'i Ya' Olivos, bse'le' chop be'nn ka' non Le'e txhen, ³⁰ lle'e leake':

—Lechej yellen' lli' chla' na', kate cho're yellen' re're to burr da'ba' yay, ba nono nna kwia, lewsellba', na' wche'tereba'. ³¹ Na' cha' lloj be'nn ye'e re': “¿Bixchen llsellre burren'?", leye'e: “Xanto' na'n yallje leba'.”

³² Na' bro' be'nn ka' nez, na' gokte kan' golle' leake'n. ³³ Ka llsell ake' burren', bllin xanba'n lle'e leake':

—¿Bixchen llsellre burren'?

³⁴ Na' goll be'nn ka' chopen' le'e:

—Xanto' na'n yallje leba'.

³⁵ Na' le bache'e akteba' gan' ze Jesúsen', na' bxo'a ake' ra'll da nak ake' ko'll burren', na' bllia ake' Jesúsen' ko'llba'n. ³⁶ Ka nak zjake' na'n, llchirj ake' no sab ke ake' tnezen'. ³⁷ Na' ka le llin akte' letj le' ya' gan' nzi'i Ya' Olivos, na' ba naken awlloze Jerusalén na', bzorao be'nn ka' non Le'e txhen na',

llosia' ake' zillj llawé akre', lloe'rao ake' Dios, ka nak bre'e akre' yel wak ke Jesúsén', ³⁸ ne ake':

—¡Nak la'y Rey be'nnen' za'a nna', be'nn bse'l Xanllo Dios! ¡Dowe'rao Diosen' txhen ren be'nn ka' lla'a yebán', nna' ba bllin lla yeni'trenlloe' wen!

³⁹ Radj be'nn zan ka' nao Jesúsén', ren be'nn ka' nak be'nn fariseo, na' goll ake' Jesúsén':

—Maestro, bdil be'nn ka' nao rwe'n.

⁴⁰ Na'll balli'i Jesúsén' xti'll ake'n:

—Llnia' re', cha' be'nn ki so ake' llize, yej ki le gosia'n we'rao ake'n nada'.

⁴¹ Ka bllin Jesúsén' awlloze Jerusalén na', bre're' yell Jerusalén na', na' bllelle', ⁴² na' bne'e:

—¡Chenak re' llayakbe're, nna'tek de latj nench wazore wen ren Diosen'! Zan bi llakbe're, le nna nga'chen rao re'. ⁴³ Wllin lla kate be'nn ka' llwie re', yedcha'a ake' wayechjte gan' lla'ren', nono gakse lloje. ⁴⁴ Na' yechinnj ake' yellen', got ake' yeolol re' lla'a rao yellen'. Ni to yej da ndil lwellje bi yega'nne, ka'n gak keré, le bi byejniere' bi llan' bed Diosen', zadyakrene' re' chenake.

Jesúsén' bachache' be'nn llon ya'a lia' yoda'o braon'

(Mt. 21:12-17; Mr. 11:15-19; Jn. 2 :13-22)

⁴⁵ Ka bllin Jesúsén' Jerusalén na', byoe' yoda'o braon', na' bachache' yeolol be'nn ka' llon ya'a lia' yoda'on, ⁴⁶ na' lle'e leake':

—Ki nyoj xti'll Diosen': “Rilla'n, naken yo' ga llaya'l yelwill be'nn nada'”, na' re' ba nonren ka broj ke be'nn wan.

⁴⁷ Yeo lla llzejnie' Jesúsén' leake' do lia' yoda'o braon', na' bxoz wnebia' ka', na' be'nn ka' llsedre

ke leyen', na' ye bal be'nn brao ke be'nn Israel ka', llayirjla'll ake' akre ka gon ake' got ake' Le'e. ⁴⁸ Na' ni ke llallel akzre' akre ka gon ake', le be'nn yell yel wan xhen llon ake', ka nak llzenay ake' xti'lle'n.

20

Yel llnebia' ke Jesúsén'

(Mt. 21:23-27; Mr. 11:27-33)

¹ Gok to lla ka llzejnie' Jesúsén' be'nn ka' yoda'o braon', llroe're' Di'll Wen ke Xanllo Diosen', kate bllin bxoz wnebia' ka', na' be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésén', na' be'nn gor brao ke be'nn Israel ka', ² lle ake' Le'e:

—Bnechk neto', ¿bi yel llnebia' napo' llono' da ki? ¿No benn yel llnebia'n llono'n?

³ Na'll balli'i Jesúsén' xti'll ake'n, bne'e:

—Leska' nada' wnnabra' re', lennechk, ⁴ ¿non' bse'l Juan be'nnen' bchoa nis? ¿Diosen' bse'l le'e o cha' nollre be'nnachen'?

⁵ Na' bzorao lloe'rén lwellj ake' di'll, ne ake':

—¿Akxha nnello? Cha' nnello Diosen' bse'l le'e, na' ye'e lli'o: “¿Bixchen bi byeje're ke'e cha'?”

⁶ Cha' nnello lwellj be'nnkzllon' bse'l le'e, nxholl wchekw be'nn ki lli'o yej, le ne ake' Juan na'n goke' to be'nn bse'l Dios.

⁷ Na'll goll ake' Jesúsén' bi nnez akre' no bse'l Juan na'. ⁸ Na'll lle Jesúsén' leake':

—Leska' nada', bi nnia' non benn nada' yel llnebia'n nench llona' da ki.

Jesúsén' be'e di'll ka ben be'nn wen llin be'nn bi llon wen

(Mt. 21:33-34; Mr. 12:1-11)

⁹ Na' bne Jesúsén' to di'll llzejnie're' be'nn ka' lla'a llzenay xti'lle'n:

—To be'nne, goze' lba uvas rao yellrio xhen ke'en, na' bene'n rallna'a be'nne, na' broe' nez zeje' ga yobre ga jasoe' scha. ¹⁰ Ka bllin lla lllalis be'nn ka' da ka' llaz ake'n, be'nnen' nak xane'n bse'le' to be'nn wen llin ke'en, nench wazie' ke to da llaya'le'. Na' ka bllin be'nnen', ben ake' zi' ke'e, na' bibi be'e ake' le'e. ¹¹ Na'll be'nnen' bse'le' ye to be'nn wen llin ke'e be'nn yobre, leska' go'dyj' ake' le'e, na' ben ake' zi' ke'e, na' bibi be'e akse' le'e. ¹² Na'll bse'lkze' be'nn yobre, na' bentat ake' zi' ke'e, ben akte' le'e we'e, jaza'l akte' le'e latj yobre.

¹³ Na'll xan yellrion' bne'e: “¿Akxha gona' nna'? Wse'lcheka' xhi'nna' bin' nllie'ra' na', cheke gap akebe' bara'nne.” ¹⁴ Bixha be'nn wen llin ka', ka bre'e akre' xhi'nn be'nnen', lle llwellj ake': “Be'nn nin' xhi'nn xan yellrion', le'en llaya'l si'i bien na', ledá gotlloe', na' gak dan' kello.” ¹⁵ Na' brej ake' le'e lo re'jen', na' bet ake' le'e.

Na'll bne Jesúsén':

—¿Akre llákere, akre gon xan yellrion' ke be'nn ka' llon llin rao yellrion'? ¹⁶ Cheje', na' lljete' leake', na' gone' yellrion' rallna'a be'nn yobre.

Ka bayoll bene be'nn ka' ka di'llen', bne ake':

—jDios gakrene' lli'o bi gonllo ka'!

¹⁷ Na'll Jesúsén' llwiateze' leake', bne'e:

—¿Ka akxha chejnie'llo gan' nyoj xti'll Diosen', nen ki?:

Yej dan' bi byo'ra'll be'nn wen yo' ka', gonrén ake' llin,

len na' ba naken yej skin.

18 Be'nn bixe, na' lljago'nne' rao yejen', gachj-tine', na' be'nnen' cha' yej na' bixen wxejen le'e, wxhoxhtinten le'e.

Dan' llaya'l gaxhj rao be'nn llnebia'

(Mt. 21:45-46; 22:15-22; Mr. 12:12-17)

19 Bayoll bne Jesúsén' ka', bxož wnebia' ka', na' be'nn ka' llsedre ke leyen', le gokra'll akte' go'x ake' Le'e, le byejnie' akre' ni ke leake'n be'e di'llen' ka', na' blleb ake' be'nn yell.

20 Na' bse'l ake' be'nn blle'nao Le'e, be'nn ben ka llon Le'e txhenre, nench na' kwe'nao ake' cha' bi di'll lloj lloe', na' sa'ke gon ake' Le'e rallna'a be'nn wnebia'n. 21 Na' be'nn ka' goll ake' Jesúsén':

—Maestro, nnézeto' lloe'o di'll li llroe'ro' lixheje, na' tož ka llono' ren noteze be'nn, na' llzejnie'ro' kan' nak xhnnez Diosen'. 22 Lle'neto' nnézeto', ¿naken wen chixhjtó' dan' llnnab be'nnen' le zeraoze nak wnebia', be'nnen' llia Roma o cha' bi naken wen?

23 Na' Jesúsén' bayakbe're' kere do ra'll ake'n llnnab ake', na'll lle'e leake':

—¿Bixchen lle'nzere gonre're nada'? 24 Lewroe' nada' to xhmellren'.

Ka be'e ake' Le'e mellen', na' bne'e:

—¿Noxha raon' da'a le' mell ni? ¿No ran' nyoj le ni?

Na'll bne ake':

—César be'nnen' llnebia' Roma na'n.

25 Na'll lle'e leake':

—Da nake ke César lewayoe'n le'e; na' da llaya'l we're Dios, lewe'n Dios.

26 Na' bi llakse gon ake' lloj to di'll krere lloa' Jesúsén' rao be'nn ka' lla'n, na' llabán akre' kan' llallie' xti'll ake'n, llazé akte' llize.

*Bnnab ake' akren' gak kat yebán be'nn wat ka'
(Mt. 22:23-33; Mr. 12:18-27)*

²⁷ Na'll bllin bal be'nn ka' nzi'i saduceo, be'nn ka' bi llejle' yebán be'nn wat ka'. Na' goll ake' Le'e:

²⁸ —Maestro, dan' bzoj da Moisésen', ganna' nllian bia'a, cha' to be'nn wchayne'e, na' gate', na' nono xhi'nn'e' bzo, to be'nn bi'che' wazie' no'ren' nench wazó lo raz be'nn waten'. ²⁹ Ki gok bzo gall be'nn'e, be'nn nellen' bxhie' no'ren', na' gote' bi bzo xhi'nn'e'. ³⁰ Na'll bi'che', be'nn wllopen' bazie' no'ren', na' leska' gote' nono xhi'nn ake' bzokze. ³¹ Na'll be'nn wyonne bazie' no'ren', leska' gote', na' ka' yeolol ake' bzorén no'ren', na' yeolol ake' got, ni to xhi'nn ake' bi bzo. ³² Na'll got ren no'ren'. ³³ Kate llin lla yebán be'nn wat ka', ¿nore be'nn ki gakse be'nn ke no'ren', le yeolole'n bzorén le'e?

³⁴ Na' goll Jesúsén' leake':

—Be'nn ka' lla'a rao yellrio ni, llchayna'a ake', na' llchayna'a no xhi'nn ake'. ³⁵ Zan ka nak be'nn ka' ba nbej Diosen' nench yebán ake', na' yellín ake' yebán', kere wchayna'll be'nn ka', na' nollno wchayna'kze. ³⁶ Le kere na' gat ake' da yobren', ka angl ke Diosen' wayak ake', gak ake' xhi'nn Dios dogarje, le ke len na' ba basbane' leake'. ³⁷ Ka nak dan' de yebán be'nn wat ka', kwín da Moisésén' bzejnie're'n ka nak bzoje' kan' balwill Diosen' le'e to lo xhis ye'che, na' bne Diosen' nake' Dios ke Abraham, Dios ke Isaac na' Dios ke Jacob, le nban be'nn kin', na'llen' bne'e ka'. ³⁸ Ka nak Diosen', bi nake' Dios ke be'nn wat, Dios ke be'nn ban na' nake', na' yeolol be'nn nxenra'lle' Diosen', la'kze ba got ake', nban akse' rao Le'e.

39 Na' bal be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésen', goll ake' Le'e:

—Da li kan' bne'on, Maestro.

40 Na' bill bayaxhj akre' wnnab akllre' Le'e billre da yobre.

¿No nak dialla Criston'?

(Mt. 22:41-46; Mr. 12:35-37)

41 Na' lle Jesúsén' leake':

—¿Bixchen ne akze', Criston' nake' xhi'nn da rey Daviden'? 42 Rencha' kwín Daviden' bzoje' le' yich ke Salmos ki:

Xanllo Diosen' golle' Xana'n:

“Blle' kwita'n,

43 llinte lla ka gona' yeolol be'nn ka' llwie rwe'n, nni't ake' xhnia'on.”

44 Cha' Daviden' bne'e Criston' nake' Xane', ¿akxha gakze Criston' xhi'nn dialla ke Daviden' chet ka'?

Jesúsén' golle' be'nn ka' llsedre ke leyén' de do'l ke ake'

(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54)

45 Be'nn zan lla'a llzenay xti'll Jesúsén', na'll golle' be'nn ka' non Le'e txhen na':

46 —Lewiaya'nn kan' llon be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésén', llawé akre' llak ake' to ra'll tonn, na' llawé akre' gap be'nn leake' bara'ne do tnez, do lao ya'a, na' do lo yoda'o. Leska' ga llak no wao, ll-lan ake' ga ba nak kwe' be'nn brao.

47 Na' llka'a ake' rill no'r wazebe, na' da llde' akre', scha llze ake' kate llalwill ake' Diosen' nechkze ten ka'ze. Da xhen da de sa'kzi' be'nn ka' kan' llon ake'n.

21

*To no'r wazeb be'e mell
(Mr. 12:41-44)*

¹ Ka zo Jesús'en' yoda'on, bre're' ka llgo' be'nn wnia' ka' mell dan' lldop lo yoda'on. ² Leska' bre're' ka bllin to no'r ya'ch no'r wazeb, broe' chop mell da'o. ³ Na'll bne Jesús'en':

—Da li llnia', no'r wazeb ya'ch ni, da xhenll ba broe' kerke yeolol be'nn ka' yela'. ⁴ Le bro' ake' da ba bgo'nn billbi de gon akre'n, zan ka nak no'ren', rao yel ya'ch ke'en be'e ka da lallibe de ke'e.

*Jesús'en' bdixjwe're' wllin lla yechinnj ake' yoda'o
braon'
(Mt. 24:1-2; Mr. 13:1-2)*

⁵ Na' bal be'nn ka' lla'n, lloe' ake' di'll katek nbaraz nak yoda'o braon', na' ka wallajllo nak yej ka' naken na', na' billre da non len nbaraz da lloe' ake' ke yoda'on. Na' bne Jesús'en':

⁶ —Ka nak da ka' llre're nga, wllin lla kat ni to yej ki zjankwa'a ganni, no'x lwellje bi yega'nnen. Yeololen yeyinnj aken.

*Kan' gak kat ba zo rez wayoll yellrion'
(Mt. 24:3-28; Mr. 13:3-23)*

⁷ Na'll bzorao llnnab akre' Jesús'en', lle ake' Le'e: —Maestro, ¿baten' gak ka'? ¿Bixha gak katen' ba zo rez gak kan' bne'on?

⁸ Na'll lle'e leake':

—Lewiá ke nench ke no siye'z re', na' ka're nez yobre, le be'nn zan be'nn wxhiye'e ra', na' nne ake': “Nada'n Criston’”, na' “Ye chollze le yellayraote be'nn lla'a yellrion'.” Bi chejle're ke ake'. ⁹ Kate yénere gak wdile, na' yénere do ga

yobre ba llak wdil, bi llebre, da llaya'l gakse da ki, na' ker le wayollte yellrio na'n.

¹⁰ Na'll bne'e:

—Na' til to yell ren ye to yell, na' yell xhen ren ye to yell xhen. ¹¹ Na'll xo' gateze, na' gak win, na' ra' yillwe', na' be'nn ka' lleb ake' kwis kan' gaken, na'll biteze gak le' yebán' da yebán akre'.

¹² 'Na' ka za gaktere da ki, go'x ake' re', na' si'chi'll ake' re', na' xobxexj ake' re', wche'e ake' re' ga zo no yoda'o ga lladop ake', na' ko' ake' re' rill ya, na' lljwa'a ake' re' no rao rey, rao koxchis, ni ke dan' nxenra'llre nada'. ¹³ Ka nake gon ake' ka', na' ga't latj we're xti'lla'n. ¹⁴ Bi gonre xhbab akre ka nnere, kate llinre rao be'nn wnebia' ka', ¹⁵ nada' gonna' di'll, na' gonna' re' yel si'n nench gak walli're xti'll ake'n, ni ke no soeze re'. ¹⁶ Na' dan' llebraz wie akre' re'n, kwinqaxhna're, bi'chre, bi'ch lwelljre, na' be'nn ka' nonre txhen, gon ake' re' rallna'a be'nn ka' llwie re'n, na' balre got ake'. ¹⁷ Yeolol be'nn wie akre' re', ni ke dan' nxenra'llre nada'n, ¹⁸ zan ni to yich yichjre bi kwiayi' rao Dios. ¹⁹ Lesé war, na' legap yel llxhenra'lle, na' gonre gan.

²⁰ 'Kate re're ba lla'a waka'a ya ba nechj ake' Jerusalén na', nnézello ba zo rez kwiayi'n na'. ²¹ Re' lla'a gan' nbane Judean', lewxhonnj lechej ya' xhen, na' re' lla'a Jerusalén na', lellache; re' zej lyi'xe, bi ye'nzere wayo're yell. ²² Le ba bllin lla yellayrao be'nn ka', na' soa di'll kan' nyoj xti'll Diosen'. ²³ ¡Nya'chraz ke no'r noa' bda'o, na' no'r nka' bda'o kana! Doxhen rao yellrion' wal-layrao be'nne, na' yeolol be'nn ka' lla'a gan' nbane Judean', Diosen' gone' yellayrao ake'. ²⁴ Be'nn zan

gat rao wdilen', na' be'nn zan wchach ake', na' wche'e akte' leake' rao yeolol yell xhen ka' zjalli' rao yellrion', na' be'nn zi't bi nak be'nn Israel, cha'a ake' wrejchekw ake' Jerusalén na', llinte lla bill nnebia' be'nn ka' bi nak be'nn Israel.

*Kan' gak katen' yed Jesucriston' da yobre
(Mt. 24:29-35, 42-44; Mr. 13:24-37)*

²⁵ 'Na' bi gak bi nne le' yebán', willen', be'on na' berj ka', na' be'nn ka' lla'a rao yellrion', to gak ake' tore le llebraz lleb ake' ka yen akre' gon nisda'on llakia, ka nak wlis be'n len. ²⁶ Na' dan' lleb ake'n, to gatzi ake' kan' gak rao yellrion', le kana' wroe'rao doxhen yel wak da bi na' re'llo le' yebán'. ²⁷ Na'tellen' re'e akre' Be'nnen' Gorj Radj Be'nnachen', ze'e to lo bej nse'e yel wak xhen ke'en, na' beni' xhen ke'en. ²⁸ Kate ba bzorao llak da ki, legondipra'lle, na' leyewé le ba zo rez yesrá Diosen' re'.

²⁹ Na'll bsa'kreb're' llroe're' leake':

—Lewiá ke yay higo, na' biteze yay, ³⁰ kate ba llaga' xhla'yen, na' llakbe're ba zo rez cho're rao ba. ³¹ Leska'kzen', katen' ba llre're llak da ka' ba bnia' ni, ba nnézere ba zo rez nnebia' Diosen'.

³² 'Da li llnia' re', be'nn ka' lla'a nna', nna nban akte' kate sorao gak da ki. ³³ Ka nak yebán' ren yellrion' wllin lla kat te ke, zan ka nake xti'lla'n kere da te ke ka'zen'.

³⁴ 'Na' lewiá, ke ye'j gaoxenre, sollere, na' kwiare ria, na' cho' yichjre chraoze da de rao yellrion', na' bi gakbe're katen' llin llan'. ³⁵ Ka llak ke to bayi'x da'o, ni ke llakbe'zeba' lljabixba' ga lldo'lba', kan' gak ke be'nn ka' lla'a rao yellrion'.

³⁶ Lewnna' yere, lewalwill Diosen' nench gakrene'

re' katen' llin lla na', na' gak wallinre lljazere rao Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach.

³⁷ Ka', yeo lla, Jesúsén' llzejnie're' be'nn ka' do lia' yoda'o braon', na' yeo lle' llajeje' ya' gan' nzi'i Ya' Olivos. ³⁸ Na' kate lleni' be'nn zan lladop yoda'o braon', na' lljzejnie're' leake'.

22

Be'e ake' di'll yeso't ake' Jesúsén'

(Mt. 26:1-5, 14-16; Mr. 14:1-2, 10-11; Jn. 11 :45-53)

¹ Bixha ba zo rez ga'l lnni dan' ne paskw Jerusalén na', katen' llao ake' yet xtir dan' bi nchix kwa binn. ² Na' bxoz wnebia' ka', na' be'nn ka' llse-dre ke ley dan' bzoj da Moisésén', bzorao llyirjla'll ake' akre gon ake' nench got ake' Jesúsén', le lleb ake' be'nn yell.

³ Na' daxi'on byo'n yichjra'llda'o Judas, be'nnen' nsi'i ake' Iscariote, be'nnen' nak txhen be'nn chllinn ka'. ⁴ Na'll byeje' je'rene' bxoz wnebia' ka' di'lle, na' ren be'nn ka' nak xan be'nn ka' llap yoda'on, kan' gone' Jesúsén' rallna'a ake'. ⁵ Bawé be'nn ka' kwis, na' be'e ake' di'll we'e ake' le'e mell. ⁶ Judas na' bchebe' wdie' Jesúsén' rao na'a ake', na' bzorao lli'nawe' ga't latj gone' Le'e rao na'a be'nn ka', kate bi gakbe'e be'nn yell.

Jesúsén' broe're' kan' gon ake' lljasa'ra'll ake' yel got ke'en

(Mt. 26:17-29; Mr. 14:12-25; Jn. 13 :21-30; 1Co. 11 :23-26)

⁷ Na' ka bllin lla, ka llao ake' yet xtir dan' bi nchix kwa binn, na' leska' llot ake' xhi'r kan' lla'l lnni

Paskw. ⁸ Jesús'en' bse'le' Pedron' ren Juan na', lle'e leake':

—Lechej lelljén xhnid, lelljasinia' dan' gaollo lnni paskwn'.

⁹ Na'll goll ake' Le'e:

—¿Gaxha lle'nro' lljasinia'to'n?

¹⁰ Na' lle'e leake':

—Kate cho're yellen', na' walláyere to be'nne zanzoe' to lle' nis xhichje', lennawe', kon ga cho' le'e, ganna' cho're. ¹¹ Kate cho'ren', leyé xan yo'n: “Maestron', ne'e: ¿Ga zo yo' gan' gaoto' xche', ren be'nn ka' non nada' txhen lnni paskw ni?” ¹² Na' wroe're' re' to yo' da zo chkwia, na' ba de yeolol da ka' yálljellon', ganna' wsinia're dan' gaollon'.

¹³ Na' bza'a ake', gokte kan' golle' leake'n, na' bsinia' ake' dan' gao ake'n.

¹⁴ Ka bllin gao ake' xche'n, bllé Jesús'en' ren postl ke'e ka'. ¹⁵ Na' golle' leake':

—¡Le ba bzera'llkaza' gaorena' re', lnni paskwn' ka za gata! ¹⁶ Ni llnia' re', zerao nna' llaorena'n re'. Kate ba gok doxhen dan' llroe'ra' ni, na' ba llnebia' Diosen', kana'll gaorena' re' da yobre.

¹⁷ Na' be'xe' leo da'on, be'e yel llioxken ke Dios, bne'e:

—Lesi'i da ni, na' leye'j ra't wejen yeololre.

¹⁸ Llnia' re', zerao nna' lle'ja' xis uvan', llinte lla kate ba llnebia' Diosen'; kana'll yeye'ja'n da yobre.

¹⁹ Na'll bxhie' yet xtiren', na' be'e yel llioxken ke Diosen', na'll bxhoxhje'n be'en leake', na' bne'e:

—Da nin' naken kwerp kia', ke nak nna' ll-sanra'lla'n ni ke re', ka' gonre gaoren nench ll-jasa'ra'llre nada'.

²⁰ Na' ka badawe' xche'n, be'xe' leo da'on bne'e:

—Dan' yoll lo leo da'o ni, naken to da llroe'n, nna' sorao to da kob, dan' bcheb Diosen' gakrene' re', ke len na', larj xchena'n nench gaken da li. ²¹ Be'nnen' gon nada' rallna'a be'nn ka' got nada', leska' rawe gan' lli'llo ni, nxoa ta'ke'. ²² Da li, nada', Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach, ba naksen gak kia' ka', zan nya'chraz ke be'nnen' gon nada' rao na'a be'nn ka' got nada'n.

²³ Na' be'nn ka' non Le'e txhen na', bzorao llnnabe lwellj ake', nor ake'n gon Le'e rallna'a be'nn ka' llwie Le'en.

Lloe'ré'n lwellj ake' di'll noren' gak be'nn brao

²⁴ Leska' bzorao lloe'ré'n lwellj ake' di'll, noren' gakll be'nn brao. ²⁵ Na'll le Jesúsén' leake':

—Be'nn ka' llnebia' toto yell xhen, llawé akre' gon be'nn ka' kon da nez leake', na' leska' llawé akre' nne be'ne, nak ake' be'nn wen. ²⁶ Zan re', bi gonre ka', be'nnen' ye'nzre' gake' be'nn brao, llaya'l gake' ka be'nn bibi nneze, na' be'nnen' ye'nzre' nnebie' radjren', llaya'l gake' ka to be'nn wen llin keré. ²⁷ Lennechk, ¿nore be'nnen' nak be'nn brao, be'nnen' lli' llao na', o cha' be'nnen' llsinia' dan' gawe' na'n? Nakbie'kze be'nnen' lli' llao na', nak be'nn brao. Zan nada' zia' ganni ka be'nn wen llin keré, na' zia' nench gakrena' re' biteze da gak keré.

²⁸ 'La'kze biteze da ba gok kia', re' ba bz-erenre nada'. ²⁹ Leska' gona' nench nnebia're katen' gonn Xa'n yel llnebia' ke'en nada', ³⁰ nench kwe'renre nada', na' ye'j gaollo txhen katen' ba llnebia'n, leska' gona' to latj ga kwe're nench gonre yel koxchis, na' wchoybia're ke be'nn Israel ka'.

Jesúsen' bne'e kan' gon Pedron' bi wchebe' cha' nombie' Le'e

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Jn. 13 :36-38)

³¹ Leska' goll Xanllon' Simón Pedron':

—Simón, Simón ba bnnab daxi'on nench gonre'ren re', gonen re' ka llon be'nn llorobe trigo. ³² Nada' ba bnnaba' rao Dios gakrene' rwe' nench bi gakganro', na' kate ba beno' gan na', gakrenchgo' be'nn bi'cho' ki.

³³ Na'll Pedron' lle'e Le'e:

—Xana', ba bchoyra'lla' kere lo rill yaze sa'rena' rwe', gatrentekza' rwe' chet ka'.

³⁴ Na'll lle'e Pedron':

—Pedro, llia' rwe', bire nne kwell lekwn' nna' lle', llinte gak chonn ras bi we'o di'll nombia'oda' nada'.

Ba zo rez yellayrao Jesúsen'

³⁵ Na' lle Jesúsen' be'nn ka' non Le'e txhen:

—Kan' bse'la' re', ka'n bibi be'xkzre, ni mell, ni bzod, ni ye chkwe' xher-re; lennechk, ¿bi byálljere?

Na' lle ake' Le'e:

—Bitbi byálljeto'.

Na'll bne'e:

³⁶ —Zan nna', cha' re' de mell keré, lewa'n; leska' cha' napre bzod, lego'xen; na' re' bi napre spad, lego't no xherk keré, na' lesi'i ton. ³⁷ Le llia' re', dekz de gak kia' kan' nyoj xti'll Diosen' gan' nen ki: “Ben akre' le'e ka llon akre' be'nn wen da xhinnj.” Le dan' nyoj gak kia'n dekz de gaken.

³⁸ Na'll bne be'nn ka' nao Le'en:

—Xanto', na' de chop spad.

Na' lle'e leake':

—Ba gokse to kate.

Jesúsen' balwille' Diosen' lo re'j gan' nzi'i Getsemani'

(Mt. 26:36-46; Mr. 14:32-42)

³⁹ Na' blloj Jesúsen' zeje' ya'n gan' nzi'i Ya' Olivos, ka llonkze', na' be'nn ka' non Le'e txhen bnao ake' Le'e. ⁴⁰ Ka bllin ake' latjen', lle'e leake':

—Lewalwill Diosen' nench ke gon da xhinnjen' re' gan.

⁴¹ Na'll Le'en bdete' zeje', ke to ga llin to yej da llza'l-llo, na' bche'k xhibe' balwille' Diosen', ⁴² bne'e:

—Xa, cha' rwe' lle'nro', benchga bi wallayrawa', zan bi gak kon ka nnia' nada', gak kan' nnekzo' rwe'.

⁴³ Na' betj to angl za'a yebán' blline' gan' nche'k xhibe'n, na' btipra'lle Le'e. ⁴⁴ Na' llallayrawe' kwis llake yichjra'llda'we'n, na' llalwille' Diosen', kate bzorao llayakloje', na' nis yes ke'en naktekzen llen ll-lonen rao yon'.

⁴⁵ Bixha ka bayoll be'rene' Diosen' di'llen', bazolle'e. Ka balline' gan' ni't be'nn ka' non Le'e txhen na', jadi're' leake' tas ake' dan' llak akre'.

⁴⁶ Na'll lle'e leake':

—¿Bixchen tasre? Lechas, na' lewalwill Dios nench ke gon da xhinnjen' re' gan.

Kan' gok kan' be'x ake' Jesúsen'

(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Jn. 18 :2-11)

⁴⁷ Na' zete Jesúsen' lloe' di'llen', kate bllin Judas be'nnen' nak txhen ren be'nn chllinn ka', nche'te' be'nn zan, na' jabi'ye' kwit Jesúsen' bno'pe' Le'e.

⁴⁸ Jesúsen' golle' Judasen':

—Judas, ¿llno'pte'o nada', Be'nnen' Gorj Radj Be'nnach, nechke gono' nada' rallna'a be'nn ka' llwie nada'n?

⁴⁹ Bixha ka bre'e be'nn ka' nao Le'en, go'x ake' Le'en, bne ake':

—Xanto', na' de spad, ¿wzoyiblo?

⁵⁰ Toe' bdine' spad ke'en, bchoyte' yid nay cha'we be'nn wen llin ke bxoz braon'. ⁵¹ Na' goll Jesúsén' le'e:

—Bi gono' ka'.

Na'll bdane' nay be'nnen', na' bayake'n. ⁵² Na'll goll Jesúsén' bxoz wnebia' ka', na' be'nnen' nak xan be'nn ka' llap yoda'o braon', na' be'nn gor brao ke be'nn Israel ka', zjake llje'x Le'en:

—Ka be'nn llje'x to be'nn wan, za're no'xre yay na' spad. ⁵³ Yeo lla blle'rena' re' yoda'o braon', na' bi be'xre nada', zan nna' bllin lla gak kan' lle'neren', nna' nnebia' da xcholen'.

Pedron' bi bchebe' cha' nombie' Jesúsén'

(Mt. 26:57-58, 69-75; Mr. 14:53-54,66-72; Jn. 18 :12-18, 25-27)

⁵⁴ Na' be'x ake' Jesúsén', na' bche'e ake' Le'e rill bxoz braon', Pedron' bnawe' Le'e zi't zi't. ⁵⁵ Be'nn ka' bxhen ake' to yi' xhen lia' ke bxozen', na' blle'rén Pedron' leake' lloa' yi'n. ⁵⁶ To no'r nak wete, ka bre're' Pedron' llie' lloa' yi'n, na' bwie' le'e, na' bne'e:

—Be'nn ni leska' nake' txhen Jesúsén'.

⁵⁷ Na' Pedron' bi bchebe', na' bne'e:

—No're, bi nombia' be'nnen'.

⁵⁸ Gok choll kate be'nn yobre bre're' le'e, na' bne'e:

—Renkze rwe'n nako' be'nn ka' txhen.

Na'll bne Pedron':

—Be'nne, bi nak ake' txhen.

⁵⁹ Bixha ka gok choll kate be'nn yobre bne'e:

—Da likze, be'nn nin' nake' txhen ren Jesúsén', le nake' be'nn Galilea.

⁶⁰ Na' Pedron' golle' be'nnen':

—Be'nne, bi nnezra' bi di'llen' lloe'o.

Na' nete' ka'n, kate le bllellte lekwn'. ⁶¹ Xanllon' le bayechjte' bwie' Pedron', na' jadinra'll Pedron' kan' goll Jesúsén' le'e: “Bire nne kwell lekwn' nna' lle', llinte gak chonn ras, bi we'o di'll nombia'o nada'.” ⁶² Pedron' balloje' gan' lla'a be'nn ka', da xhen gokre', na' bllelle' kwis.

Bsa'kzi' ake' Jesúsén' na' bdin ake' Le'e

(Mt. 26:67-68; Mr. 14:65)

⁶³ Be'nn ka' llap Jesúsén', bzorao llitij akre' Le'e, na' llon ake' zi' ke'e. ⁶⁴ Bchej ake' to ra'll rawe'n, na' llba'll ake' yichjrawe'n, na' lle ake' Le'e:

—Banneya'chk, ¿non' bra'll rwe'?

⁶⁵ Na' da zan da lle ake' Le'e, lla'dyi' ake' Le'e.

Bche'e ake' Jesúsén' gan' gak yel koxchisen'

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Jn. 18 :19-24)

⁶⁶ Ka byeni'n, badop be'nn gor brao ke be'nn Israel ka', na' bxoz wnebia' ka', na' be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésén', na'll goxh ake' Jesúsén' gan' ze ake'n, le leake'n llon yel koxchisen'. Ka blline'n lle ake' Le'e:

⁶⁷ —Bne cha', ¿rwe'n Criston'? Cha' rwe'n, bne neto' kwasro.

Na' lle'e leake':

—Chenak nnia' re', ni ke chejle'zre. ⁶⁸ Chenak nada' wnnabra' re', ni ke yelli'zre xti'lla'n, ni ke yesanzre nada'. ⁶⁹ Na' soraozen nna', Be'nnen'

Goꝛj Radj Be'nnach lljachie' kwit Diosen', be'nn nak yel wak xhen.

⁷⁰ Yeolol ake' goll ake' Le'e:

—¿Rwe'n Xhi'nn Diosen' cha'?

Na'll bne'e:

—Re'n nere ka', na' ka'n naksen.

⁷¹ Na'll bne ake':

—Nollno be'nn yálljello gao xhia ke'e; kwinllo ba bénello kan' bne'en.

23

Bche'e ake' Jesúsen' rao Pilaton'

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Jn. 18 :28-38)

¹ Yeolol be'nn ka' lla'n bzolla'a ake', na' bche'e ake' Jesúsen' jwa'a ake' Le'e rao Poncio Pilato, be'nnen' llnebia' Judea. ² Na' bzorao llao ake' xhia, llxoá ake' do'l ko'll Jesúsen' rao Pilaton', ne ake':

—Be'nn ni de'e llonchixre' be'nne, na' ll-llone' chixhjtó' dan' llnnab Césaren', ne'e le'en Criston', na' nake' to be'nn wnebia'.

³ Na'll Pilaton' bnnabre' Le'e:

—¿Rwe'n nako' Rey ke be'nn Israel ka'?

Na'll ballie' xti'll Pilaton', bne'e:

—Kan' bnekzo' na' naka'.

⁴ Na'll Pilaton' lle'e bxoz wnebia' ka', na' be'nn ka' lla'a na':

—Ni to da xhinnj bi non be'nnen'.

⁵ Na' yezikre llchie' akre', ne ake':

—Llonchixre' be'nne doxhen gan' nbane Judea, bzoraoze' Galilea na'te, na' ba bra'te ganni.

Jwa'a ake' Jesúsen' rao Herodes

⁶ Ka bene Pilaton' bwa'l ake' Galilea, na' bnnabe' cha' be'nn Galilea Jesúsen'. ⁷ Ka bnnezre' be'nn Galilea Jesúsen', na'll bse'le' Le'e rao Herodes

na', le le'en llnebia' Galilean', na' rao lla na' zo Herodes, Jerusalén na'. ⁸ Herodesen' ka bre're' Jesúsén', le bawere', le batna'te llenre' lloe' ake' xti'll Jesúsén', na' le lle'nre' re're' yel wak dan' llone'n. ⁹ Da zan da bnnabre' Le'e, na' bi balli'kze Jesúsén' xti'lle'n. ¹⁰ Na' le zete bxoz wnebia' ka', na' be'nn ka' llsedre ke ley dan' bzoj da Moisésén', llao ake' xhia llchie' aktezkze'. ¹¹ Na' Herodesen' ren waka'a ya ke'e ka', bzorao zi'chi'll ake' Jesúsén', lltitj akre' Le'e. Na' bwakw ake' Le'e to ra'll da llaktit, na' base'le' Le'e rao Pilaton' da yobre. ¹² Lla na', Pilaton' ren Herodes bani't ake' wen, le kere zo ake' wen na'.

Bchoybia' ake' gat Jesúsén'

(Mt. 27:15-26; Mr. 15:6-15; Jn. 18 :39-19:16)

¹³ Na'll Pilaton' batope' bxoz ka', na' be'nn wnebia' ka', na' bal be'nn yell. ¹⁴ Na' lle'e leake':

—Re' badwa're be'nnen' rawa', na' nere llonchixe' be'ne. Llwiátere nga ba bnnabyollre', bibi da xhinnj non be'nnen' ka dan' lltóberen'.

¹⁵ Ba bse'le' rao Herodesen', leska' bibi da xhinnj bre're' none', bibi do'l ke'e de, da llaya'l gate'.

¹⁶ Na' wkwa'nne' rallna'a be'nn ka' chintat ake' Le'e, na'll yesane'.

¹⁷ Na' llonen bien wsane' to be'ne yo' rill ya lla na', kan' llak toto lla llni paskw. ¹⁸ Na' be'nn zan ka' lla'n, bzorao llosia' ake' ne ake':

—¡Gat be'nnen', na' basán Barrabásen'!

¹⁹ Barrabásen' yoe' rill ya, le bwiere' be'nn ka' llnebia', bxie' to wdil rao yell, na' bene' xhia.

²⁰ Pilaton' lle'nre' wsane' Jesúsén', na' golle' leake' cha' wsane' Le'e. ²¹ Na' be'nn ka', yezikre besia' ake', ne ake':

—¡Bde'e le' yay cruz! ¡Bde'e le' yay cruz!

²² Da wyonn ras golle' leake':

—¿Bixha da xhinnj bene' na'n? Bi nna lljadi'ra' cha' bi da xhinnj bene' da llaya'l gate'. Wsa'kzie', na'll yesane'.

²³ Na' be'nn ka' ze ake' llchie' akre', na' llosia' ake' llnnab ake' gat Jesúsen' le' yay cruzen', na' ka' da bnez leake' gok. ²⁴ Pilaton' bchoyra'lle' gak kan' lle'n akre'n. ²⁵ Na' bsane' be'nnen' llnnab ake'n, Barrabásen', be'nnen' bxe wdil, na' bene' xhia. Na' bene' Jesúsen' rallna'a ake', nench gon akre' Le'e kan' lle'n akre'n.

Bda'a ake' Jesúsen' le' yay cruz

(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Jn. 19:17-27)

²⁶ Na' bche'e ake' Le'e, brej ake' Le'e yell Jerusalén na', na' tnez na', ballay akre' to be'nn re Simón be'nn Cirene zaze'e lyi'xe, na' bda'a ake' yay cruzen' ko'lle', na' noe'n bnawe' Jesúsen'.

²⁷ Be'nn zan be'nn yell nao Le'e, na' ren bal no're. Na' bell no'r ka', llak akre' ke nak llwia ake' kan' llon akre' Le'en. ²⁸ Na' Jesúsen' bayechje', lle'e leake':

—Re' no'r Jerusalén, bi kwellre kia', lekwel ke kwinre, na' ke xhi'nnre. ²⁹ Le wllin lla kate nne ake': “Nbaraz ke no'r will, na' no'r bi bxhan, na' bi zo xhi'nnre' llwa'lle'.” ³⁰ Kana' to nnab ake' bix ya' ka' kwenen leake', na' to nnab ake' ka' bdinnj nench kwa'chen leake'. ³¹ Cha' ki llon akre' nada', naka' ka yay ya', gon aktellre' re', nakre ka yay yeche.

³² Leska' nche'e ake' ye chop be'nn wen da xhinnj got ake'. ³³ Ka bllin ake' latj gan' nzi'i Llit Yichj Be'nn Wat, na' bda'a ake' Jesúsen' le' yay

cruzen', ren be'nn wen da xhinnj ka' ye chope, bda'a ake' leake' chla' weje. ³⁴ Kate bne Jesúsén':

—Xa, bxhi'xhen ke be'nn ki, le bi nnez akre' bin' llon ake'.

Na' bditjen ake' xhara'ne'n, llwia ake' nara'chk noren' llaya'l toto ake'. ³⁵ Be'nn zan ka', ze ake' zi'tre llwia ake', na' be'nn ka' llnebia' Israelen', leska' ren ake' lltitj akre' Le'e, ne ake':

—Be'nn yobre basre'e, yesrachke kwine' nna', cha' le'en nak Criston' bse'l Dios.

³⁶ Leska' waka'a ya ka', lltitj akre' Le'e, lljabiy ake' lljazé ake' zo zichj lloe', ³⁷ na' lle' ake' Le'e:

—¡Cha' rwe'n Rey ke be'nn Israel ka', basrachk kwino'!

³⁸ Na' bllia ake' di'll yichj cruzen', nen: “Be'nn nin' Rey ke be'nn Israel ka'.” Llian di'll griego, na' di'll latín, na' di'll hebreo.

³⁹ To be'nn wen da xhinnj ka', da'a le' yay cruzen', leska' lla'dyie' Jesúsén', ne'e:

—¡Cha' rwe'n Criston' basrá kwino', na' basrá ren neto'!

⁴⁰ Na' be'nn lwellje'n ye to, benre' le'e znia, lle'e le'e:

—Rennriz rwe' nne'o, na' bi llapo' Diosen' bara'nne, llwiate'o leska'n ba da'llo ganni gatillo.

⁴¹ Lli'o da'llo ganni llallayraollo, le ka' llaya'l gakse kellon', le da xhinnjen' benllo, zan be'nn ni, bibi da xhinnj bene'.

⁴² Na'll golle' Jesúsén':

—Lljadinra'llchgo' nada' katen' za'o nnebia'on.

⁴³ Na'll Jesúsén' golle' le'e:

—Da li llnia' rwe', nna' llate sereno' nada' latj wen gan' zo Diosen'.

Kan' gok kan' got Jesúsen'
(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Jn. 19 :28-30)

⁴⁴ Kan' bllin wawillen', gok xchol rao yellrion' bllinte do lladá chonne. ⁴⁵ Bill bnna' willen', na' ra'll dan' ze lo yoda'o Jerusalén na', bll'e'zen goken chopre. ⁴⁶ Na'll Jesúsen' besie' zillj, bne'e:

—Xa, llona' rallna'o Spíritu kia'n.

Ka bayoll bne'e ka'n, gote'.

⁴⁷ Na' ze be'nnen' nak xan waka'a ya ka', ka bre're' kan' goken, be'rawe' Dios bne'e:

—Da likze be'nn wen be'nnen'.

⁴⁸ Be'nn zan ka' lla'a llwian', ka bre'e akre' dan' goken, baza'a ake' llba'll lcho' ake'. ⁴⁹ Na'll be'nn ka' nombia' Jesúsen', ren no'r ka' nao Le'en Galileate, ze akte' zi'tre llwia ake' kan' llaken.

Bkwa'ch ake' Jesúsen'
(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Jn. 19 :38-42)

⁵⁰ To be'nn re José be'nn Arimatea, yell ga nbane Judea, nake' txhen be'nn ka' llnebia' Israelen', na' nake' be'nn wen, be'nn wen da zej lixheje.

⁵¹ Bzoteze' brexhe' katen' wroe' Diosen' yel llnebia' ke'en, na' bi bene' txhen lwellje' ka', ke nak dan' ben ake'n. ⁵² Byeje' rao Pilaton' jannabe' kwerp ke Jesúsen'. ⁵³ Na' baletje' Jesúsen' le' yay cruzen', na' bra'lle' Le'e to xchan, na' bkwa'che' Le'e. Broe' Le'e to lo ba kob, to broj da bene' le' yej ga nono nna lljacho'. ⁵⁴ Naken lla llsinia' ake' ke lnnin', na' le llinte lla nba'nne.

⁵⁵ Na' no'r ka' za'a ren Jesúsen' Galileate, bnaorén ake' be'nn ka' nlen Jesúsen', na' bre'e aktere' gan' bro' ake' Le'en, na' kan' bxo'a ake' kwerp ke'en. ⁵⁶ Bde na', baza'a ake' jencha'o ake' za da la xhix, na' nis da la xhix da wtop ake' kwerp

ke Jesúsén!. Na' le byo' akte' lla nbane ke be'nn Israel ka', na' bazi'ra'll ake' kan' ne leyen'.

24

Jesúsén' babane' radj be'nn wat ka'
(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Jn. 20 :1-10)

¹ Ka bllin lla nell ke xhman na', ka le za'te cheni', txhonnj no'r ka', jake' gan' zo broj dan' nak ban', no'x ake' dan' bencha'o ake', dan' la xhix. ² Ka bllin ake' na', bre'e akre' bill da'a yejen' lloa' ban', ba da'ten chla're. ³ Ka byo' ake' lo ban', bill ballel akre' kwerp ke Jesúsén!. ⁴ Bixha na' ze ake' llon ake' yel wan ke dan' bill xhoa kwerp ke Jesúsén', kate bllin chop be'nn jasé ake' kwit ake'n, llaktit xhara'n be'nn ka' kwis. ⁵ Blleb no'r ka', na' bche'k xhib ake' llwia akte' rao yore, na'll goll be'nn ka' leake':

—To be'nn ban, ¿bixchen llayirjzre' radj be'nn wat ka'? ⁶ Nollno xhoa ganni, ba babane'. Lell-jadinra'll kan' nna zorente' re' gan' nzi'i Galilea na', ⁷ bne'e dekz de gake' rallna'a be'nn ka' llwie Le'en, na' got ake' Le'e le' yay cruzen', na' wayónn lla yebane'.

⁸ Na'll jadinra'll no'r ka' xti'll Jesúsén!. ⁹ Na' baza'a ake' lloa' ban', jatixjwe' akre' be'nn chnej ka', na' ren be'nn ka' nak leake' txhen. ¹⁰ Ki re no'r ka': María be'nn Magdala, Xhuan, na'll María xhna' Jacobo, na' ye to chop no'r yobre, leake'n bdixjwe' akre' postl ka'. ¹¹ Na' be'nn chnej ka', llak akre' bi di'll ke nxhian' lloe' no'r ka', na' bi byejle' ake'.

12 Na' Pedron' bzolla'doe' byeje' jawie' ban', na' ka blline'n, ra'llen' bchel ake' Jesús'en, na'ze xhoan, na' baze'e llabanre' ka dan' bre're'n.

*Jesús'en' broe'rawe' chop be'nn ka' non Le'e txhen
(Mr. 16:12-13)*

13 Lekze lla na', chop be'nn ka' bnao Le'en, zjake' to yell re Emaús, na' Emaús'en' llgo'nnen ka chonn hor nez sa'llo Jerusalén na'. 14 Zjake' lloe' ake' di'll ke da ka' goken. 15 Chak zjak ake' lloe' ake' di'llen' ka', kate bllin Jesús'en' jabi'ye' kwit ake'n, na' ze-jrene' leake' txhen. 16 Na' chaokze ben Diosen' nench bi wayombia' akre' Le'e, la'kze llwia akte' Le'e. 17 Na'll lle'e leake':

—¿Bi di'llen' lloe're chak yo're nezen'? ¿Bixchen zoya'chre?

18 To be'nnen' re Cleofas, lle'e Le'e:

—¿Bixha tozo' rwe' nako' be'nn zi't zo'o Jerusalén na', bi bnnezro' bi gok do nej nnase?

19 Na'll lle'e leake':

—¿Bixha gok?

Na' bne ake':

—Dan' gok ke Jesús be'nn Nazareten', goke' to be'nn be'e xti'll Dios. Be'nn yell bayakbe'e akre' xti'llen' nsa'n yel wak, na' yeolol dan' bene'n, bene'n kon ren yel wak ke Dios. 20 Na' bxoz wnebia' ka', na' be'nn ka' llnebia' neto', ben ake' Le'e rao na'a be'nn ka' llwie Le'en, na' bchoy-bia' ake' llaya'l gate', na'll bda'a ake' Le'e le' yay cruzen'. 21 Neto' lláketo' Le'en gakrene' Israelen', nench bill nnebia' be'nn zi't ka' len. Na' nna' ba zejzen da wyonn lla gok ka'. 22 Na' leska' llabáneto' ka di'llen' lloe' no'r ka' non neto' txhen na', byej ake' be'e bale, ka za cheni' gan' bkwa'ch

ake' Le'en. ²³ Na' bill bre'e akre' kwerp ke'en, na' ne ake' bre'e akre' angl ak, na' goll angl ka' leake' nbankze'n. ²⁴ Na'll bal be'nn byio ka' nakto' txhen na', byej ake' lloa' ban', na' doxhen kan' ne no'r ka', ka' nakten nono Jesúsén' bre'e akre'.

²⁵ Na'll goll Jesúsén' leake':

—¡Yichj war kwis nakre, bi llejle're dan' bzoj be'nn ka' be'e xti'll Diosen' kana!' ²⁶ ¿Kere llian, zga'tek wallayrao Criston', na'tellen' wroe're' yel llnebia' ke'en?

²⁷ Na' bzorao llroe're' leake' xti'll Diosen' gan' llian lloe'n di'll ke Le'e. Bxhi'zen yich dan' bzoj da Moisésén', na'll dan' bzoj be'nn ka' be'e xti'll Diosen' kana', bzorao llroe're' leake'.

²⁸ Na' llakte ka'n, kate bllin ake' yellen' gan' zjake'n, na' Le'en bene' ka be'nn zej ye ra'te zi'tre. ²⁹ Na' go'tyoe akre' Le'e, nench ga'yrene' leake', lle ake' Le'e:

—Go'yrené neto', ba wlle' nna', la galte.

Na'll go'yrene' leake'. ³⁰ Bixha gok, ka bllé' ake' gan' gao ake' na', bxhie' yet xtiren', na' be'e yel llioxken ke Dios, na' bxhoxhje'n be'en leake'.

³¹ Kana'll gok ake' ka be'nn baxha' rao, bayombia' akre' Le'e. Na' Le'en to baranze' rao ake'n, bill bre'e akre' Le'e. ³² Na'll lle lwellj ake':

—To llawé ra'llda'ollon' ke nak za'llo tnezen', llroe're' lli'o kwasro xti'll Diosen'.

³³ Na' ne akte' ka' baza'do ake' zayej ake' Jerusalén na', ka' ballín ake' gan' lla'a be'nn chnej ka', ren be'nn ka' yela'. ³⁴ Na' goll be'nn chnej ka' leake':

—Da likzen' babán Xanllon', ba broe'rawe' Simón na'.

35 Na' be'nn ka' chop, leska' be'e ake' di'll kan' gok zjake' tnezen', na' kan' gok ka bxhoxhje' yet xtir na', bayombia' akre' Le'e.

*Jesúsen' broe'rawe' be'nn ka' non Le'e txhen
(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Jn. 20 :19-23)*

36 Na' lla'a akte' lloe' ake' di'llen', kate bllinkze Jesúsen' jase'e kllol ake'n, na' bwape' leake' lliox, bne'e:

—Cha'chga re' wen.

37 Blléb aké kwis, na' llabán akre', llak akre' cha' llre'da'o akre'n o cha' bxen na' llre'e akre'. 38 Na' lle'e leake':

—¿Bixchen llebre? ¿Bixchen llakgánere? 39 Lewiá ta'ka' ni, na' nia'n, nadkza'n. Lekán nada', ke nak to bxen, bill naken de llit, na' be're kan' naka' nada'n.

40 Ka ne'e ka'n, llroe'tere' leake' nie'n na' ta'ke'n.

41 Na'll bawé akre' kwis, to llon aké ka be'nn bi llejle', na' llabán akre' kwis, na'll Jesúsen' lle'e leake':

—¿Bi de ra't da gawa'?

42 Na'll be'e aké Le'e ra't belya', na' ra't chi'xh beser. 43 Llwia akte' bdawe' da ka'. 44 Na'll lle'e leake' da yobre:

—Ka' bnetekza' kan' nna zorena' re', dekz de gak kia' kan' nyoj le' ley dan' bzoj da Moisésen', na' dan' bzoj be'nn ka' be'e xti'll Diosen' kana', na' dan' llia le' yich ke Salmos ka'.

45 Na'll bene' nench byejnié akre' xti'll Diosen'.

46 Na' bne'e:

—Gok kan' nyojkze gak ke Criston', yellayrawe', na' gate', na' yebane' wayónn lla. 47 Na'tellen' llaya'l nneze be'nne xti'llé'n, si'zen Jerusalén na', llinte doxhen yellrio nnez akre' llaya'l wayat

akre', yebi'ra'll ake' nench yezi'xhen Diosen' ke ake'. ⁴⁸ Na' re' llaya'l we're di'll ke doxhen da ki ba goken. ⁴⁹ Na' wse'la' Spíritu ke Diosen', cho'n lo yichjra'llda'ore, le ka'n bcheb Xa'n. Jerusalén na'ze cha're, kwexhre llinthe lla si're yel wak da za'a yebá.

Jesúsen' bayepe' yebá
(Mr. 16:19-20)

⁵⁰ Na' bchach Jesúsen' leake' Jerusalén na', blin akte' Betania, na' blis ta'ke'n benla'ye' leake'. ⁵¹ Bayoll benla'ye' leake'n, na' bayepe' zayejte' yebá, bazi'i Diosen' Le'e. ⁵² Na' be'rao ake' Le'e. Bayoll na', zayej ake' Jerusalén na', llawé akre' kwis. ⁵³ Na' bzeteze bze ake' yoda'o braon' lloe'rao ake' Diosen'. Ka'n gakchga.

**Di'Il dan' nsa'a yel nban (El Nuevo
Testamento en el Zapoteco de Yalálag)
New Testament in Zapotec, Yalálag (MX:zpu:Zapotec,
Yalálag)**

copyright © 2000 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Zapotec, Yalálag

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Zapoteco, Yalalag [zpu], Mexico

Copyright Information

© 2000, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Zapotec, Yalálag

© 2000, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022
d8abdc19-7872-5010-9ef1-465148ed0f0c